

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Markéta Bajerová**

**Sociálně-politická role časopisu Parlament  
(1921-1936) a jeho mediální ukotvení  
v meziválečném období**

*Diplomová práce*

Praha 2015

Autorka práce: **Markéta Bajerová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara  
Köpplová, CSc.**

Rok obhajoby: **2015**

## **Bibliografický záznam**

BAJEROVÁ, Markéta. *Sociálně-politická role časopisu Parlament (1921 – 1936) a jeho mediální ukotvení v meziválečném období*. Praha, 2015. 115 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky.

Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

## **Abstrakt**

Diplomová práce s názvem *Sociálně-politická role časopisu Parlament (1921-1936) a jeho mediální ukotvení v meziválečném období* charakterizuje postavení revue *Parlament* na mediálním trhu v meziválečném Československu. Představuje období první republiky jako dobu ustavování a stabilizace nového státu založeného na demokratických principech, které se odrážely i v tehdejší mediální tvorbě. Ta se vyznačovala, přestože podléhala cenzuře, značnou rozmanitostí - své místo v ní nacházela početná periodika různých zaměření a ideových hodnot. *Parlament*, na něhož jsem zaměřila svou pozornost, byl signifikantní tím, že vycházel ve stejnojmenné instituci a věnoval se tedy primárně sociopolitickým tématům. Z jeho obsahu je zřejmé, že si dal za úkol bránit svým obsahem nezávislé postavení republiky a přibližovat veřejnosti její zákony a politickou kulturu. Vzhledem k tomu, že o časopisu neexistuje příliš podkladů, rozhodla jsem se ho kompletně vymežit. Čerpala jsme primárně ze samotného periodika a archivních materiálů Národního archivu. Zaměřila jsem se na osobnosti, které tento měsíčník vytvářely, frekvenci jeho vydávání, organizační a finanční záležitosti a především na analýzu obsahu jeho textů v návaznosti na činnost Národního shromáždění. Tento postup mi poskytl ucelený pohled na dobovou situaci a udal mi rámec, v němž se revue pohybovala, a jakým způsobem odrážela politickou situaci v Československu s ohledem na její konexe s vládními představiteli. Podařilo se mi tak nahlédnout do prvorepublikového politického tisku v jeho ryzí podobě a odhalit některé mechanismy, jimž činnost sněmovního časopisu podléhala.

## **Abstract**

The Diploma Thesis named *Social and Political Role of the Revue Parliament (1921-1936) and its Position on the Media Market during the First Republic in Czechoslovakia* describes the role of the revue *Parliament* on the media market in the First Republic in Czechoslovakia. It introduces the period of the First Republic as time of alignment and stabilization of the new country based on democratic principles which were mirrored also in the then media creation. That was characterized by extensive diversity although having been subject to a censorship – in which numerous journals with various specializations and ideological values were finding their place. The *Parliament*, which I focused on, was significant by being published in the homonymous institution and specialized primarily in sociopolitical topics. It is obvious from its content that it set itself the task to defend an independent position of the republic and to introduce the public to its law and political culture. Whereas the lack of materials about the journal I decided to define it completely. Primarily I used the journal itself and archival materials of the National Archives. I focused on figures who were creating this journal, on the frequency of its publishing, organization and financial matters and especially on the analysis of its content following the activity of the National Assembly. This approach provided me with the integrated view on the then situation and gave me the frame in which the revue was operated and in which way it mirrored the Czechoslovak political situation with respect to its connections with the government officials.

## **Klíčová slova**

Československo, první republika, politika, parlament, tisk, revue, sociologie

## **Keywords**

Czechoslovakia, First Republic, politics, Parliament, print, revue, sociology

**Rozsah práce: 170 539**

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Markéta Bajerová

## **Poděkování**

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc. za pomoc s výběrem tématu mé diplomové práce a za cenné rady při jejím zpracování. Můj dík patří také zaměstnancům Národního archivu v Praze za ochotu a spolupráci.

**Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK**  
**Teze magisterské diplomové práce**

SCHVÁLENO  
*Kadlec*

| Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK<br>Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce   |  |
|---|--|
| <b>TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENTKA:</b>  |  |
| <b>Příjmení a jméno diplomantky:</b><br>Markéta Bajerová<br><hr/> <b>Imatrikulační ročník diplomantky:</b><br>2011<br><hr/> <b>E-mail diplomantky:</b><br>Marketa.bajerova@gmail.com<br><hr/> <b>Studijní obor/forma studia:</b><br>Žurnalistika/prezenční  | <b>Razítko podatelny:</b><br><div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px;">                 Univerzita Karlova v Praze<br/>                 Fakulta sociálních věd<br/> <hr/>                 Došlo dne: <b>29-05-2012</b> -1-<br/> <hr/>                 Číslo: <b>10710</b> Příloha: <b>2</b> Sborník číslo:<br/>                 Přiděleno:             </div> |
| <b>Předpokládaný název práce v češtině:</b><br>Sociálně-politická role časopisu Parlament (1921-1936) a jeho mediální ukotvení v meziválečném období  |  |
| <b>Předpokládaný název práce v angličtině:</b><br>Social and political role of the Revue Parliament (1921-1936) and its position on the media market during the First Republic in Czechoslovakia  |  |
| <b>Předpokládaný termín dokončení:</b><br>ZS 2013/2014  |  |
| <b>Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování:</b><br>Věnuji se časopisu Parlament, který vycházel mezi lety 1921 – 1936, a kladl si za úkol osvětlovat širší veřejnosti postavení parlamentu jakožto základního pilíře demokracie, ale také interdisciplinárně nahlížet na všechny složky společnosti spojené s fungováním státu. Vydavatelem periodika byl pražský Kruh parlamentu. Nenašla jsem žádnou jinou práci zaměřenou na toto téma.   |  |
| <b>Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy:</b><br>Jedná se o charakteristiku typu časopisu a jeho podobu. Práce se zaměřuje na postavení, které Parlament zaujímal mezi ostatními časopisy tehdejší doby, a ohlasy, jež vzbuzoval, zvláště s ohledem na jeho vydavatele. Také se budu věnovat jeho agendě na pozadí historického kontextu. Jde mi o zařazení do dobových souvislostí, nebudu se soustředit obecně na tisk ve 20. a 30. letech.   |  |
| <b>Předpokládaná struktura práce:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>I. Úvod – představení tématu práce a způsobu, jakým je členěna</li> <li>II. Postavení parlamentu v rámci demokratické První republiky                         <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Historický a politický kontext doby – události, vládní představitelé</li> <li>2. Vztah vlády a médií</li> </ol> </li> <li>III. Role časopisu Parlament na tehdejší sociálně-politické scéně a jeho specifika                         <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Vzhled časopisu a jeho uspořádání</li> <li>2. Redakční okruh</li> <li>3. Organizační záležitosti – cílová skupina, reprezentované politické strany</li> <li>4. Komparace časopisu se stranickým tiskem za První republiky</li> </ol> </li> <li>IV. Témata časopisu a jeho zařazení na mediálním trhu</li> </ol> |  |

1. Obecné shrnutí agendy
2. Spojení předkládaných témat s médii a především žurnalistickou tvorbou
3. Ohlasy a polemiky na časopis

V. Shrnutí výsledků historické analýzy

VI. Závěr

**Vymezení podkladového materiálu:**

Časopis Parlament (vycházel 1921 – 1936)

Podtitul: Revue věnovaná otázkám politickým a státním

od května 1928, č. 1: Revue pro státněvědu, sociologii a hospodářskou politiku  
od září 1935, č. 1: Přehledy činnosti poslanecké sněmovny a senátu Národního shromáždění Republiky Československé ve 4. volebním období

- dále budu pracovat s archivními materiály z Národního archivu, Archivu hlavního města Prahy, popř. archivu Parlamentu ČR

**Metody zpracování materiálu:**

Historická analýza

**Základní literatura:**

**-KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938):***

Kniha podává podrobný popis období prvních deseti let od vzniku samostatného Československého státu. Věnuje se vytváření nových státních institucí, politickému systému ČSR, proměnám česko-německých a česko-slovenských vztahů, jakož i hospodářskému a kulturnímu vzestupu 20. let.

**-PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 1. díl:***

První díl je věnován hospodářské problematice spojené se vznikem samostatného státu, meziválečnému vývoji a hospodářskému i sociálnímu vývoji v období druhé republiky a protektorátu.

**-MALÝ, Karel. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě:***

Sborník obsahuje příspěvky zaměřené na vývoj československého práva v letech 1918-1938.

**-SCHELLE, Karel. *Organizace československého státu v meziválečném období (1918-1938):***

Publikace detailně seznamuje s podobou ústavního systému, vývojem a uspořádáním státní správy, samosprávy, soudnictví i bezpečnostních složek československého státu v letech 1918-1938.

**- BEDNAŘÍK, Petr - JIRÁK, Jan - KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti:***

Kniha přináší základní chronologicky řazený vhled do vývoje českých médií na pozadí obecně charakterizovaného historického kontextu ve světě a v českých zemích.

**-KONČELÍK, Jakub - VEČEŘA, Pavel - ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století:***

Kniha přibližuje vývoj českých médií, především tisku, rozhlasu a televize, ale také proměny tiskových agentur, mediální legislativy, cenzurní praxe a novinářské profese v době, kdy byly České země součástí Československa (v letech 1918–1992).



|   |
|---|
| <b>Diplomové a disertační práce k tématu:</b><br>BENEDA, Ivo. <i>Reflexe problematiky tiskového práva v odborných časopisech První republiky</i> . Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. |
| <b>Datum / Podpis studentky</b><br><p style="text-align: right;">29.5.2012 <i>Bojčurova</i></p>   |

|   |  |
|---|--|
| <b>TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOŽKA:</b>  |  |
| <b>Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:</b>  |  |
| <b>Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:</b>   |  |
| Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorkou konzultovala a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám. |  |
| Souhlasím s tím, že budu vedoucí této práce.  |  |
| <i>KÖPPLOVA' BARBARA</i><br><b>Příjmení a jméno pedagožky</b>   | <i>Barbara Köpplová</i><br><b>Datum / Podpis pedagožky</b> |

|   |
|---|
| TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE. |
| <b>TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.</b>  |

# Obsah

|   |    |
|---|----|
| Úvod.....   | 3  |
| I. POSTAVENÍ PARLAMENTU V RÁMCI DEMOKRATICKÉ PRVNÍ REPUBLIKY... 6                           | 6  |
| 1.1. Sociálně-politická situace po schválení ústavy .....                                   | 6  |
| 1.1.1. Uspořádání Národního shromáždění Československé republiky.....                       | 10 |
| 1.1.2. „Zlatá léta“ a spor o češtinu .....  | 11 |
| 1.2. Volby a jejich výsledky .....  | 12 |
| II. VZTAH VLÁDY A MÉDIÍ.....  | 17 |
| 2.1. Média meziválečného období a jejich vazba na politické strany .....                    | 17 |
| 2.1.1. Situace na mediálním trhu.....   | 18 |
| 2.2. Stranická periodika a jejich zaměření.....   | 21 |
| 2.3. Cenzura a tiskové zákony .....   | 22 |
| 2.3.1. Tiskové právo jako prostředek cenzurní kontroly .....                                | 22 |
| III. ROLE ČASOPISU PARLAMENT NA TEHDEJŠÍ SOCIÁLNĚ-POLITICKÉ SCÉNĚ<br>A JEHO SPECIFIKA ..... | 26 |
| 3.1. Redakční kruh a organizace časopisu .....  | 26 |
| 3.1.1. Rok 1921 a první vydání Parlamentu .....   | 27 |
| 3.1.2. Druhý ročník (1922 – 23).....  | 28 |
| 3.1.3. Třetí ročník časopisu a oficiální stížnost.....                                      | 29 |
| 3.1.4. Volební rok 1925.....  | 31 |
| 3.1.5. Rok 1926 ve znamení změn .....   | 31 |
| 3.1.6. Klidné období roku 1927.....   | 34 |
| 3.1.7. Změna názvu .....  | 35 |
| 3.1.8. Třicátá léta a ukončení vydávání.....  | 36 |
| 3.2. Osobnosti významných přispěvatelů .....  | 38 |
| 3.2.1. Hanuš Sýkora .....   | 38 |
| 3.2.2. Rudolf Hudec .....   | 44 |
| 3.2.3. Václav Verunáč .....   | 47 |
| 3.3. Cena výtisků a finanční krize .....  | 49 |
| 3.3.1. Financování časopisu .....   | 51 |
| 3.4. Ohlas na nové parlamentní periodikum.....  | 51 |
| 3.5. Inzerce v období první republiky a její výskyt v revue .....                           | 54 |
| IV. ANALÝZA OBSAHU REVUE PARLAMENT .....  | 56 |

|                          |  |     |
|--------------------------|--|-----|
| 4.1.                     | Osobnosti elitních přispěvatelů .....  | 57  |
| 4.1.1.                   | Alfred Fuchs (1892-1941) .....   | 58  |
| 4.1.2.                   | Emanuel Chalupný (1879 – 1958) .....   | 60  |
| 4.1.3.                   | Inocenc Arnošt Bláha (1879 – 1960) .....                                       | 61  |
| 4.1.4.                   | Jaroslav Krejčí (1892 – 1956) .....  | 61  |
| 4.1.5.                   | Antonín Jarolímek (1878 – 1926) .....  | 62  |
| 4.2.                     | Tematické vymezení obsahu .....  | 63  |
| 4.2.1.                   | Jednotlivé rubriky a jejich zaměření .....                                     | 68  |
| 4.3.                     | Parlament jako sociologické médium .....                                       | 69  |
| 4.4.                     | Politická nezávislost revue .....  | 70  |
| 4.5.                     | Historická analýza obsahu revue a jeho návaznosti na parlamentní činnost ..... | 73  |
| 4.5.1.                   | PRVNÍ ROČNÍK .....   | 74  |
| 4.5.2.                   | DRUHÝ ROČNÍK .....   | 81  |
| 4.5.3.                   | TŘETÍ ROČNÍK .....   | 82  |
| 4.5.4.                   | ČTVRTÝ ROČNÍK .....  | 83  |
| 4.5.5.                   | PÁTÝ ROČNÍK .....  | 87  |
| 4.5.6.                   | SEDMÝ A OSMÝ ROČNÍK .....  | 90  |
| Závěr.....               |  | 93  |
| Summary .....            |  | 95  |
| Použitá literatura ..... |  | 97  |
| Diplomové práce .....    |  | 99  |
| Seznam příloh.....       |  | 103 |
| Přílohy .....            |  | 104 |

# Úvod

Euforie ze vzniku nového státu a dlouho očekávané samostatnosti po stoletích trvajících nadvlády se v roce 1918 a v letech následujících projevovala ve všech oblastech lidské činnosti. Obyvatelé Československa si zvykali na novou vládu a vláda si zase musela zvyknout na své nové priority.

Přestože situace nebyla v mnoha ohledech jednoduchá, jak uvádím ve své práci, demokratické uspořádání a činnost Národního shromáždění byly kvitovány pozitivně, a to zejména osobnostmi z řad intelektuálních elit. Ty se k problémům státu stále častěji vyjadřovaly na stránkách periodik, které začaly hojně vznikat, a někteří z nich svou snahu směřovali především ke vzdělávání veřejnosti a apologii demokracie. To byl také případ ojedinělé revue *Parlament*, jejíž zakladatel Hanuš Sýkora byl parlamentním prostředím natolik ovlivněn, že se rozhodl ho oficiálně zastupovat a v časopise vycházejícím na jeho vlastní náklad šířit jeho stanoviska a případně jeho kritiku.

Abych působení a fungování revue mohla komplexně popsat, v první části práce se zaměřuji na historické souvislosti a podmínky v tehdejší Československu. První kapitola se tedy věnuje klíčovým událostem, které stát formovaly. Pro úplnost bylo třeba uvést situaci politickou, ekonomickou, sociální, kulturní i náboženskou.

Předmětem druhé kapitoly je vztah mezi vládou a médii, kritika tehdejší cenzury a propojení politických stran s jednotlivými tituly periodik. Tato charakteristika je pro účel práce podstatná, jelikož odráží prostředí, v němž nezávislá revue vznikla, a co ji diferencovalo od všudypřítomné konkurence v podobě politicky a sociálně zaměřených periodik.

Třetí kapitola přibližuje roli časopisu *Parlament*, jeho redakční kruh a vydavatele, průběžné změny v jeho vydávání zachycené pro větší přehlednost chronologicky, přičemž podkapitoly řadím podle jednotlivých ročníků, ohlasů na jeho vydávání, zákulisních zajímavostí, organizační struktury a v neposlední řadě i finančního zázemí podmiňujícího obsahovou nezávislost listu.

Ve čtvrté a poslední kapitole se věnuji samotnému obsahu revue. Jako zdroj mi kromě odborných publikací sloužily její jednotlivé ročníky a archiválie. Zde jsem však narazila na problém s nedostatkem podkladů. Spolupráce s Výstřížkovým archivem

Ministerstva zahraničních věcí nebyla úspěšná a v archivu Poslanecké sněmovny se nenachází žádné materiály, které by se k revue konkrétně vztahovaly. Sněmovní archiv má ve své správě pouze archivní soubory vzniklé z činnosti československých a českých zákonodárných sborů a jejich orgánů - jde tedy o dokumenty spojené s legislativní činností. Některé informace mi tak zůstaly skryty. Klíčové podklady jsem získala z fondů Národního archivu a Státního oblastního archivu v Praze.

Samostatná studie k časopisu *Parlament* ještě nevznikla a při psaní jsem vycházela především z údajů v samotném listu a z publikací věnujících se historii tisku a vzniku státu, které mi napomohly s pochopením politických vztahů a osobností, jež se na přípravě časopisu podílely. Patří mezi ně také kniha komunistického novináře Vojtěcha Dolejšího. I přesto, že jde o vzpomínkovou knihu, pracuje s podloženými údaji o situaci českého tisku v meziválečné době a jeho hodnocení tedy přebírám.

Svou pozornost v závěru práce věnuji rozboru článků zaměřených na činnost parlamentu, abych ozřejmila tematickou návaznost revue a povahu informací o stejnojmenné instituci.

Základním metodologickým východiskem diplomové práce bylo tedy studium dobových pramenů. Ke zpracování jsem proto použila historickou analýzu dobových textů a archivního materiálu. Práce nemá oddělenou praktickou část - praktické poznatky a zjištění mého bádání jsem zahrnula do jednotlivých kapitol podle toho, kam tematicky zapadaly.

Vzhledem k okolnostem, které se vyskytly v průběhu psaní práce, jsem se odchýlila od tezí. Změnila jsem pořadí jednotlivých kapitol a v některých případech také jejich obsah. Výsledná podoba práce je nyní přehlednější a v jistém ohledu logičtější. Jedním z důvodů byla i zmíněná nedostupnost některých materiálů. To platí také v případě samotných výtisků revue, které má kompletně k dispozici Národní knihovna. Ta mi poskytla pouze čísla do roku 1930, tudíž jsem rozbor obsahu revue ukončila tímto obdobím. Zřejmě bych tak činila i v případě jejich dostupnosti, jelikož nepravidelně vycházející čísla do roku 1936, kdy *Parlament* zanikl, již neodpovídala původnímu poslání tiskopisu a přinášela pouze strohé informace ze zasedání sněmovny.

Přestože se tématu nikdo přede mnou komplexně nevěnoval, vnímám jeho zpracování jako podstatný přínos, protože se revue zaměřovala na hodnocení činnosti

instituce, která byla pro tehdejší činnost státu naprosto zásadní. Parlament byl symbolem československé samostatnosti a jako takový měl zvláštní místo v národních dějinách, které spoluutvářel. Revue se navíc neomezovala pouze našim územím, ale nabízela cennou komparaci s dalšími státy. O její významnosti a dosahu může svědčit i skutečnost, že její vydání jsou k dispozici také v International Institute of Social History v Nizozemí, jednom z největších center svého druhu na světě.

# I POSTAVENÍ PARLAMENTU V RÁMCI DEMOKRATICKÉ PRVNÍ REPUBLIKY

První kapitola se věnuje společenskému a politickému kontextu, který utvářel nově vzniklou republiku. Uvedené historické souvislosti udávají rámec, do něhož lze zasadit vznik nových periodik, a koncentruje se na vládní představitele doby, klíčové události předznamenávající další uspořádání demokratické republiky, a dává nám představu o tom, z čeho mohli přispěvatelé *Parlamentu* ve svých textech čerpat.

## 1.1 Sociálně-politická situace po schválení ústavy

Vznik Československé republiky 28. října 1918 znamenal zásadní politický i státní převrat a přinesl změnu právního řádu. Byl vnitropoliticky realizován především Národním výborem, který primárně vznikl jako jeden ze dvou reprezentativních orgánů domácí politiky v roce 1916.<sup>1</sup> Během následujících let dospěly české politické strany k přesvědčení, že je nutné zaujmout radikálnější stanovisko vůči rakouské vládě, a postupně se uvedla v život představa státu vzniklého spojením historických českých zemí se Slovenskem. Národní výbor byl v červenci roku 1918 reorganizován. Měl 38 členů a jeho předsedou se stal státoprávní demokrat Karel Kramář, místopředsedou Antonín Švehla (agrárník) a Václav Klofáč (československý socialista) a jednatelem František Soukup (sociální demokrat).<sup>2</sup>

Krokem k definitivnímu uzákonění parlamentarismu postavenému na demokratických principech bylo schválení ústavy československého státu Národním shromážděním, které proběhlo v únoru 1920. Již koncem roku došlo ke stabilizování politické situace, což se odrazilo v činnosti tehdejší vlády.<sup>3</sup> „V oblasti celé politické správy v českých zemích se až do realizace tzv. organizačního zákona v roce 1928 nic

---

<sup>1</sup> MALÝ, Karel a Ladislav SOUKUP. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 2 sv. (s. 7, 321, 432). ISBN 978-80-246-1718-3.

<sup>2</sup> MALÝ, Karel a Ladislav SOUKUP. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 2 sv. (s. 7, 321, 432). ISBN 978-80-246-1718-3.

<sup>3</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 255. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

významnějšího nezměnilo. Stále tu fungovaly zemské politické správy jako pokračovatelky zemských místodržitelství a okresní politické správy v návaznosti na okresní hejtmanství.“<sup>4</sup>

V době pro nás klíčové, protože začal vycházet časopis *Parlament*, tedy roku 1921, skončila úřednická vláda Jana Černého<sup>5</sup> a nahradila ji další úřednická vláda v čele s doktorem Edvardem Benešem.<sup>6</sup> Ovšem nejdéle fungující vládou byl za první republiky až kabinet „rudozelené“ koalice Antonína Švehly (od září 1922 do voleb roku 1925).<sup>7</sup>

Za relevantní můžeme označit rok 1923, kdy se konaly obecní volby. „Třileté funkční období obecních zastupitelstev zvolených v roce 1919 sice končilo již v červenci 1922, volby však byly stále odkládány.“ O nutnosti změny v rámci obcí se přihlásila již zmíněná úřednická vláda Jana Černého, jež senátu předložila návrh na novelizaci řádu obcí, v němž chtěla zbavit vojáky volebního práva, prodloužit volební období prvních zastupitelstev na čtyři roky a zvýšit hranici pasivního volebního práva na třicet let. Jenže k projednání těchto návrhů nedošlo – zřejmě ještě nenastala doba, která by jim byla nakloněna.<sup>8</sup>

Zásadní společenskopolitické změny po ustavení republiky se dotkly také náboženského vyznání československého obyvatelstva. Léta následující po revolučních krocích víceméně zpevnila nové hranice mezi již existujícími konfesemi. Po delší době se však krize přece jen dostavila. Projevila se nejprve v Církvi československé, jejíž jedno křídlo tíhlo k pravoslavné církvi srbské, a nakonec se moravská část pod vedením kněze Matěje Pavlíka pro pravoslaví vyjádřila. Do čela církve byli zvoleni tři biskupové.

---

<sup>4</sup> SCHELLE, Karel. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 314 s. ISBN 978-80-7380-203-5.

<sup>5</sup> Trvala od 15. 9. 1920 do 26. 9. 1921.

<sup>6</sup> O zásadních vnitropolitických problémech rozhodovala v období mezi roky 1920 až 26 tzv. *Pětka* – mimoparlamentní orgán představitelů strany agrární, sociálně demokratické, národně demokratické, socialistické a lidové.

<sup>7</sup> PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2004, s. 118-119. ISBN 807239147x.

<sup>8</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 260. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.



Své pevné místo v republice získala římskokatolická církev, která docílila toho, že civilní sňatek nebyl prohlášen za povinný. Díky Janu Šrámkovi navíc Československá strana lidová uspěla v prvních parlamentních volbách na jaře 1920 a mohla rozhodovat o politice země. „Když se na počátku roku 1921 dotvářela Pětka, nebylo už možné Šrámka obejít. Nic na tom nezměnil ani rozkol mezi Šrámkovou a Hlinkovou stranou na konci roku 1921. S nezanedbatelným úspěchem bylo odvráceno i nebezpečí, že hospodářská moc církve bude zlomena pozemkovou reformou.“<sup>9</sup>

Nově vzniklý stát se již od prvních dní své existence snažil věnovat pozornost především hospodářskému rozvoji a ministr financí Alois Rašín k tomu přispěl úspěšnou měnovou reformou. Podle historičky Věry Olivové díky němu „vznikl z dobrovolných sbírek i základ zlatého pokladu republiky“. Předchozí válečná výroba se transformovala do mírové a vydrancovaná země mohla postupovat k všeobecné prosperitě.<sup>10</sup> Ovšem co se racionalizace ve vnitřním obchodu týče, cesta k ní nebyla příliš rychlá. „Ze zahraničí přicházející impulzy k tzv. vědecké organizaci, z níž se odvozovala modernizace a racionalizace, se dotkly problematiky vnitřního obchodu v Československu až tři roky poté, co se v roce 1924 ustavil Československý komitét pro vědeckou organizaci.“<sup>11</sup>

Posun byl znát též v oblasti nezaměstnanosti. Podle odborníka na moderní sociální dějiny Jakuba Rákosníka počet nezaměstnaných od roku 1919 kontinuálně klesal po dva roky. „Teprve od konce roku 1921 začal mít trh práce obvyklé rysy, tedy že v létě se nezaměstnanost redukovala, zatímco v zimních měsících především v důsledku odpadnutí sezónních zaměstnání narůstala.“ Rok 1921 byl ve znamení celkové konsolidace hospodářství i společnosti.<sup>12</sup>

Co se týče pracovních podmínek po vzniku samostatného státu, byly třeba řádné úpravy. Délku pracovní doby upravil hned v prosinci 1918 zákon č. 91 Sn. z. a n., jenž

---

<sup>9</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 321. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>10</sup> OLIVOVÁ, Věra. *Československá republika v letech 1918-1938*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1994, s. 35. ISBN 80-85827-64-6.

<sup>11</sup> KUBŮ, Eduard a Jaroslav Pátek. *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, s. 191. ISBN 80-7184-716-x.

<sup>12</sup> RÁKOSNÍK, Jakub. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 155. ISBN 978-80-246-1429-8.

stanovil osmihodinovou pracovní dobu. „Vydáním tohoto zákona který byl přijat jednomyslně celým zákonodárným sborem bez rozdílu politické příslušnosti jednotlivých členů, stala se čsl. republika předbojníkem sociálního pokroku, předstihla tak časově i usnesení mezinárodní pracovní konference ve Washingtoně, která se teprve roku 1919 o osmihodinové pracovní době usnesla.“<sup>13</sup>

Celkově je však hospodářská vyspělost Československa mezi světovými válkami opředena mnoha mýty. Vznikem samostatné republiky a dalších států došlo nejen k novému mezinárodně politickému uspořádání střední Evropy, ale i k hospodářské dezintegraci střední Evropy. Mimo jiné byla zdrojem potíží skutečnost, že „české země a Slovensko s Podkarpatskou Rusí se nacházely na rozdílných stupních nejen hospodářského vývoje, ale rozvoje společnosti vůbec. Zatímco české země měly již průmyslově-agrární charakter a v evropském srovnání nadprůměrnou úroveň vzdělání širokých vrstev obyvatelstva, Slovensko a ještě více Podkarpatská Rus byly agrárními oblastmi s nadpolovičním až dvoutřetinovým (Podkarpatská Rus) podílem zemědělského obyvatelstva.“<sup>14</sup>

Zásadní roli v ekonomickém vývoji Československa hráli také podnikatelé a manažeři (Klement a Laurin, Gerstel, Baťa a další), neopomenutelnou úlohu plnily i rodinné firmy (např. Antonín Rückl a synové). Prostředí pro podnikání bylo značně liberální.<sup>15</sup>

Výstižně shrnují celou situaci odborníci na hospodářské dějiny Drahomír Jančík a Barbora Štolleová: „Československá republika v praxi zdaleka nebyla dokonalá, ale ve srovnání s většinou evropských států, zejména států sousedních, skutečně představovala onen ostrov demokracie sevřený ze všech stran více či méně autoritativními státy. První Československá republika nemohla být a také nebyla ideální. Vždyť se jí nedostalo času, aby vyspěla a dozrála. Její obraz se může jevit značně

---

<sup>13</sup> DOBIÁŠ, Kazimír. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*. Praha: O. Janáček, 1929, s. 24-25.

<sup>14</sup> KUBŮ, Eduard a Jaroslav Pátek. *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, s. 15. ISBN 80-7184-716-x.

<sup>15</sup> JANČÍK Drahomír a Barbora Štolleová. *Pivo, zbraně i tvarůžky: podnikatelé meziválečného Československa ve víru konjunktur a krizí*. Praha: Maxdorf, c2014, s. 21. ISBN 978-80-7345-422-7.

rozdílně, budeme-li ji nahlížet pod různými úhly.“<sup>16</sup> Historik Petr Prokš jim dává za pravdu – přes všechna pozitiva podle něj Československo ani nemohlo za tak krátkou dobu své existence překonat nahromaděné potíže přetrvávající z let bývalé habsburské říše.<sup>17</sup>

### 1.1.1 Uspořádání Národního shromáždění Československé republiky

Parlament nesl v meziválečném období oficiální název Národní shromáždění republiky Československé, které se na základě ústavy z roku 1920 stalo držitelem zákonodárné moci na celém území státu. Skládal se ze dvou komor: poslanecké sněmovny a senátu. Prezident svolával obě komory k řádným zasedáním dvakrát v roce – na jaře a na podzim.

„Do sněmovny i senátu se volilo na bázi všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva na základě poměrného volebního systému.“<sup>18</sup> Do sněmovny se volilo od 21 let, zatímco do senátu od 26. Pasivní volební právo do sněmovny měli lidé starší 30 let, do senátu mohli být voleni od 45 let. Nikdo nemohl být paralelně členem obou komor. Volební období do sněmovny bylo stanoveno na šest let, do senátu na osm. Sněmovna měla 300 členů volených ve 22 volebních krajích, senát 150 členů ve 12 krajích. Postavení senátu bylo slabé, parlamentní jednání leželo výhradně na sněmovně.

„Pokud nejprve došlo k projednání a schválení osnovy v senátu a poslanecká sněmovna ji následně zamítla, senát mohl potvrdit své původní usnesení nadpoloviční většinou všech svých členů a návrh znovu prezentovat poslanecké sněmovně. Pokud ta ho chtěla podruhé zamítnout, musela tak učinit nadpoloviční většinou všech svých členů. Ke schválení ústavního zákona bylo nutné souhlasné stanovisko obou komor.“<sup>19</sup>

---

<sup>16</sup> JANČÍK Drahomír a Barbora Stolleová. *Pivo, zbraně i tvarůžky: podnikatelé meziválečného Československa ve víru konjunktur a krizí*. Praha: Maxdorf, c2014, s. 11. ISBN 978-80-7345-422-7.

<sup>17</sup> PROKŠ, Petr. *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav, 2010, s. 7. ISBN 978-80-7286-165-1.

<sup>18</sup> GELNAROVÁ, Jitka. *Stanoviska politických stran při projednávání mediálních otázek v Národním shromáždění první Československé republiky*. Diplomová práce [online]. Praha: FSV UK, 2008, s. 50.

<sup>19</sup> GELNAROVÁ, Jitka. *Stanoviska politických stran při projednávání mediálních otázek v Národním shromáždění první Československé republiky*. Diplomová práce [online]. Praha: FSV UK, 2008, s. 51.

### 1.1.2 „Zlatá léta“ a spor o češtinu

Národní revoluce a budování státu skončily v letech 1924 a 1925. To však ještě neznamenalo příchod doby nepoznamenané problémy. Vládní politika teprve stála před zásadním obratem v řešení otázek státu obývaného několika národy.<sup>20</sup>

Příprava na volby, jež měly proběhnout roku 1925, byla v předchozích měsících velmi neorganizovaná a nesystematická. Příčinou byl sled několika událostí, které se v inkriminovaném období udály a týkaly se mimo jiné jazykové otázky. „Švehlova národní československá vláda měla před sebou ještě staré národně orientované revoluční úkoly, jejichž tíže by pro eventuální německé ministry ve vládě byla sotva únosná. Především šlo o stále odkládaná jazyková nařízení, jež měla uvést v život problematický jazykový zákon z roku 1920. Většina českých úředníků byla schopna rozumět i psát německy, a to především jeho část, která působila ve smíšených i převážně německých oblastech.“<sup>21</sup>

Němečtí úředníci nehdolali přijmout češtinu jako úřední jazyk a pouze minorita z nich byla schopna českým občanům rozumět. Vláda na naši mateřštinu nahlížela jako na státní oficiální jazyk a již mezi lety 1923 a 1924 organizovaly úřady pro vyřešení situace hromadné jazykové zkoušky z češtiny. Výsledkem bylo propouštění velkého množství zaměstnanců.<sup>22</sup>

Čeští a němečtí obyvatelé však měli v období první republiky i jiné než jazykové problémy. Spory mezi nimi panovaly také v oblasti hospodářské, což ovlivňovalo jejich vzájemnou spolupráci a ekonomiku země. „Snaha většiny německých podnikatelů ignorovat orgány nového státu a nepodílet se na činnosti celostátní československé organizace průmyslníků mohla mít určité taktické důvody až do uzavření mírové smlouvy s Rakouskem v září 1919. Potom však ztrácela i z hlediska zájmu německých podnikatelů v českých zemích racionální zdůvodnění a jeho následky vážně poškozovaly domácí německé průmyslníky. (...) K výraznější změně ve vztahu obou

---

<sup>20</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 369. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>21</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 370. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>22</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 371. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

podnikatelských svazů v oblasti průmyslu došlo až pod vlivem důsledků poválečné hospodářské krize v roce 1922.<sup>23</sup>

## 1.2 Volby a jejich výsledky

Volební rok 1925 začal kriticky. Deflaci střídalo zdražování, což v únoru vyústilo v opakující se demonstrace, z nichž těžila radikálně vystupující komunistická strana. Krize dokonce vedla stát k úvahám o vypsání předčasných voleb, které by ji ukončily. Poslanecká sněmovna byla volena na šest let (volby se proto měly konat na jaře 1926) a senát na osm let (volby měly proběhnout na jaře 1928). Nakonec se však do obou komor<sup>24</sup> volilo již 15. listopadu 1925.<sup>25</sup>

| Politická strana   | Platné hlasy     |               | Počet mandátů |               |
|--|------------------|---------------|---------------|---------------|
|  | abs.             | v %           | abs.          | v %           |
| Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu        | 970 940          | 13,66         | 45            | 15,00         |
| Československá sociálně-demokratická strana dělnická           | 631 403          | 8,88          | 29            | 9,67          |
| Československá strana národně-socialistická                    | 609 153          | 8,57          | 28            | 9,33          |
| Československá strana lidová                                   | 691 095          | 9,72          | 31            | 10,33         |
| Československá živnostensko-obchodnická strana                 | 286 058          | 4,02          | 13            | 4,33          |
| Autonomistický blok  | 560 245          | 7,88          | 23            | 7,67          |
| Německá sociálně-demokratická strana dělnická                  | 411 365          | 5,79          | 17            | 5,67          |
| Komunistická strana Československa                             | 934 223          | 13,14         | 41            | 13,67         |
| Sudetoněmecká strana   | -                | -             | -             | -             |
| Národního sjednocení   | 284 601          | 4,00          | 13            | 4,33          |
| Krajinské křesťansko-sociální strany a maďarské národní strany | 98 337           | 1,38          | 4             | 1,33          |
| Ostatní strany   | 1 629 991        | 22,93         | 56            | 18,67         |
| <b>C e l k e m</b>   | <b>7 107 411</b> | <b>100,00</b> | <b>300</b>    | <b>100,00</b> |

<sup>23</sup> PROKŠ, Petr. *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav, 2010, s. 184. ISBN 978-80-7286-165-1.

<sup>24</sup> Obě sněmovny byly rozpuštěny k 16. říjnu.

<sup>25</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 377. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

Z tabulky získaných hlasů a mandátů podle politických stran<sup>26</sup> získané ze stránek Českého statistického úřadu<sup>27</sup> je zřejmé, že největší zastoupení v poslanecké sněmovně získala agrární strana.<sup>28</sup> Nejvíce však svým velkým počtem hlasů překvapila Komunistická strana Československa, která skončila druhá. Obě strany dosáhly na více než třináct procent hlasů.

„Z prezentovaných výsledků je patrné, že v porovnání s prvními volbami konajícími se v dubnu 1920 došlo k výrazným přesunům v politickém zaměření voličů.<sup>29</sup> Negativní dopad změn voličských preferencí se týkal ve své podstatě všech socialistických stran, které zaznamenaly podstatné oslabení. Naopak u stran tzv. občanských je zřetelný nárůst počtu stoupenců.“<sup>30</sup>

Výsledky voleb by se podle historika Zdeňka Kárníka daly hodnotit jako překvapivé, v určitých ohledech až „hrozivé“. Obrovský úspěch, jak již bylo zmíněno, znamenala dosud nebolševizovaná komunistická strana vzniklá v roce 1921. V českých zemích se stala vůbec neúspěšnější stranou a pouze vítězství agrárníků v čele s Milanem Hodžou na Slovensku zabránilo tomu, aby se nestala největší politickou stranou celé země. „Jinak by byl prezident teoreticky vzato postaven před otázkou, zda dostát zvyklosti pověřit představitele nejsilnější strany sestavením vlády. Prezident Tomáš Garrigue Masaryk by Bohumíra Šmerala úkolem jistě nepověřil,

---

<sup>26</sup> Způsob voleb umožňoval účast prakticky všech plnoprávných občanů, kteří měli možnost vyjádřit své politické postoje. V Československu se prosadilo všeobecné rovné a přímé volební právo s poměrným zastoupením již v zákonech a volebních řádech schválených před volbami do obcí v květnu 1919. Zdroj: MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, s. 544. ISBN 8072391801.

<sup>27</sup> Volby do Národního shromáždění 1920 až 1935. *Český statistický úřad* [online]. 28. 2. 2006 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://csugeo.i-server.cz/csu/2006ediciplan.nsf/p/4219-06>

<sup>28</sup> Roku 1922 se agrární strana přejmenovala na Republikánskou stranu zemědělského a maloroľnického lidu

<sup>29</sup> Tehdy zvítězila Československá sociálně-demokratická strana dělnická, druhá byla Německá sociálně-demokratická strana dělnická a jako třetí získala největší počet hlasů Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu. Zdroj: MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, s. 17. ISBN 8072391801.

<sup>30</sup> ŠIMÁNKOVÁ, Eva. *Stranický systém v Československu 1918-1938 a vliv volebního systému na jeho podobu*. Diplomová práce [online]. Brno: FSS MU, 2008.

komunisté by toho nepochybně propagandisticky využili. Bylo také vyloučeno, že by byli schopni vládu sestavit – nikdo by s nimi do koalice nešel.<sup>31</sup>

Dalo by se říct, že úspěch komunistů byl do jisté míry daní, již Československo za svůj demokratismus platilo. Nic to však neměnilo na skutečnosti, že německá a československá sociální demokracie byly na vzestupu.<sup>32</sup>

Sestavením nové vlády byl prezidentem pověřen předseda nejsilnější strany Antonín Švehla. Toho ovšem čekaly při vyjednávání s dalšími stranami nemalé potíže. Jan Šrámek požadoval ministerstvo školství, což se neshodovalo s představami obou nejúspěšnějších socialisticky zaměřených stran. Vážnost situace potvrzují Švehlovy následné kroky, kdy před hlavou státu projevil přání, aby vládu sestavil sám Šrámek. Ten přijal, avšak po třech dnech snažení, kdy se mu nepodařilo prosadit své plány, se vzdal a jeho úkol převzal sociální demokrat Rudolf Bechyně. Masaryk nakonec 4. prosince z Brna opět povolal zemského prezidenta Jana Černého, který sestavil úřednický kabinet a o pět dní později už Švehla představil novou vládu.<sup>33</sup>

Situace však byla i nadále bezútěšná, vláda měla již od začátku jak stranicko-politické, tak osobní problémy, a k jejímu definitivnímu ustavení došlo až v lednu roku 1926. Její budoucnost byla krátká - příčinou této skutečnosti byla nefunkční spolupráce mezi stranami, které se nedokázaly dohodnout na kandidátech na předsednická místa obou sněmoven. „Když bylo 17. a 18. prosince 1925 zasedání parlamentu zahájeno, docházelo k divokým obstrukčním scénám - 140 poslanců podepsalo žádost o sesazení Švehly. Důvěra vládě byla odhlasována až 22. prosince.“<sup>34</sup>

Mezi lety 1926 a 1929 v Československu vládla tzv. „panská koalice“, v níž se spojily československé a německé agrární a křesťanské strany – konzervativní část republikánského proudu. Ministerským předsedou byl Švehla a období této vlády se

---

<sup>31</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 378. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>32</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 378. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>33</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 381. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>34</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 382. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

vyznačovalo uklidněním politické situace a hospodářským růstem, který byl umožněn příznivým vývojem evropského kontinentu. V prosinci roku 1929 ale byla panská koalice rozšířena o socialistické strany (československé i německé) a vládla tzv. „široká koalice“. Toto uspořádání vydrželo až do zániku republiky v roce 1938. Demokratické Československo se za tu dobu stalo demokratickým útočištěm emigrantů ze střední a východní Evropy.<sup>35</sup>

Postavení politických stran v tehdejší Československu bylo fundamentální a veřejný život byl také vysoce politizován. Parlamentní volby byly v meziválečném Československu uspořádány celkem čtyřikrát - v letech 1920, 1925, 1929 a 1935.<sup>36</sup> Ačkoli první republika trvala dvě dekády, počet stran, které se objevily během jejího trvání, dosahoval pěti až šesti desítek. Někdy se dokonce uvádí i více než sto subjektů, což je zapříčiněno skutečností, že do jejich počtu bývají zahrnovány také případy, kdy došlo pouze k deklarování strany, jejíž zakladatelé nakonec rezignovali na tento způsob participace na politické moci.<sup>37</sup>

„V souvislosti s množstvím politických stran v meziválečném Československu se zpravidla objevuje nejen kritika přílišného tříštění politického stranictví, ale i pochybnosti o celkové politické vyzrálosti československé společnosti. Při hlubší analýze se však ukazuje, že ona roztržitost politické sféry nebyla tak bezbřehá. V českém prostředí působilo jen pět, případně šest politických stran, které měly naději podílet se na formování politického systému, a obdobně tomu bylo i v prostředí některých dalších etnických složek obyvatelstva.“<sup>38</sup>

Především rok 1926 se vyznačoval dusnou atmosférou, aktivizovaly se skupiny německých a českých fašistů a politici mezi sebou měli nepříjemné konflikty. Situace zašla až tak daleko, že členové seskupení kolem Masaryka a Beneše upozorňovali na

---

<sup>35</sup> OLIVOVÁ, Věra. *Československá republika v letech 1918-1938*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1994, s. 35. ISBN 80-85827-64-6.

<sup>36</sup> MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, s. 545. ISBN 8072391801.

<sup>37</sup> Pro hospodářství mezi lety 1922 a 1929 bylo typické soustředování výroby do větších podniků, monopolizace hospodářství a centralizace kapitálu.

<sup>38</sup> MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, s. 542. ISBN 8072391801.



ohrožení demokracie. „Objevovaly se dokonce hlasy, aby prezident Masaryk provedl *druhý převrat* a k obraně demokracie použil diktátorské metody.“<sup>39</sup>

Ke konci dvacátých let v mnoha stranách panovaly neshody. Konkrétně v komunistické straně tato situace v únoru 1929 vyústila ve vítězství nového vedení strany v čele s Klementem Gottwaldem.<sup>40</sup> Do čela KSČ se dostali za podpory Kominterny mladí radikálně levicoví funkcionáři. „Straničtí byrokraté v Kominterně kolem Bohumila Jílka a Václava Bolena byli poraženi, *šmeralismus* byl politicky vytlačen a mladí radikálové v čele s Gottwaldem, Reimannem, Švermou, Slánským, Kopeckým, Friedem, Appeltem a dalšími ovládli vedení KSČ.“<sup>41</sup>

---

<sup>39</sup> PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2004, s. 119-33. ISBN 807239147x.

<sup>40</sup> PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2004, s. 119-33. ISBN 807239147x.

<sup>41</sup> PROKŠ, Petr. *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav, 2010, s. 132. ISBN 978-80-7286-165-1.

## II VZTAH VLÁDY A MÉDIÍ

„Abychom sílu tisku mohli dobře využívat, musíme jej dobře znát. I jeho historii.“

Vojtěch Dolejší

Citát komunistického novináře Vojtěch Dolejšího trefně otevírá kapitolu o (ne)závislosti médií v období první republiky. Následující text se věnuje influenci politických stran na tehdejší periodika a cenzuře, která k tehdejší mediální tvorbě i navzdory demokratickému uspořádání neodmyslitelně patřila. Je třeba utvořit si představu o tom, do jakého „ovzduší“ revue *Parlament* vznikla a vyzdvihnout její snahu postavit se nad stranické zájmy, jež byly téměř všudypřítomné.

### 2.1 Média meziválečného období a jejich vazba na politické strany

Při celkovém zhodnocení obrazu tehdejší mediální scény lze prohlásit, že do období po roce 1918 vstupovala česká žurnalistika s ustavenou společenskou funkcí – byla významnou součástí politické komunikace, výrazem její názorové a stranické diferenciacie, a současně projevem plné emancipace českého národa jako svébytného politického subjektu v poválečném uspořádání Evropy.<sup>42</sup>

Zpočátku byla média omezena výlučně na tisk, teprve během dvacátých let se k němu přidružil rozhlas.<sup>43</sup> Finanční náročnost a technické nedostatky však umožňovaly jeho poslouchání pouze vyšším vrstvám a části vrstev středních. Zásadním médiem zůstal tisk, který se svým zaměřením od toho dnešního podstatně lišil. Nejvýznamnější místo přitom zastával tisk denní.<sup>44</sup>

Pod vlivem demokracie nabírala média v nově ustaveném státě na kvalitě. Ekonomický, společenský a kulturní rozmach umožňoval, aby se mediální tvorba nechala inspirovat západními zeměmi a snažila se jim vyrovnat. „Noviny přinášely

---

<sup>42</sup> BLODIGOVÁ, Alexandra. *Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků: výstava k dějinám českého tisku na území České republiky: Státní ústřední archiv v Praze - archivní areál Chodovec, 12. listopad - 15. prosinec 2002*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002, s. 13.

<sup>43</sup> První české rozhlasové vysílání se datuje do roku 1923.

<sup>44</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 326. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

zpravodajské a publicistické texty z oblasti vnitřní a zahraniční politiky, ekonomiky, společenské problematiky, kultury a sportu, stejně jako ze svého regionálního a lokálního zázemí. Proměnou prošel jazyk, který nyní více dbal na srozumitelnost a věcnou střízlivost. Texty se zkrátily a nabyly na stručnosti a údernosti.<sup>45</sup>

Co se týče nákladu, v případě časopisů se určoval primárně obsahem a čtenářskou poptávkou (úzká specializace, jako v případě *Parlamentu*, samozřejmě znamenala nižší náklad). Cena se lišila u deníků a časopisů. Diferencovanost byla určena několika faktory – rozsahem, kvalitou, tematickým zaměřením či typem publika.<sup>46</sup>

Jednotlivé strany měly své deníky, jejichž prostřednictvím působily na veřejnost a podílely se na společenském životě tehdejších obyvatel. Ač se většina z nich od *Parlamentu* lišila, jejich definice a přehled je podstatný pro charakteristiku situace na tehdejším mediálním trhu, abychom měli představu, do jakých podmínek ojedinělý časopis vznikl.

### 2.1.1 Situace na mediálním trhu

Výrazným specifikem tehdejší mediální scény bylo obrovské množství vydávaných periodik. Vzhledem k tomu, že náklady na zřízení a provoz novin nebyly tak vysoké, jako tomu bylo v budoucnu, zánik nehrozil ani novinám s desetitisíci odběrateli. Svůj podíl na tom měla též skutečnost, že šlo víceméně o tisk stranický a každý čtenář tedy jeho odběrem zároveň přispíval konkrétní straně, která by jinak nemohla zaznamenat úspěch. Obě zmíněné skutečnosti umožňovaly existenci takového množství tiskovin. Pro představu, v roce 1926 vycházelo jenom v hlavním městě 1400 titulů, o tři roky později jich bylo o čtyři stovky více.<sup>47</sup>

Avšak vedle stranických listů vycházely i „nezávislé“ tituly oficiálně oproštěné od oficiálních vlivů jakékoli politické strany. V této kategorii nelze opomenout *Národní politiku*, *Lidové noviny*, *Tribunu* (1919-28) a *Národní osvobození* (1924-39).

---

<sup>45</sup> KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 37-40., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>46</sup> KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 37-40., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>47</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 327. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

Ani tyto listy ale nebyly politicky zcela nestranné. Zatímco *Národní politika* se přikláněla k národním demokratům, *Lidové noviny* a *Tribuna* na svých stránkách uveřejňovaly názory skupiny kolem prezidenta Masaryka. *Národní osvobození* zase upřednostňovalo legionáře, státní zaměstnance a učitele.

Vzhledem k významnému počtu minorit na území tehdejší republiky je logické, že kromě českých deníků vycházela i řada německy psaných novin. Jejich minulost sahala až do první poloviny 19. století. Za všechny můžeme jmenovat deníky *Bohemia*<sup>48</sup> (od roku 1918 *Deutsche Zeitung Bohemia*) nebo *Prager Tagblatt*.<sup>49</sup>

Paradoxem tisku napojeného na politické subjekty bylo, že nemohly vlastnit nemovitý majetek, tj. ani vydavatelství nebo tiskárny. Většina politických stran proto svou obtížnou situaci vyřešila vybudováním tiskových podniků, v jejichž čele stáli straničtí funkcionáři. To ovšem neznamená, že by v této oblasti nepodnikali také soukromí vlastníci vedení komerčními cíli. „Komerzializace tisku, soupeření politických stran a hlavně tiskových koncernů vedly k tvrdému konkurenčnímu boji o získání přízně čtenářů. Jednou z forem konkurenčního boje byla inzerce, kdy akviziční úředníci zveličovali náklad listu, který zastupovali a snižovali význam dalších.“<sup>50</sup> Technologím té doby vévodily rotačky, rychlolisy a od počátku 20. století také automatická strojní sazba.<sup>51</sup>

Vydávání časopisu mohl ohlásit každý jednotlivec, který sehnal dostatek prostředků na zaplacení tiskárně. Podnikání v mediální branži popisuje ve svých vzpomínkách také komunistický novinář Vojtěch Dolejší. „Výjimky ovšem byly u komunistického tisku. Jestliže totiž úřady usoudily, že nově ohlášený časopis má nahradit nějaký jiný komunistický časopis, jehož vycházení bylo úředně zastaveno, byl

---

<sup>48</sup> Založený roku 1828 v Praze jako kulturní časopis; od 1932 jako deník. Nepatřil přímo politické straně, ale měl blízko k Německé demokratické straně svobodomyšlné.

<sup>49</sup> BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 161. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>50</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 57, il. na příl.

<sup>51</sup> KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 35-37., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

ihned bez jakýchkoli procedur úředně zakázán,“ píše Dolejší.<sup>52</sup> Směrodatný je však podle něj počet výtisků nejvýznamnějších novin, nikoli počet titulů.

„Avšak ani o nákladech jednotlivých novin nejsou spolehlivé zprávy, protože jejich výše byla přísně střeženým obchodním tajemstvím. A pokud některé vydavatelství samo nějaká čísla uvedlo, byly to údaje velmi nespolehlivé a často až několikrát zvýšené. Kdyby inzertní sběratel uvedl inzerentovi skutečný počet výtisků časopisu, který zastupoval, těžko by byl pro něj získal inzerci, z níž dostával 20 až 30% provize. Národně socialističtí poslanci podali návrh zákona, v němž žádali, aby pro nepravdivé údaje o počtu výtisků bylo zaváděno trestní stíhání.“<sup>53</sup>

Na počátku roku 1925 bylo v ČSR okolo 2 800 periodických publikací všeho druhu. Počet politických týdeníků se pohyboval kolem 670 (400 jich bylo vydáváno v češtině).<sup>54</sup> A právě politický tisk převažoval nad zpravodajským. Dolejší uvádí, že v roce 1927 vycházelo na území Československa 3 968 časopisů (v roce 1920 pouze 2060) a bylo v provozu 1 112 tiskáren. V samotné Praze vycházelo asi 2 000 časopisů. Oficiální statistika dělila časopisy na československé, ruské (rusínské), německé, maďarské, polské a komunistické. V roce 1930 bylo ve Věstníku čs. novinářů uvedeno, že na území ČSR vychází celkem 3 933 periodik. Politických časopisů bylo 914.<sup>55</sup> Problémem ovšem je, že slovo časopis v tehdejší době označovalo také denní tisk.<sup>56</sup>

---

<sup>52</sup> DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963, s. 13, obr. příl.

<sup>53</sup> DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963, s. 13, obr. příl.

<sup>54</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 58, il. na příl.

<sup>55</sup> DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963, s. 13, obr. příl.

<sup>56</sup> V roce 1926 údajně vzniklo v ČSR jen od 1. ledna do konce května devadesát nových časopisů, šestina z nich německých. Zdroj: Parlament 3/1926, s. 108.

„Přepočítaný celostátní průměr v letech 1920 až 1935 vykazuje u všech periodik (tedy i s jinojazyčnými) jednorázový náklad 10 250 000 a u denního tisku (tedy i s večerníky) jednorázový náklad 1 800 000.“<sup>57</sup>

## 2.2 Stranická periodika a jejich zaměření

Stranická politika byla nejmóraznější v ranních vydáních deníků neboli ranicích. Čtenářům na začátku dne zprostředkovávaly projevy stranických činitelů, komentáře k politickým událostem nebo konání jiných politických subjektů, výtahy z usnesení schůzí apod. Obecně lze tato periodika označit za tisk kvality, jehož komparace se zahraničními konkurenty stejné povahy se přímo nabízí. Diferenci však můžeme spatřit v tom, že ne všude se uplatňovala tak úzká vazba mezi tiskem a politickými stranami jako v českém prostředí.

Snaha o větší populárnost byla pro změnu typická pro odpolední vydání. Takzvané večerníky se koncentrovaly na pestřejší a přitažlivější obsah, který zaujímal širší čtenářské skupiny. K tomu patřil také nápadnější layout. Všechny tyto atributy naznačují podobnost se zahraničním bulvárem, který se zde v této podobě objevil ve druhé polovině století.<sup>58</sup>

Největším novinářským koncernem v ČSR byla akciová společnost Melantrich vydávající tisk národně socialistické strany. V Praze vydával Melantrich deníky *České slovo*, *Večerní české slovo*, *A-Zet* a *Telegraf*. Mimo jiné mu patřily desítky politických časopisů (většinou týdeníků) a obrázkové časopisy. Druhým nejvýznamnějším koncernem byly tiskařské a nakladatelské podniky Novina, které sloužily agrární straně a v hlavním městě vydávaly deníky *Venkov* a *Večer*. Kompletní výčet zde podávat nebudu, jelikož je poměrně rozsáhlý a pro mé téma není klíčový.<sup>59</sup>

---

<sup>57</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 59, il. na příl.

<sup>58</sup> BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 159-160. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>59</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 55, il. na příl.

## 2.3 Cenzura a tiskové zákony

Ústava Československa z roku 1920 sice zaručovala svobodu tisku, avšak média byla v té době silně cenzurována. Regulace periodik se řídila tiskovými zákony, zejména anachronickým rakouským tiskovým zákonem č. 6/1863 převzatým i samostatnou republikou. Přestože byla tato právní norma několikrát novelizována, novináři se proti ní několikrát neúspěšně ohrazovali.

Tiskový zákon určoval, co musí být v tiráži každého periodika, a zakládal institut tzv. odpovědného redaktora, který nesl trestní odpovědnost za veškeré pochybení periodika. Navíc umožňoval dozor nad obsahem časopisů a deníků. „Zahrnoval totiž nařízení o předkládání povinných výtisků odpovědných státním úřadům v místě vydání. Lhůta pro předložení byla stanovena nejpozději do začátku rozšiřování periodické tiskoviny, postupně však byla stále prodlužována, aby měly úřady více času na kontrolu a případně zabavení závadných tiskovin.“<sup>60</sup>

Jmenovat můžeme také zákon č. 300/1920 o mimořádných opatřeních, zákon č. 50/1923 na ochranu republiky či zákon č. 124/1924 o změně příslušnosti trestních soudů a odpovědnosti za obsah tiskoviny ve věcech křivého obvinění, utrhaní a urážek na cti.<sup>61</sup>

### 2.3.1 Tiskové právo jako prostředek cenzurní kontroly

Současná právní věda chápe tiskové právo jako soubor právních norem, jež stanovují práva a povinnosti subjektů v souvislosti s vydáváním periodického a neperiodického tisku. A pouze regulace těchto práv a povinností je dnes předmětem právní úpravy tiskového práva. Pojetí tiskového práva však bylo podstatně širší.<sup>62</sup>

---

<sup>60</sup> BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 164. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>61</sup> BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 164. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>62</sup> BENEDA, Ivo. *Reflexe problematiky tiskového práva v odborných časopisech První republiky*. Diplomová práce [online]. s. 9. Brno: FSS MU, 2009.

Podle Augusta Miřičky je třeba rozlišovat mezi tiskovým právem v subjektivním smyslu<sup>63</sup> jako právem volného projevení myšlenek v tiskovinách (tisková svoboda) a tiskovým právem v objektivním smyslu.<sup>64</sup> Ve druhém případě jde o soubor zásad, jimiž je toto právo formálně i věcně upraveno.<sup>65</sup> Výchozí právní rámec pro oblast tiskového práva v meziválečném Československu byl dán obrovským množstvím vnitrostátních právních předpisů. Šlo o desítky zákonů, vládní nařízení a mezinárodní úmluvy.

Represivní opatření převzatá zákonem o tisku z původní rakouské úpravy umožňovala kontrolu obsahů tiskopisů, konkrétně paragraf 17 povoloval cenzuru. Podle něj byl tiskař povinen současně se zahájením rozšiřování periodického tiskopisu předkládat policejnímu úřadu ke kontrole jeden povinný výtisk od každého čísla. Zásadní byla informace, kde se tiskopis vydával. Cenzurní exemplář musel před rozšiřováním tiskopisu odevzdávat také tiskař, a to i v případě, kdy šlo o neperiodické médium.

„V praxi se při uplatňování § 17 zákona o tisku zdůrazňovalo, že při odevzdávání kontrolních výtisků nejde o preventivní (předběžnou) cenzuru a že po zrušení koncesního systému je to jediná cesta, jak státním úřadům zajistit přehled o množství vznikajících a zanikajících časopisů, z nichž mnohé byly považovány za nebezpečné státu.“<sup>66</sup>

---

<sup>63</sup> Subjektivní právo je vždy vázáno na konkrétní osobu, která buď nějaké právo má či nemá. Objektivní právo znamená existenci nějakého oprávnění či povinnosti zaručené právním předpisem, tedy bez vazby na konkrétní osobu.

<sup>64</sup> Zatímco objektivním právem se obecně vždy rozumí vnitřně uspořádaný systém platných právních norem toho kterého státu, subjektivním právem se rozumí možnost konkrétního subjektu práva (tj. konkrétní osoby fyzické – člověka – či osoby právnické) chovat se určitým způsobem, který objektivní právo (právní řád) předpokládá. Subjektivní právo tak vzniká jako realizace objektivního práva, tvoří obsah konkrétního právního vztahu.

<sup>65</sup> BENEDA, Ivo. *Reflexe problematiky tiskového práva v odborných časopisech První republiky*. Diplomová práce [online]. s. 10-11. Brno: FSS MU, 2009.

<sup>66</sup> I judikatura konstatovala, že úkolem cenzurního úřadu bylo pouze posoudit, zda lze v obsahu tiskopisu spatřovat něco závadného či nikoli, a že tiskař, zasílající tiskopis k cenzuře, tím dává najevo, že nechce podnikat žádnou protizákonnou činnost. K tomu viz Vážný, č. 5277/1935 (Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 25. dubna 1935, Zm II 506/34).



Realita byla taková, že cenzurní úředníci v textech povinného výtisku označovali místa, kterými byl podle jejich subjektivního názoru spáchán trestný čin, a navrhovali státnímu zastupitelství soudní projednání zabavení. Pravidlem bývalo, že se celý náklad konfiskoval. Tisk se těmto úkonům snažil čelit dříve neformální předběžnou cenzurou i přesto, že ji ústava vylučovala.<sup>67</sup> Většina konfiskovaných novin a časopisů byla komunistická.

Všechny důležité právní předpisy a normy byly vydány již během první dekády po vzniku Československé republiky a v následujících letech byly doplněny dalšími zákony a předpisy. Ty však perzekuci komunistického a pokrokového tisku dále prohlubovaly. Ustanovení o ochraně cti byla později shrnuta a doplněna v zákonu z června roku 1933, který podrobněji definoval pojmy jako urážka, pomluva či utrhání na cti. Pokud se tisk dopustil nějakého přestupku, ze zákona se pokuta pohybovala od 50 do 10 000 korun. Mohl následovat i trest odnětí svobody od tří dnů obyčejného vězení až po jeden rok tuhého žaláře.<sup>68</sup> V případě opakovaných konfiskací mohl soud vydávání periodika také dočasně pozastavit.

Cenzura se nevyhýbala především tištěným médiím, která se netajila svými ideovými výhradami k povaze první republiky – tedy periodikům sympatizujícím s nacisty, fašisty, komunisty či militantními katolíky. Záleželo též na společenské atmosféře doby.<sup>69</sup>

Kritika cenzury se objevila také v samotné revue *Parlament*. Na jejích stránkách byl například ve druhém ročníku publikován text Boh. Rokose *Svoboda tisku v ústavách cizích států*, kde se mimo jiné píše: „S největší a vznešenou úlohou tisku úzce souvisí i otázka kritiky vládních úkonů, tedy kritiky lidem volených zástupců a výkonných orgánů lidem samým, co jediným nositelem moci. (...) Kde však tisková svoboda za těchto okolností jest bezdůvodně oklešťována a potlačována, tam počíná ústavní

---

<sup>67</sup> BENEDA, Ivo. *Reflexe problematiky tiskového práva*

*v odborných časopisech První republiky*. Diplomová práce [online]. s. 37-39. Brno: FSS MU, 2009.

<sup>68</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 77-79, il. na příl.

<sup>69</sup> KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 34-35., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

a demokratický režim přecházeti v autokracii a despotism. Princip tiskové svobody čili moci veřejné manifestovati své idee a mínění v jakémkoliv oboru působnosti, vyplývá konečně i z individuálních práv člověka. (...) Co se týče censury, moderní a demokratické ústavy přijaly vesměs zásadu, že censura má býti odstraněna buď vůbec nebo má místo jen za určitých okolností (kupříkladu v době války). (...) Není účelem této krátké úvahy snad vnučovati nějaké zvláštní reformy aneb odsuzovati tyto, tendencí jest poukázati na těžké problémy této otázky, jež se nedají řešiti a nejsou řešeny jednolitě ve všech ústavách ve smyslu kompletní a garantované tiskové svobody.“<sup>70</sup>

---

<sup>70</sup> Parlament 6/1923, s. 322.

### III ROLE ČASOPISU PARLAMENT NA TEHDEJŠÍ SOCIÁLNĚ-POLITICKÉ SCÉNĚ A JEHO SPECIFIKA

*„Revue bude státi zásadně nad stranami a sloužiti výhradně zájmům státu a národní kultury. Její snahou bude orientovati a vzdělávati ve věcech ústavních a politických tak, jak jest si toto přáti v zájmu správné občanské výchovy.“*

*Revue Parlament*

*Revue Parlament* vycházela s několika přerušeními mezi lety 1921 a 1936. Vydavatelé se zpočátku zavázali poskytnout čtenářům deset sešitů ročně – časopis měl vycházet každý měsíc kromě prázdnin. Širší redakční kruh čítal intelektuály z řad sociologů (I. A. Bláhu), historiků soudobých dějin (J. Werstadta) a další badatele. Prvních devět ročníků časopisu přinášelo teoretické články i recenze z oblasti ekonomie, práva, politiky, sociální politiky, žurnalistiky a životopisné črty o zahraničních sociálních myslitelích.<sup>71</sup>

Oficiální směřování revue mělo zůstat ušetřeno vlivu politických tlaků a striktně se držet filozofie, jejímž základem byla především edukace veřejnosti a podpora demokratických hodnot. O to se starali přispěvatelé z řad akademických a politických špiček v kooperaci s dalšími funkčními složkami, které se podílely na distribuci a šíření periodika.

#### 3.1 Redakční kruh a organizace časopisu

K periodiku neodmyslitelně patří jeho redakční tým a v neposlední řadě také podniky, které se starají o jeho tisk a distribuci. Redakce *Parlamentu* sestávala z redakčního kruhu, spolupracovníků a administrace a také ze zákona povinné osoby odpovědného redaktora. Funkční kooperace těchto složek byla pro existenci periodika klíčová, a proto se tato kapitola věnuje právě redakci časopisu a jejímu chodu.

---

<sup>71</sup> Nešpor, Zdeněk R.: *Časopisy v dějinách české sociologie a příbuzných oborů: Parlament*. Ex: *Edice českých sociologických časopisů* [CD ROM]. Nešpor, Zdeněk R. – Kopecká, Anna (eds.). Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7330-190-3.

### 3.1.1 Rok 1921 a první vydání Parlamentu

*Na hradě pražském 20. srpna 1921.*

*Vážený pane redaktore,*

*předložil jsem panu presidentovi zvláštní číslo Vaší revue a dopis. Pan president podotkl, že si už na Capri číslo prohlédl a děkuje Vám za Vaši pozornost a přeje Vaší práci mnoho zdaru.*

*Jsem s projevem dokonalé úcty, Vasil Škrach, osobní tajemník presidenta.<sup>72</sup>*

První číslo 1. ročníku časopisu vyšlo 1. srpna 1921 v Praze. Oznámení o vydávání periodického tiskopisu podal jeho zakladatel Hanuš Sýkora<sup>73</sup> policejnímu ředitelství 31. 10. 1921.<sup>74</sup>

V tiráži se dozvídáme, že redakční kruh sestával z dr. A. Jarolímka, J. Patejdla, Hanuše Sýkory, dr. Jana Krejčího a profesorů Břetislava Foustky a Bohumila Baxy. Mezi hlavní spolupracovníky revue v té době patřili A. Bláha, J. Werstadt, J. Kraus, F. Fiedler, J. Fořt, A. Fuchs, A. Hons, E. Chalupný, K. Kačer, B. Kalandra (otec Závaše Kalandry), J. Malý, R. Maršan, Ant. Klimt, J. Kraus a J. Malý.

S uvedenými jmény se v následujícím období čtenáři setkávali pravidelně, přispěvatelé se během prvních let existence časopisu příliš neměnili. V následujícím období byla pro fungování časopisu neopomenutelná především osoba Hanuše Sýkory, který byl odpovědným redaktorem a vydavatelem měsíčníku.

Redakce v tomto období sídlila ve sněmovně a administraci měl na starost knihkupec a nakladatel Josef Vetešník s adresou Nerudova 14, Praha III. Tisk časopisu podléhal knihtiskárně F. Obziny ve Vyškově na Moravě („První moravské speciální zařízení pro tisky bibliofilské“). Vydavatelem a nakladatelem byl Kruh Parlamentu.

V prvním čísle redakce přiznala nedostatky „začátečnicků“: „Do prvního sešitu nebylo možno zařadit mnoho příspěvků, jež by byly tendenci našeho časopisu ještě plněji zdůraznily a doložily. Prosíme také za prominutí, že nebylo možno při vydání

---

<sup>72</sup> Parlament 1/1921, s. 37.

<sup>73</sup> Hanuši Sýkorovi se věnuji v kapitole 3.2.1. od str. 35.

<sup>74</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

prvého čísla překonati všech překážek a obtíží, které se objevují při každém počátku. Doufáme, že druhé číslo, jež vyjde 1. září, bude už pokud možno bez vad a nedostatků.<sup>75</sup>

Poslední, desáté číslo, prvního ročníku vyšlo 1. července 1922. Během tohoto období se na poli redakčního uspořádání neudály žádné významnější změny.

### 3.1.2 Druhý ročník (1922–23)

Od třetího čísla druhého ročníku již není vydavatelem a nakladatelem Kruh Parlamentu, ale pod majitelem a vydavatelem je jen jméno Hanuše Sýkory. Redakční kruh ani hlavní spolupracovníci se v průběhu vydávání druhého ročníku časopisu *Parlament* neměnili a redakci i administraci měla nadále na starosti sněmovna. Zajímavostí je, že plány tvůrců časopisu daleko přesahovaly jejich finanční možnosti a sháněli proto mecenáše. V rubrice *Glosy a poznámky* v prvním čísle druhého ročníku Sýkora uvádí:

„Hledáme mecenáše. Nadepisujeme tak tuto poznámku ne proto, že bychom snad žebrali o peníze, ale z toho důvodu, že jsme nemohli zařaditi do čísla všech vzácných příspěvků, kolik se jich sešlo. Podařilo se nám soustřediti okolo listu tak četnou obec vědeckých pracovníků a publicistů, že bychom mohli každého měsíce vydávati tisícistránkový svazek. Že by pro politickou kulturu u nás bylo takového díla zapotřebí, není pochyby. Ale takový měsíčník je spojen s tak ohromným finančním nákladem, že se nemůžeme k tomu odvážiti. Kdyby se našel český politik a mecenáš, jenž by chtěl obětovat pro dobrou věc a pro republiku měsíčně několik tisíc korun, abychom mohli vydávat list náš v rozsahu aspoň dvojnásobném, neměli bychom ničeho proti tomu. Takto se však musíme obmeziti na rozsah nynější a zřici se radosti, kterou bychom měli z díla úplnějšího a dokonalejšího.“<sup>76</sup>

V prosinci 1922 Sýkora kontaktoval tiskové oddělení Policejního ředitelství Prahy II s povinným oznámením, že tisk je nově v kompetenci tiskárny fy Horký a spol. s adresou Tyršova 640, Vršovice. Všechna periodika navíc musela změny povinně hlásit také Státnímu zastupitelství v Praze.

---

<sup>75</sup> *Parlament* 1/1921, s. 35.

<sup>76</sup> *Parlament* 1/1922, s. 53.

O dva měsíce později opět došlo ke změně tiskárny na Národní knihtiskárnu v Moravském Krumlově – Družstevní podniky grafické, z.sp.so.r; tisk všech druhů tiskopisů, brožur a knih. Čtvrté číslo se již tisklo v tamějším podniku a jeden výtisk byl předložen tamní politické správě. Časopis se dopravoval poštou z Moravského Krumlova.

Během listopadu roku 1923 Sýkora informoval ředitelství o říjnovém přesunu administrace ze sněmovní budovy na Václavské náměstí 44, palác Lucerna. Oznamovací povinnost se v tomto případě týkala též Státního zastupitelství v Praze, Ředitelství pošt a telegrafů v Praze a Presidia zemské správy politické v Praze.<sup>77</sup>

### 3.1.3 Třetí ročník časopisu a oficiální stížnost

První lednový den roku 1924 vychází také první číslo třetího ročníku časopisu. Pod redakcí je uvedena sněmovna, administrace probíhá v Praze II. v Lucerně, odpovědným redaktorem, vydavatelem a majitelem je i nadále Hanuš Sýkora a tiskne se v Moravském Krumlově. O něco jiná je však situace hned v nadcházejícím měsíci při vydávání druhého čísla, kdy má tisk nově na starosti J. Šnajdr v Kladně, přílohu ovšem tiskne fy Dr. Grégr a syn v Praze. Kartotéky i ročenku *Zahraničního oddělení* tisknou v Moravském Krumlově.<sup>78</sup>

Od února sídlí redakce a administrace časopisu nově na Václavském náměstí 26, stejně tak je tomu i v případě přílohy *Národní hospodář* a *Zahraničního oddělení pro propagaci československého průmyslu* při revue *Parlament*. *Národní hospodář* vycházel jako příloha revue každý měsíc od ledna 1924. Redigoval ji Karel Berger a redakce sídlila ve sněmovně. Číslo stálo 3,50 korun. Celkem vyšlo během roku šest čísel. Změna nastala v dubnu 1924, kdy se redakce, administrace a expedice obou příloh přemístila do Krakovské ul. č. 8, Praha II. Expedice *Parlamentu* zůstala ve Šnajdrově tiskárně v Kladně. Už v říjnu toho roku se však vydávání přílohy *Zahraničního oddělení pro propagaci československého průmyslu* zastavilo.<sup>79</sup> Podle časopisecké tabulky vyšla celkem třikrát (jednou v roce 1923 a dvakrát v roce následujícím).<sup>80</sup>

---

<sup>77</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>78</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>79</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>80</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, 2979 Revue Parlament, KA 17.

Právě toto oddělení dříve způsobilo, jak dokazují dobové záznamy, problémy s policií. Z údajů Policejního ředitelství vyplývá, že se *Parlament* v dubnu roku 1924 potýkal se stížností ze strany Františka Schejbala ze společnosti Parní pila, továrna na zpracování dřeva a velkoobchod dřívím Fr. Schejbal Choceň. Podnikatel oznamoval, že se k nim poslední srpnový den roku 1923 dostavil jistý pan Šteffel (nebo někdo podobného jména) a vydával se za úředníka ministerstva pro zahraniční obchod, kterému údajně ministerstvo zřídilo „zvláštní odbočku ve sněmovně pod titulem *Parlament*, zahraniční odbor, průmyslové propagační oddělení ve sněmovně.“ Svě přesvědčovací schopnosti dotyčný podložil doklady o spolupráci s celou řadou dalších podniků a firem, což Schejbala vedlo k tomu, že mu zaplatil 480 korun.<sup>81</sup>

„Účel podniku byl ten, že měl uváděti firmy v přímé spojení s konzuláty Československa v cizině, a sice jen těmi, které byly předem voleny (za jeden konzulát platilo se jednou pro vždy Kč 240). Za tím účelem měla obdržeti každá firma tzv. kartotékový list a vyplnit zvláštní dotazník o tom, jaké zboží vyvážeti může do oné země, kde dlel ten konzulát, pro který se firma rozhodla. Dále přebírala kancelář *Parlament* povinnost intervenovat v Praze u úřadů za abonovanou firmu v tom směru, aby různé žádosti atd. byly rychle vyřizovány bez intervencí strany, která k tomu účelu musela by vysílati zmocněnce do Prahy. Zahraniční odbor *Parlament* Praha – sněmovna dne 16. října 1923 na mojí urgenci obnos 480 Kč kvitoval, to však bylo vše. Od té doby po něm není ani stopy. Zmizel ze sněmovny, kde našel, což je dosti nepochopitelné, útulek a s ním i peníze. Byl bych vděčný, kdybyste mi laskavě sdělili, kam se *Parlament* poděl, neboť se jedná o vyložený podvod.“<sup>82</sup>

Policejní ředitelství ve své odpovědi Schejbalovi zaslalo jméno Hanuše Sýkory jakožto odpovědného redaktora a jeho adresu.

Další změna nastává v dubnu. Tehdy mají časopis i přílohy *Zahraniční oddělení* a *Národní hospodář* uvedenu novou redakční, administrační a expediční adresu v Krakovské 8, Praha II. Expedice *Parlamentu* zůstává v kompetenci Šnajdrovy tiskárny v Kladně.

---

<sup>81</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>82</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

Další archivní podklady už obsahují pouze Sýkorovo oznámení z 22. října 1924 určené ředitelství, v němž informuje příslušný orgán o ukončení zvláštní přílohy *Zahraniční oddělení pro propagaci československého průmyslu, živnosti a obchodu*.<sup>83</sup>

### **3.1.4 Volební rok 1925**

V polovině ledna vychází první číslo čtvrtého ročníku. Samotný redakční kruh se neobměnil, administrace a expedice probíhá v Pánské č. 1, kde též sídlí samotná redakce. Odpovědným redaktorem zůstává Sýkora a tiskne se opět v Moravském Krumlově. Redakční kruh sestává z Baxy, Bláhy, Fořta, Foustky, Haunera, Honse, Jelínka, Kafky, Kahánka, Kalandry, Klapky, Kliky, Klimta, Koutského, Krejčího, Malého, Maršana, Kříže, Zvěřiny a Wersdtata.

Ve druhém čísle z 25. února stojí prohlášení, že všechny rukopisy i knihy určené pro redakci se mají zasílat Hanuši Sýkorovi do sněmovny. Během března časopis z neznámých důvodů nevyšel a v dubnovém ani květnovém vydání se nic nemění. Následuje dlouhodobější zastavení veškeré aktivity (zřejmě z důvodů listopadových voleb) a přesně 25. listopadu vychází číslo obsahující volební výsledky.

Kromě osazenstva prvorepublikového Národního shromáždění se v rychlém sledu změnilo také tiskárny. První nově zvolený podnik s prostory ve Strakově akademii se jmenoval Studentská tiskárna, druhý ho následoval již o měsíc později. Nesl název Solidarita a vedl ho Antonín Karajs s adresou Praha – Vinohrady, Čáslavská 15n.

### **3.1.5 Rok 1926 ve znamení změn**

První číslo pátého ročníku vyšlo 1. března 1926. Hanuš Sýkora je v něm označen za vydavatele, odpovědného redaktora i majitele časopisu. O tisk se v tomto období starala Středočeská knihtiskárna akc. spol. Praha II, Karlovo nám. 15 n. Redakce a administrace stále sídlila v Praze II, Panská ul. 1 (nároží Příkopů). Redakční kruh se nijak významně neměnil, ale některým redaktorům byly přiděleny jiné funkce. Jaroslav Krejčí se stal redaktorem pro státopědu, Hanuš Sýkora byl redaktorem pro politiku, Karel Kříž měl na starosti národní hospodářství a Václav Smetánka sociologii.

---

<sup>83</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.



Od druhého čísla už nebyla uváděna přesná data vydání, jako tomu bylo doposud, a jednotlivá čísla se zkracují průměrně na čtyřicet stran. Redakce a administrace nově sídlí na jeho adrese v Říčanské ulici na Královských Vinohradech. Sýkora nadále zůstává odpovědným redaktorem.

Objevil se také nový majitel, vydavatel a tiskař v jedné osobě František Ziegner. Ziegner<sup>84</sup> byl majitelem knihtiskárny založené roku 1908. O sedmnáct let později podnik rozšířil na základě nově získané koncese o nakladatelství.<sup>85</sup> Vydal cca 40 titulů a vstoupil do stabilizovaného nakladatelského prostředí poloviny 20. let 20. století s nejasným programem původní a přeložené beletrie a bez pevné autorské základny.<sup>86</sup> „Roku 1928 se vedoucím podniku stal knihkupecký pracovník Jenda Liška, již okolo roku 1930 se firma s nastupující hospodářskou krizí nakladatelství utlumila. „O rok později získal Ziegner po odvolání i knihkupeckou koncesi, její využití však není doloženo. Nakladatelské koncese se vzdal roku 1941 ve prospěch Františka Nováka.“<sup>87</sup>

---

<sup>84</sup> \*1882 Žižkov - ?

<sup>85</sup> Ve dvacátých letech Ziegnerova knihtiskárna tiskla časopisy, ilustrované ceníky, knihy, pohledy i obchodní a společenské tiskopisy. Sídlila v Říčanské ulici v novostavbě pod Maršnerovou továrnou. Zdroj: Parlament 2/1926, str. 75.

<sup>86</sup> „Základní ediční řada beletrie s nesoustavným číslováním a s proměnlivým názvem *Knihovna nových českých románů*, *Knihy vášní*, *Ziegnerova knihovna* a *Ziegnerova románová knihovna* (1925–1928), v jejímž rámci vycházel i nedokončený soubor *Sebrané spisy Gustava Pflagra-Moravského* (1927–1928), nenaplnila svou sdružující funkci. Většinu jednotlivých titulů z let 1925–1927 tak nakladatelství nabízelo ve volných proměnlivých celcích po desíti svazcích, inzerovaných jako První, respektive Druhá desítka Ziegnerovy knihovny. Mimo hlavní produkci vydalo nakladatelství zřejmě na zakázku autorů několik odborných příruček (daňové, právní, technické) a sexuologickou studii lékaře a právníka Richarda Schauera. Po delší přestávce využila firma roku 1947 své tiskařské koncese ještě k publikaci obrazového katalogu moderních pražských staveb s kritickým komentářem. Výzdoba se zpravidla omezovala na barevné obálky. Většinu beletrie nabízela firma též v unifikovaných nakladatelských vazbách.“ Zdroj: Fr. Ziegner - Beletristické nakladatelství při stejnojmenné knihtiskárně v Praze. 2014. In: *Slovník českých nakladatelství 1849 - 1949* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/fr-ziegner.html>.

<sup>87</sup> Fr. Ziegner - Beletristické nakladatelství při stejnojmenné knihtiskárně v Praze. 2014. In: *Slovník českých nakladatelství 1849 - 1949* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/fr-ziegner.html>.

Rok 1926 se nesl ve znamení významných změn. 7. září přišel na tiskový odbor Policejního ředitelství dopis od Ziegnera, podle něhož od třetího čísla, které vyšlo 15. dne toho měsíce, není majitelem ani vydavatelem revue. „Počínaje tímto číslem jest majitelem Kruh Politeia, vydavatelem redaktor Rudolf Hudec,<sup>88</sup> odpovědným redaktorem Hanuš Sýkora. Redakce, administrace a expedice se bude nacházeti v Hřebenkách 1509. Časopis dál bude tisknouti moje tiskárna.“<sup>89</sup>

Policejní ředitelství o den později kontaktovalo Rudolfa Hudce s tím, že bude vydávati nákladem pánů JUDr. Norberta Eisnera, JUDr. Pavla Kafky a Hanuše Sýkory periodický tiskopis, který byl dosud vydáván Sýkorou. V návaznosti na tuto zprávu ale 16. prosince na ředitelství přišlo psaní od doktora Kafky: „Dozvěděl jsem se, že vydavatel revue *Parlament* Rudolf Hudec mě označil u tiskového odboru jako účastníka na zmíněném Kruhu Politeia, jenž vydává revue *Parlament*. Dovolují si tímto oznámit, že označení mé osoby jako účastníka na zmíněném Kruhu Politeiy a na revue *Parlament* se stalo za mými zády a bez mého vědomí a souhlasu a neodpovídá tudíž skutečnosti.“<sup>90</sup> Poté se Kafka dostavil na ředitelství a vypověděl, že není spoluzakladatelem časopisu a nemá s Kruhem Politeia nic společného. Hudec na to 22. 12. 1926 zareagoval oznámením, že nakladateli revue jsou Sýkora a on sám, nikoli Kafka a Eisner, tudíž chce původní hlášení opravit.<sup>91</sup> O důvodech zmatků v oficiálních vyjádřeních zaslaných Policejnímu ředitelství není Národnímu archivu nic známo, ale nevrhá příliš dobré světlo na organizační schopnosti Hudce a jeho způsob vedení časopisu.

Od dob vydání třetího čísla měly určené osoby zasílat rukopisy, časopisy na výměnu a knihy k recenzi odpovědnému redaktorovi Hanuši Sýkorovi, tentokrát do Vávrovy tř. 27. Tisk nadále probíhal u Františka Ziegnera v Říčanské ulici a stejná byla situace také u čísel 4 a 5. Následující tři čísla přinesla upřesnění informací ohledně změny adresy Hanuše Sýkory (Praha XII, Rumunská tř. 27) a přibyla poboční redakce (Praha II, Štěpánská 28). Tisk postupně přecházel z rukou Ziegnerova podniku Národní knihtiskárně, grafickým podnikům v Moravském Krumlově.

---

<sup>88</sup> Více se Rudolfu Hudcovi věnuji v kap. 3.2.2. od str. 40.

<sup>89</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>90</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>91</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

Na konci tohoto ročníku je uveřejněna zásadní informace o organizačních změnách ve vydávání časopisu: „Tímto číslem končí 5. ročník revue *Parlament*, 1. číslo šestého ročníku vyjde nákladem nového vydavatelství 1. března 1927. Redakci řídití bude dr. Jaroslav Krejčí s dosavadním, ještě o řadu členů rozšířeným redakčním kruhem. Dosavadní vydavatel a vedoucí redaktor **Hanuš Sýkora z redakce i vydavatelstva vystoupil**. Vydavatelem a odpovědným redaktorem je prvním číslem 6. ročníku red. **Rudolf Hudec**. Redakce a administrace Praha XVI., Hřebenky čp. 1509. Tiskem knihtiskárny Josefa Pacla ve Strakonících. Revue bude i nadále věnována státním a politickým otázkám. Bude státi zásadně nad stranami a sloužiti výhradně zájmům státu a národní kultury. Její snahou bude orientovati a vzdělávati ve věcech ústavních a politických tak, jak jest si toto přáti v zájmu správné občanské výchovy.“<sup>92</sup>

Důvody Sýkorova odchodu nejsou zcela jasné, ale světlo do nich může vnést jeho spor s poslancem Václavem Jašou (viz str. 34).<sup>93</sup>

### 3.1.6 Klidné období roku 1927

Předchozí odstavec detailně popisuje všechny podniky a osoby zainteresované v dalším chodu časopisu. V dostupných výtiscích se ukazuje, že více než šest výtisků roku 1927 nevyšlo. Z tohoto hlediska patřila jednotlivá čísla z tohoto období k těm nejméně obsáhlým.

Dalších textů se odběratelé dočkali až v květnu 1928, kdy došlo k významným obměnám, a to dokonce v samotném názvu revue. Redakci řídil Jaroslav Krejčí a odpovědným redaktorem byl Rudolf Hudec. Redakční kruh sestával z Bohumila Baxy, Bedřicha Bobka, Josefa Fišera, Jaroslava Krejčího, Václava Smetánky a Františka

---

<sup>92</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>93</sup> Václav Jaša (1886 – 1976) byl poslancem Národního shromáždění za Československou sociálně-demokratickou stranu dělnickou. Mandát obhájil v parlamentních volbách v roce 1925, 1929 i 1935. V prosinci 1938 přešel do Národní strany práce.<sup>93</sup> Byl to spisovatel, pedagog, vlastivědný pracovník a legionář, který působil na Znojemsku. Během druhé světové války ho za odbojovou činnost věznili v Kaunicových kolejích a v koncentračním táboře Terezín. Po válce pracoval na Okresním národním výboru ve Znojmě jako osídlovací referent, referent pro otázky kulturní a sociální a posléze církevní. **Zdroj:** Katalogizační lístek Václav Jaša. In: *Městská knihovna Znojmo - katalog Clavius* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://baze.knihovnazn.cz/katalog/l.dll?hal~1000139221>.

Weyra. Přibývá množství nových spolupracovníků, například Jan Svoboda, Josef Svozil, Emil Meissner a další.

### 3.1.7 Změna názvu

V únoru roku 1928 obdrželo policejní ředitelství žádost České finanční prokuratury o jméno a adresu majitele a vydavatele revue *Parlament*: „Zejména o zjištění, kdo poukazuje plat redaktoru Rudolfu Hudcovi, který dluhuje státní pokladně větší peněžité částky.“ Jde o další skutečnost, která vzbuzuje pochybnosti nad Hudcovou schopností řídit periodikum a doplňuje informace k jeho chmurné minulosti (viz str. 40). Odpověď na otázku, na čí doporučení se do revue dostal, jsem nenalezla. Archiv Poslanecké sněmovny České republiky žádné informace o vydávání tohoto časopisu k dispozici nemá, jak jsem uvedla již v úvodu. Hudec zkrátka tvrdí, že *Parlament* „převzal od Hanuše Sýkory,<sup>94</sup> Otázkou také zůstává, jak byli do *Parlamentu* přijímáni noví redaktoři a zda museli být členy klubu parlamentních zpravodajů.

Od května se čtenáři rozloučili s názvem *Revue věnovaná státním a politickým otázkám*, na nějž byli doposud zvyklí, a seznámili se s *Revue pro státovědu, sociologii a hospodářskou politiku*. O tom, zda se se jménem změnil i obsah, pojednávám v kapitole 4.2.

Od roku 1928 texty rediguje doc. Dr. Václav Verunáč<sup>95</sup> (Praha II, Národní 18), administrace probíhá v Praze XVI., Hřebenky 1509 (telefon 42337 a kontakt na redakci 45268). Vydavatelem a odpovědným redaktorem byl stále Rudolf Hudec, tisk měla v kompetenci Knihtiskárna Josef Pacl, Strakonice, kterou později nahradilo jméno knihtiskárny Typus na Smíchově.

Během června a července vyšla čísla 2 a 3, v srpnu a září pak 4 a 5, v nichž se číslo popisné u adresy administrace z Hřebenky 1509 změnilo na 1536. Říjen a listopad zastupují čísla 6 a 7 a během celého období nedošlo k žádným změnám. Přes prosinec, leden a únor se plynule přistoupilo k číslům 8 a 10.<sup>96</sup>

---

<sup>94</sup> SOA, MLS PRAHA, LS 7172/46, KA 644

<sup>95</sup> Více se osobě Václava Verunáče věnuji v kapitole 3.2.3. od str. 42.

<sup>96</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

### 3.1.8 Třicátá léta a ukončení vydávání

Desáté číslo z února 1929 bylo toho roku posledním, které jsem v dobových výtiscích našel. Další vydání přišlo osmým ročníkem v roce 1930. Časopis redigoval Václav Verunáč.

V únoru už Policejní ředitelství v Praze kontaktovalo Okresní policejní komisařství s tím, že *Parlament* již delší dobu nepředložil povinné výtisky. Poslední poskytnuté číslo (roč. VII) instituce obdržely naposledy v březnu roku 1929. Nepředložení povinných výtisků bylo přitom hrubým porušením vyhlášky ministerstva vnitra ze 3. 2. 1919, č. 1867. Ukázalo se, že od té doby až do ledna 1930 časopis nevycházel.

Ke konci srpna roku 1931 Hudec příslušným autoritám oznámil, že se redakční, administrační a expediční místnosti nacházejí v Plzeňské ulici v Praze XVI. O rok později se situace opakovala, tentokrát ale povinné výtisky (ročník osm a devět) postrádala Veřejná a universitní knihovna v Praze. Časopis je prý neposlal ani po dvou reklamacích.

Tyto problémy a nejasnosti s vydáváním intenzivně přetrvávaly, až v březnu roku 1933 Hudec oznámil radikální změnu: „Prosím, aby mnou vydávána revue, jejíž poslední svazek devátého ročníku vyšel v dubnu 1931, nebyla více vedena jako periodicky vycházející tiskopis, nýbrž aby byla zařazena do skupiny časopisů vycházejících nepravidelně. Revue bude opět letošního roku vycházeti, ale poněvadž bude přinášeti z hlavní části zprávy o činnosti našich zákonodárných sborů, bude vycházeti ve lhůtách nepravidelných.“<sup>97</sup>

Z další dokumentace vyplývá, že v říjnu roku 1935 Hudec pro změnu nahlásil, že „neperiodický tiskopis *Parlament* bude počínaje 15. říjnem vycházet opět jako tiskopis periodický v měsíčních lhůtách.“ Nakladatelem, vydavatelem a odpovědným redaktorem zůstal. Redakce, administrace a expedice sídlila ve Spálené ulici 46 v Praze II a tištěn byl *Parlament* knihtiskárnou Legiografie – legionářská tiskařská

---

<sup>97</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

a vydavatelská akciová společnost Praha Vršovice. Svou činnost periodikum ukončilo v dubnu roku 1937.<sup>98</sup>

Od září 1935 tedy došlo k resurekci *Parlamentu*, ale jeho označení *Přehledy činnosti poslanecké sněmovny a senátu Národního shromáždění Republiky Československé ve 4. volebním období* naznačuje, že se jeho obsah týkal pouze zápisů seznamu poslanců, kteří se zúčastnili zasedání Národního shromáždění. Žádný autorský vklad v něm nelze nalézt a s původní ideou již tento časopis neměl nic společného.

Podle záznamů oddělení tiskového, spolkového, bezpečnostního a dopravního Policejního ředitelství Praha II z 15. října 1935 vycházel přehled činnosti Národního shromáždění měsíčně a tiskla jej akciová společnost Legiografia se sídlem ve Vršovicích. Redaktorem, vydavatelem i nakladatelem byl Rudolf Hudec, tentokrát s adresou Na Újezdě 30, Praha III. Poslední záznam archivního fondu je z 5. května 1939 a stojí v něm „**Časopis přestal vycházeti v roce 1937 – Vymazává se.**“<sup>99</sup>

Z výše uvedených údajů tedy vyplývá, že vzhledem ke svému intelektuálnímu zaměření, které nebylo určeno pro čtenářské masy, se *Parlament* potýkal s finanční krizí (viz str. 40). Ta se projevovala nepravidelným vydáváním periodika a zřejmě také personálními změnami. V neposlední řadě často docházelo ke změně tiskárenských podniků, jejichž vývoj byl v době první republiky poněkud pomalejší.

Ačkoli zde v té době existovalo přes tisíc tiskáren, nelze hovořit o vyspělém polygrafickém průmyslu, neboť i ve velkých tiskárnách byly malovýrobní živnostenské poměry. Modernizace se uplatnila jen v nových tiskárnách, budovaných z fondů finančního kapitálu, jakými byly např. Melantrich a Novina.<sup>100</sup> „Zlepšení tiskárenské techniky mělo vliv na formální stránku novin. Umožnilo přejít na tzv. středoevropský formát novin, zavést pestřejší grafickou úpravu, bohatší členění textu apod. Technický

---

<sup>98</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

<sup>99</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, 2979 Revue Parlament, KA 17.

<sup>100</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 60, il. na příl.

pokrok se projevil také v redakcích, kde se stalo běžným telefonické spojení a používání psacích strojů.<sup>101</sup>

### 3.2 Osobnosti významných přispěvatelů

Během existence *Parlamentu* se přispěvatelé poměrně často střídali, což lze říci také o osobách, jež měly na starosti jeho chod a vydávání, ačkoli to platilo s delšími časovými odstupy. Vybrala jsem proto authority, které se nesmazatelně vryly do působení ojedinělého periodika a svou organizační i intelektuální činností utvářely jeho obraz na tehdejší mediální i společenské scéně.<sup>102</sup>

#### 3.2.1 Hanuš Sýkora

Redaktor Hanuš Sýkora stál u zrodu revue a byl několik let její neodmyslitelnou součástí. Lze ho označit za nejvýznamnější osobnost celého časopisu. Stal se zakladatelem a odpovědným redaktorem *Parlamentu*, tj. nesl zodpovědnost za obsah periodika, a měl na starosti administrativní záležitosti. Zároveň do časopisu pravidelně přispíval svými texty.

Sýkora se narodil 11. 7. 1883 v Litovanech na Moravě a zemřel 10. 2. 1945 v Dachau. Studoval práva ve Vídni a filozofii v Brně a své akademické zkušenosti při vydávání časopisu založeného na společensky a politicky závažných tématech plně využil.

Mezi lety 1905 a 1918 působil ve Vídni jako parlamentní zpravodaj *Národní politiky*, čímž se předurčila jeho kariéra v politické žurnalistice. Po odchodu z *Národní politiky* nastoupil jako redaktor do *Českého slova* a založil revue *Parlament*.<sup>103</sup> Působil

---

<sup>101</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 60, il. na příl.

<sup>102</sup> Zajímavostí je, že do časopisu nepřispívaly žádné ženy - o těch se dočítáme pouze sporadicky v kontextu hodnocené literatury.

<sup>103</sup> Hanuš Sýkora. FF MU Brno [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/sykora.html>.

jako tajemník klubu poslanců Československé strany socialistické, což vypovídá o jeho politickém zaměření.<sup>104</sup>

Do roku 1926 byl Sýkora vydavatelem a vedoucím redaktorem revue, poté z vydavatelstva vystoupil a vydavatelem i odpovědným redaktorem se stal Rudolf Hudec.

Je známa také Sýkorova spisovatelská aktivita a spolupráce s pražskou brentanovskou společností.<sup>105</sup> Představitelé tzv. brentanovské školy se zabývali učením německého filozofa Franze Brentana.<sup>106</sup> Ten byl znám „jako představitel empirické psychologie, jež měla být i základem filozofie, a jako obnovitel koncepce intencionality.“<sup>107</sup> Mezi jeho nejslavnější české žáky patřil Oskar Kraus a T. G. Masaryk. „Prostřednictvím Tomáše Masaryka Brentano značně ovlivnil českou buržoazní filosofii a vůbec pozici brentanovců na pražské německé univerzitě.“<sup>108</sup> Kraus založil roku 1932 Brentanovu společnost a Brentanův archiv v Praze. Pražští brentanovci se často scházeli v kavárně Louvre.<sup>109</sup>

Důvod, proč Hanuš Sýkora začal *Parlament* vydávat, zaznamenal v osobní zповědi na stránkách časopisu. V rubrice *Glosy a poznámky* uvedl v textu s názvem *Z domácnosti politického vydavatele* následující: „Vydávám pátý rok revue jedině proto, abych pomáhal vést politické myšlení svobodného občanstva mladého našeho státu cestami bezpečnými a jistými. (...) Když jsem roku 1920 přišel do Prahy, uvažoval jsem ihned o tom, jak odpomoci nedostatkům politického myšlení a nazírání na

---

<sup>104</sup> Dělnické listy 52/1926, str. 3.

<sup>105</sup> Hanuš Sýkora. FF MU Brno [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/sykora.html>.

<sup>106</sup> \*16. 1. 1838 – † 17. 3. 1917.

<sup>107</sup> HÁLA, Vlastimil. *Univerzalismus v etice jako problém: k otázkám univerzalismu v některých etických koncepcích*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2009, s. 106. Filosofie a sociální vědy. ISBN 978-80-7007-306-3.

<sup>108</sup> HORÁK, Karel. *Názor Tomáše Garrigue Masaryka na funkci náboženství v občanské společnosti*. Diplomová práce [online]. S. 39. Praha: KTF UK, 2006.

<sup>109</sup> HÁLA, Vlastimil. *Univerzalismus v etice jako problém: k otázkám univerzalismu v některých etických koncepcích*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2009, s. 108. Filosofie a sociální vědy. ISBN 978-80-7007-306-3.

<sup>109</sup> *Parlament* 7-10/1925, s. 263



parlament především a dáti politickým pracovníkům teoretickým i praktickým takové směrnice, jež by zajistily u nás zdárný vývoj dobré politické a parlamentní tradice.“<sup>110</sup>

Mezi lety 1918 a 1938 působilo v ČSR kolem 1 300 novinářů, kteří se sdružovali v několika novinářských organizacích a striktně se rozlišovali podle své politické příslušnosti a dalších charakteristik.<sup>111</sup> Specifickou skupinou byli například novinářispisovatelé, což je právě Sýkorův případ. Sýkora na vlastní náklady vydával knihy a své malé nakladatelství pojmenoval též Parlament. Jednu z knih, které zde roku 1923 vydal, napsal on sám. Nese název *O parlamentu, poslancích a voličích* a vytiskla ji Národní knihtiskárna v Moravském Krumlově, stejně jako několik vydání revue. Dílko o pouhých 107 stranách měla občana „naučit úctě k sobě a k demokracii a vštípit mu vědomí, že parlament je nejen vrcholným projevem suverenity lidové a že mu tudíž v demokratické republice přísluší nejvyšší místo a moc.“<sup>112</sup>

O příčinách, proč Sýkora opustil revue, kterou léta pracně vytvářel, se lze pouze dohadovat. S velkou pravděpodobností však důvod jeho odchodu z *Parlamentu* může souviset s „Aférou pana Hanuše Sýkory“. Jde o název článku, který byl 1. ledna 1926 uveřejněn ve Znojmě *Dělnickými listy*.<sup>113</sup> Poslanec Václav Jaša v něm na Sýkoru prozradil negativní informace a ten žádal Jašovo potrestání. Obsah článku přibližují slova poslance Aloise Kříže: „Slavná sněmovno! V časopise *Dělnické Listy* ve Znojmě vycházejícím uveřejněn byl dne 1. ledna 1926 článek Aféra pana Hanuše Sýkory. V článku kritisována jest věcnou formou činnost jmenovaného pána v politickém životě, konstatováno pak sdělení denních listů o tom, že p. H. Sýkorovi zakázán přístup do budovy poslanecké sněmovny a osvětleno pozadí jeho činnosti jako vydavatele revue *Parlament*.“<sup>114</sup>

Článek *Aféra Hanuše Sýkory* vyšel v rubrice *Různé zprávy* v následujícím znění: „Pan Hanuš Sýkora, tajemník klubu poslanců strany československých socialistů,

---

<sup>110</sup> Parlament 7-10/1925, s. 263

<sup>111</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s.80, il. na příl.

<sup>112</sup> SÝKORA, Hanuš. *O parlamentu, poslancích a voličích*. Praha: Parlament, 1923, s. 4.

<sup>113</sup> *Dělnické listy* 52/1926, str. 3.

<sup>114</sup> Stenoprotokoly - 27. května 1926. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/024schuz/s024002.htm>.

je osobností v župě jihlavské dobře známou, zejména na Hrotovicku. Ucházel se také velmi houževnatě o kandidaturu do parlamentu a je známo, že na župní konferenci strany čs. socialistů svedl prudký boj proti odbornému učiteli Pipkovi, jehož výsledkem bylo, že nebyl kandidován na druhém místě ani Sýkora, ani Pipek, ale inž. Marušák. Nato domáhal se Sýkora mandátu v druhém skrutiniu. Ale brány parlamentu zůstaly uzavřeny. Aby míra zlého byla dovršena, usneslo se – jak časopisy sdělily – předsednictvo poslanecké sněmovny, že panu Hanušovi Sýkorovi zakazuje se vstup do budovy poslanecké sněmovny vůbec. Pak Sýkora, jak známo, byl vydavatelem revue *Parlament*. Jak za její tisk platil, o tom mohly by zajímavé zprávy říci tiskárny. Zřízení této revue měli velmi výhodně postavení. Vystupovali před úřady a korporacemi jako zřízení parlamentu, ačkoliv byli personálem *Parlamentu*. To sloužilo k provádění docela nepěkných podvůdců. Celá činnost politická pana Hanuše Sýkory skončila tedy tím, že zmizel z politického života. Není již více tajemníkem klubu čs. socialistů a na jeho místo ustanoven byl tajemník Šmejce. Jeho strana zlomila nad ním hůl. Župa jihlavská ztrácí tím jednoho politického činitele, jehož odchodu z politického života není nutno litovati.<sup>115</sup>

Případ byl, zejména v parlamentních kruzích, dle záznamu ze schůze poslanecké sněmovny, která proběhla ve čtvrtek 27. května 1926, dostatečně znám. „Pan Hanuš Sýkora žaluje a zemský trestní soud žádá za vydání posl. Jaši. Není pochyby o tom, že posl. Jaša sděloval v inkriminovaném článku okruhu své čtenářské obce jen časové novinky zákulisního parlamentního života. Vykonával tedy jen svou povinnost vůči voličstvu, není zodpovědným redaktorem listu, jenž zprávu přinesl, a proto navrhuje imunitní výbor poslanecké sněmovně, aby poslanec Jaša k trest. stíhání vydán nebyl.“<sup>116</sup> Když měli následně poslanci hlasovat o trestním stíhání poslance, většina jich byla proti a Sýkora se dočkal zklamání.<sup>117</sup>

Sýkora byl tedy dle Jašových slov mnohými vnímán jako negativní nebo spíše „komická“ postava politického dění – otázkou ovšem zůstává, co je na Jašových

---

<sup>115</sup> Dělnické listy 52/1926, str. 3.

<sup>116</sup> Stenoprotokoly - 27. května 1926. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/024schuz/s024002.htm>

<sup>117</sup> K revue *Parlament* jako takové jsem v digitalizovaných záznamech ze schůzí sněmovny nenalezla žádné informace.

slovesh pravdy. A myslel oněmi podvody napřiklad kauzu s Parní pilou Františka Schejbala z Chocně?<sup>118</sup> Svědčí o podivném financování tisku časopisu časté střídání tiskáren, kterým *Parlament* procházel? Tyto odpovědi se již nedozvíme. Nicméně o narážkách na materiální zajištění časopisu Sýkora hovořil (viz kap. 3.3.1).

Celá věc touto aférou však neskončila a 25. února 1926 se imunitnímu výboru „přikázala žádost zemského trestního soudu v Praze ze dne 12. února 1926 (č. Tl XIV 72/26) za souhlas s trestním stíháním poslance Jaši pro přečin proti bezpečnosti cti tiskem, spáchaný článkem v časopise *Dělnické Listy* dne 1. ledna 1926 ca Hanuš Sýkora (č. J 97-II).“<sup>119</sup> Tím veškeré informace, které jsem na stránkách sněmovny k této problematice dohledala, končí.

Z dalších dostupných zápisů z jednání poslanecké sněmovny vyplývá, že Jaša zřejmě kritikou nešetřil a v budoucnu mohl k soudu putovat ještě dvakrát. Sněmovna ovšem k jeho stíhání nesvolila. V prvním případě šlo o žádost Okresního soudu v Bojkovicích (17. 3. 1931): „Okr. soud v Bojkovicích žádá za souhlas s trest. stíháním posl. Jaši pro přestupek podle §u 488 tr. z. Imunitní výbor projednav trestní věc shledal, že s hlediska imunity poslance nelze v daném případě soukromé žaloby Ladislava Zbořila spatřovati překročení mezi činností poslancem v takové míře, aby výkon povinností spojených s poslaneckým mandátem byl omezován trest. stíháním, a navrhuje posl. sněmovně, aby nesvolila k trest. stíhání posl. Jaši.“<sup>120</sup> Ve druhém případě šlo o dva dny později o Krajský soud v Uherském Hradišti: „Krajský soud v Uh. Hradišti žádá za souhlas s trest. stíháním posl. Jaši pro přečiny podle §§ 488, 491 a 493 tr. z. a §u 1 zákona ze dne 30. května 1924, čís. 124 Sb. z. a n. Těchto trestných

---

<sup>118</sup> Viz str. 27.

<sup>119</sup> Stenoprotokoly - 25. února 1926. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/011schuz/s011001.htm>.

<sup>120</sup> Stenoprotokoly – 17. Března 1931. 2013. In : *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z :<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/111schuz/s111005.htm>.

činů se posl. Jaša prý dopustil obsahem článku *Obraz a nápis Tomáše Koutného*, otištěného v č. 18 *Dělnických Novin* ze dne 3. května 1929.<sup>121</sup>

V budoucnu se Sýkora prezentoval jako spisovatel a usídlil se v Hrotovicích na Moravě, kde také po začátku války strádal. Vyplývá to z dopisu ze 7. února roku 1940, v němž mu Národní svaz novinářů zaslal jednorázovou výpomoc v tísni. Stojí v něm: „Vážený pane! Z příkazu kol. předsedy dr. Františka Bauera poukazují Vám dnes poštovní poukázkou K 500 jako mimořádnou jednorázovou výpomoc v tísni. Dovolují si vás současně upozornit, že dispoziční právo předsedy je podle stanov Svazu omezeno nejvýše do 500 K. Protože kol. předseda nemá jiných dispozičních prostředků a Národní svaz novinářů se musí starat především o své nezaměstnané členy, litujeme, že nám není možno poskytnouti Vám větší podporu.“<sup>122</sup>

Během druhé světové války se podle dostupných informací Sýkora přidal k odboji v Hrotovicích, což se mu také stalo osudným.<sup>123</sup> „Na podzim 1939 zahájilo v Hrotovicích aktivní činnost odbojové hnutí, které bylo organizováno Sokolem, později zde působila *Obrana národa*, *Horácko I* a koncem roku 1944 i *Lenka-jih*. Několik členů odboje bylo zatčeno mezi nimi dr. Hanuš Sýkora, Štěpán Bouzar, Karel Rauš a bratři Lohniští, kteří byli fašisty umučeni. Zasluhou odbojářů, kromě jiného, bylo i vytvoření revolučního národního výboru v roce 1945.“<sup>124</sup> V publikacích věnujících se odboji na Moravě v době druhé světové války jsem o osobě Hanuše Sýkory žádné zmínky nenalezla.

Sýkora byl po zatčení odvezen do Dachau a umučen. Státní okresní archiv Třebíč mi poskytl pouze seznam zemřelých z let 1939 až 1949 z fondu Místního

---

<sup>121</sup> Stenoprotokoly - 19. června 1931. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné

z:<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/129schuz/s129006.htm>.

<sup>122</sup> Národní archiv ČR, ASYN, členská evidence 1926 – 1939, KA 14.

<sup>123</sup> Více informací se mi nepodařilo dohledat. Několik publikací se však věnuje Hrotovicím ve spojení s výsadkem SPELTER, jenž proběhl v noci 4. května 1944 v rámci výsadkových operací zpravodajského odboru Ministerstva národní obrany čs. exilové vlády v Londýně. Čtyřčlenná skupina parašutistů měla mířit k lesu u Hrotovic a postupovat k Nové Říši. Zdroj: *Morava v boji proti fašismu*. Editor Jiří Mitáček, Libor Vykoupil. Brno: Moravské zemské muzeum, 2008, s. 171. ISBN 978-80-7028-317-2.

<sup>124</sup> Historický vývoj Hrotovic. 2012. *Hrotovice* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://hrotovice.unas.cz/historie/historie.htm>.

národního výboru Hrotovice. Záznam z roku 1948 potvrzuje, že Sýkora byl redaktorem s bydlištěm v Hrotovicích a příčinou jeho smrti bylo 10. února 1945 umučení ve zmíněném koncentračním táboře (viz příloha č. 13).<sup>125</sup>

Spolek pro vojenská pietní místa nechal na Náměstí 8. května v Hrotovicích vybudovat pomník obětem 2. světové války. Sýkorovo jméno je uvedeno pod nápisem „Umučení a popraveni byli: Bouzar Š., Dr. Hrudička B., Dr. Lohninský L., Lohninský L., Rauš K., Rederer O., Pivoňka E., Dr. Sýkora H., Sýkora A., Vítámvás A., Matějka F., Kratochvíl F.“<sup>126</sup> Na hrotovickém hřbitově církve československé husitské je Sýkorovo jméno vyryto na kenotafu.<sup>127</sup>

### 3.2.2 Rudolf Hudec

Rudolf Hudec se narodil 31. prosince 1885 v Jimramově na Moravě, datum jeho úmrtí není známo. Absolvent střední školy se v žurnalistice pohyboval od roku 1905, kdy začal spolupracovat s *Právem lidu* a dalšími sociálně demokratickými listy. O deset let později se však jeho kariéra ubírala jiným směrem – jako důstojník československé armády byl jednatelem Svazu československých důstojníků a v této funkci setrval rok. Mezi lety 1919 a 1924 zastával funkci vedoucího redaktora armádního listu *Hlas národní obrany*, zároveň působil jako redaktor deníku s názvem *28. říjen*.

Od roku 1926 vydával Hudec revue *Parlament*, současně byl až do roku 1939 redaktorem i vydavatelem *Všeobecné slovanské tiskové korespondence*. Když později zastavili její vydávání, zkušený novinář na sedm měsíců nastoupil do Centropressu a později do Tiskové služby Národního souručenství, jejímž odpovědným redaktorem se stal 25. října 1940. Po roce vstoupil do kulturní rady při Národní radě české. Jeho příspěvky se objevovaly také v *Přítomnosti* či *Arijském boji*. V létě roku 1942 se na

---

<sup>125</sup> SOkA Třebíč, i.č. 104, fond Místní národní výbor Hrotovice, 1948, pořadové číslo 21.

<sup>126</sup> Obzvláště významná byla v této oblasti odbojová činnost právníka Leopolda Lohniského. Již po 15. březnu 1939 začal organizovat odbojovou činnost ve spolupráci se Štěpánem Bouzarem z Blížkovic u Moravských Budějovic. Když jim oběma hrozilo zatčení, přešli do ilegality a skrývali se na mnoha místech, nejvíce v Praze. Se svým bratrem byl roku 1942 popraven v Mauthausenu. Získal Československý válečný kříž 1939 in memoriam. Zdroj: Osobnosti. 2014. *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: [http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil\\_osobnosti&load=11419](http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=11419).

<sup>127</sup> VPM okres Třebíč - Hrotovice. 2006. *Spolek pro vojenská pietní místa* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-okres-trebic/hrotovice.html>.

čtyři roky stal politickým redaktorem *Lidových novin*. Poté následovalo přidělení do *Poledního listu* a chvíli před Květnovým povstáním do *Národní politiky*.

Po válce se Hudcův život radikálně změnil. Musel se vypořádat s uvalením zajišťovací vazby v květnu 1945. Důvodem trestů byly jeho antisemitské články a kolaborace s Němci. Byl členem Českého svazu pro spolupráci s Němci a České ligy proti bolševismu.<sup>128</sup>

Z vazby byl po dvou dnech propuštěn a vypravil se na venkov, kde byl zraněn a následně odvezen do internačního tábora v Mirošově. Odtud byl na podzim propuštěn a opět putoval do vazby. 3. ledna 1947 byl odsouzen k deseti letům vězení, ztrátě občanské cti na patnáct let a celé jeho jmění propadlo ve prospěch státu. Na svobodu se kontroverzní novinář dostal až v květnu 1954 díky amnestii.

V materiálech Státního oblastního archivu v Praze jsem našla rozsudek Mimořádného lidového soudu v Praze nad Rudolfem Hudcem:<sup>129</sup>

„Rudolf Hudec jest vinen, že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky tiskem a rozhlasem propagoval a podporoval nacistické hnutí a schvaloval a obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky tím, že jako člen redakce *Lidových novin* a od roku 1944 *Poledního listu* v úmyslu aby rozvrátil mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu, štvál proti doktoru Benešovi a vládě republiky v zahraničí, hanil a tupil spojence, zejména Sovětský svaz, vyzýval důrazně českou inteligenci, aby vedla český národ po nových cestách německého socialismu, za kteroužto činnost novinářskou a rozhlasovou na prospěch nacismu byl odměněn od Wolframa Wolmara knihou Goebbelsovou *Die Zeit ohne Beispiel* s věnováním za vynikající kulturně politickou činnost, čímž spáchal zločin proti státu podle § 3.odst.1. dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945, číslo 16.Sb. a odsuzuje se za to: podle druhé sazby téhož dekretu k trestu těžkého žaláře v trvání deseti roků zostřeného jedním tvrdým lůžkem čtvrtletně a podle § 389 tr.ř. k náhradě nákladů řízení trestního a výkonu svého trestu. Do trestu na svobodě započítává se obžalovanému

---

<sup>128</sup> BLODIGOVÁ, Alexandra. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Vyd. 1. Praha: Matfyzpress, 2007, s. 49, xvi s. obr. příl. ISBN 978-80-86732-96-1.

<sup>129</sup> V přílohách jsou k dispozici vizuální materiály týkající se Hudcova odsouzení.

zajišťovací a řádná soudní vazba. Dále soud vyslovuje, že obžalovaný pozbývá na dobu patnácti roků občanské cti, že polovic trestu na svobodě odpyká si ve zvláštních pracovních oddílech a že celé jeho jmění propadá v prospěch státu.

Důvody: Soud na základě trestního oznámení řid. Národní bezpečnosti, řady článků psaných obžalovaným pro různé časopisy, textů čtyř přednášek rozhlasových jím psaných, seznamu článků obžalovaným pro různé časopisy napsaných a v nich jím uveřejněných, dále fotografiemi a Goebbelsovou knihou s věnováním a současně i jeho zodpovídáním má zjištěn tento skutkový děj: Obžalovaný Rudolf Hudec jest starý kulturně – politický novinář, neboť již od roku 1905 zabývá se novinářskou činností. Okupace dne 15. března 1939 zastihla ho jako vydavatele a redaktora *Všeobecné slovanské tiskové korespondence*. Po jejím zastavení obdržel na doporučení šéfredaktora Švihovského místo redaktora v *Centropressu*, odkud v prosinci 1939 přešel opět pomocí Švihovského do tiskové služby Národního souručenství a odtud asi po roce jako redaktor do kulturní rady při Národní radě české. V létě 1942 byl přidělen do redakce *Lidových novin*, kde setrval až do roku 1944, kdy byl přidělen jako redaktor do *Poledního listu*, odkud odešel několik měsíců před revolucí do redakce *Národní politiky*.“ Poté soud jmenuje některé z Hudcových článků, za všechny můžeme uvést *Pochybné slovanství a příčiny ruské slabosti* (Lidové noviny, 27. srpna 1942), *Hlad doléhá na sovětský svaz* (Lidové noviny, 6. 11. 1942) *Šeptané propagandy* (Lidové noviny, 9. 11. 1942) či *V dobách pro národ nejhorších byli jsme zachráněni* (Lidové noviny, 15. 3. 1943), kde doslova píše: „Děkujeme Bohu za ochranu, kterou nám poskytuje Říše. (...) Celému našemu národu bude kynouti šťastná budoucnost.“

Rozhodnutí soudu pokračuje: „Soud hledě k inteligenci obžalovaného a jeho dlouholetému působení jako kulturně politického redaktora, k obsahu i formě článků a jejich velkému množství, dospěl k přesvědčení, že obžalovaný si musel býti vědom, že těmito svými články a rozhlasovými projevy rozvrací mravní, národní a státní vědomí československého lidu, a proto, že tento úmysl také touto svou činností sledoval, aby se okupantům zavděčil, a v důsledku toho vyměřil obžalovanému trest dle druhé sazby paragrafu 3 citovaného dekretu. Při výměře trestu obžalovanému polehčovalo doznání faktických okolností, přitěžovalo pak, že obžalovaný ve své činnosti dlouhou dobu pokračoval a nebezpečí, jaké jeho činností mohlo vzniknout, neboť lidé slabí, nerozhodní, bezpáteří takové činnosti snadno podléhají.“<sup>130</sup>

---

<sup>130</sup> SOA, MLS PRAHA, LS 7172/46, KA 644.

V Praze dne 3. ledna 1947

Předseda Dr. Plocek v.r.

### 3.2.3 Václav Verunáč

V porovnání s předchozími jmény sice Václav Verunáč nebyl natolik výraznou postavou dějin časopisu, avšak svým působením se mu dařilo udržet ho při životě. Narodil se 17. 9. 1893 ve Vliněvsi u Mělníka a zemřel 15. 5. 1960 v Praze. Byl známý jako ekonom a sociolog a ředitel Svobodné školy politických nauk v Praze.<sup>131</sup> Pracoval v oboru hospodářského plánování, racionalizace a vědecké organizace práce a sociologie.<sup>132</sup> Mezi jeho díla patří odborné publikace *Hospodářský zítřek, O hospodářský plán, Zaměstnavatel a zaměstnanec* či *Racionalisace, vědecká organizace a otázka sociální*.<sup>133</sup>

Vedení redakce *Parlamentu* převzal Verunáč počínaje sedmým ročníkem. Na stránkách časopisu to čtenářům redakce odůvodnila nutností rozšíření revue o část hospodářsko-politickou a sociologickou z důvodu potřeby navýšení počtu odběratelů a zmenšení ztráty spojené s vydáváním periodika. O tom, jak se obsah revue po jeho příchodu změnil, hovořím v kapitolách 4.2 a 4.3.

Podle Jakuba Rákosníka byl Verunáč asi nejvýraznější postavou skupiny radikálních národohospodářů známých jako laboristé. Byly pro ně typické racionální snahy v hospodářství ještě v době, než do Československa začalo přicházet keynesiánství. Rákosník k této charakteristice Verunáče přidává jeho citaci z knihy *Hospodářský zítřek*, která vyšla roku 1927: „Máme-li zlepšiti celkový stav našeho hospodářství, a to dostatečně účelně i rychle, pak musíme provést nejvyšší zhospodárnění soukromého i veřejného hospodářství. To musí se díti plánovitým způsobem. Jest třeba nahraditi domněnku důkazem, náhodu plánem...“<sup>134</sup>

---

<sup>131</sup>Václav Verunáč. FF MU Brno [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/verun.html>.

<sup>132</sup>Václav Verunáč. Národní autority ČR [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

[http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc\\_number=000040657&local\\_base=AUT](http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000040657&local_base=AUT).

<sup>133</sup>Václav Verunáč, Bibliotheca Economica [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.bibliothecaeconomica.cz/library/author/detail/Verun%C3%A1%20V%C3%A1clav>.

<sup>134</sup> RÁKOSNÍK, Jakub. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.20-21. ISBN 978-80-246-1429-8.



Verunáč vedl v posledních letech jejího fungování, mezi roky 1937 a 1939, Svobodnou školu politických nauk. Podle údajů Archivu hlavního města Prahy byla škola „finančně odkázána na příjmy ze školného a zkušebních tax.“<sup>135</sup> Podpora, kterou získávala od ministerstva školství jakožto vědecký ústav, byla omezena a zvláště v dobách hospodářské krize poměrně diskutována. „Svobodná škola politických nauk byla jedinou školou, kde se v době první republiky vyučovalo novinářství a sociologie jako hlavní předmět. Cílem tohoto v Čechách ojedinělého ústavu bylo rozšiřovati a prohlubovati politické vzdělání a soudnost v otázkách politických, národohospodářských, sociálních, kulturních apod. pro působení ve veřejném životě. Ačkoli ústav nebyl vysokou školou, byl tak organizován. Za vzor mu sloužily především pařížská École libre des sciences politiques, britská School of Economics and Political Science či berlínská Deutsche Hochschule für Politik.“<sup>136</sup>

Škola byla zřízena podle výnosu ministerstva školství a národní osvěty dne 25. dubna 1928 a jejím posluchačem mohl být každý, kdo dovršil osmnáctý rok věku, byl „zachovalý a s úspěchem vykonal zkoušku dospělosti na střední škole.“ Školné činilo 121 korun za trimestr včetně povinného předplatného za tři čísla časopisu školy. Přibyly také kolokvijní poplatky a poplatky za diplomovou zkoušku, při níž zkušební taxa činila 415 korun.<sup>137</sup> Během prvních let od založení měla škola provizorní status, který byl ministerským výnosem z listopadu 1936 změněn na definitivní. Instituce několikrát změnila prostory – zpočátku sídlila v Letenské ulici čp. 5 v Praze 3, v roce 1931 se přestěhovala do Krakovské ulice čp. 6 v Praze 2 a nakonec se umístila do prostor na Ovocném trhu čp. 3 pronajatých Univerzitou Karlovou.<sup>138</sup>

Instituce, jak je zmíněno v předchozím textu, vydávala vlastní *Časopis Svobodné školy politických nauk*, který vycházel desetkrát ročně od roku 1928 do roku

---

<sup>135</sup> Svobodná škola politických nauk. 2011. In: *Archiv hlavního města Prahy* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/page/docs/AP-528-svobodna-skola.pdf>

<sup>136</sup> Svobodná škola politických nauk. 2011. In: *Archiv hlavního města Prahy* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/page/docs/AP-528-svobodna-skola.pdf>

<sup>137</sup> Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1936. IV. volební období. 4. zasedání. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: [http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0710\\_00.htm](http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0710_00.htm).

<sup>138</sup> JANDOVÁ, Hana. *Ke každodennosti novináře za první republiky*. Diplomová práce [online]. S. 24-25. Praha: FSV UK, 2013.

1938. Podle databáze Moravské zemské knihovny v Brně šlo o politickou revue. Při pohledu na jednotlivá vydání lze mezi jejími přispěvateli nalézt stejná jména jako v *Parlamentu*.<sup>139</sup> Za všechny můžeme jmenovat docenta Emanuela Chalupného nebo doktora Alfreda Fuchse.<sup>140</sup>

### 3.3 Cena výtisků a finanční krize

Roční předplatné *Parlamentu* činilo rovných sto korun a půlroční přesně polovinu částky. Jednotlivá čísla bylo možné zakoupit za dvanáct korun. Vydavatelé se zavázali poskytnout čtenářům deset sešitů ročně, časopis měl tedy vycházet každý měsíc vyjma prázdnin. Cena se lišila v případě, kdy k časopisu vyšla příloha. Například poslední číslo prvního ročníku (vyšlo 1. července 1922) stálo třicet korun a obsahovalo přílohu *Plzeň* věnovanou tomuto městu. Každý, kdo si ponechal ukázkové číslo, se automaticky považoval za odběratele. Odebírání revue bylo ukončeno pouze po písemné výpovědi.

Vzkaz vydavatele po vydání prvního čísla zněl jasně. Značný počet odběratelů nevyrovnal po jeho dodání předplatné, ačkoli se expeduje již druhé číslo. Na stránkách časopisu tedy prosí, aby tak učinili formou složenek, které byly přiloženy k prvnímu číslu. Pokud k tomu nedošlo, přišla jim poštovní výběrka: „Vydávání revue PARLAMENT jest velice nákladné a cena placená odběrateli nehradí ani cenu výrobní. Musíme proto trvati na správném placení předplatného a doufáme, že každý z pp. odběratelů uzná toto naše stanovisko za správné!“

Čtvrté číslo, které vyšlo 15. ledna 1925, dalo nahlédnout do nákladů na vydávání časopisu a přibližuje čtenářům finanční krizi, s níž se *Parlament* od svého počátku potýkal. V rubrice *Glosy a poznámky* nechává Sýkora vzkaz odběratelům: „Zahájili jsme čtvrtý ročník svého časopisu. Z obsahu toho sešitu je zajisté patrné, že časopis náš zůstane věren své krásné tradici a minulosti a zůstane na vysoké publicistické úrovni. Chceme však svým čtenářům a přátelům říci dnes něco jiného. Chceme napovědět, jaká ohromná energie je upoutána k tomuto časopisu, uvážíme-li, že za některá čísla jeho platili jsme jenom tiskárně až 35 000 Kč. Kde jsou ostatní výdaje a režie! A tož bychom

---

<sup>139</sup> Časopis Svobodné školy politických nauk. 2012. In: *Kramerius 5* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kramerius.fsv.cuni.cz/search/i.jsp?pid=uuid:be6694b7-d15f-4962-a705-86c10683414a>.

<sup>140</sup> Těmto mužům se věnuji v kapitole 4.1.

prosili, aby čtenáři a přátelé při posuzování listu i tyto okolnosti vzali laskavě v úvahu a dle toho se zachovali.<sup>141</sup>

Od roku 1926 předplatné a odběrní podmínky nebyly změněny, avšak jednotlivá čísla podražila na 15 korun. O rok později se na stránkách časopisu objevila zpráva, že díky vstřícnosti vůči svým odběratelům revue přikročila k vydávání separátních otisků některých delších politických a státovědeckých statí, které *Parlament* přinášel. Ty měly vycházet ve zcela malém nákladu a v praktické knižní úpravě počínaje 1. říjnem 1927, a to každý měsíc ve sbírce *Knihovna spisů pro politiku a vědy státní*. Každý svazek měl mít 52 až 128 stran a stál 15 korun (deset svazků v předplatném vyšlo na 100 korun).

Krise a nedostatek odběratelů se projevily v roce 1930, kdy se osmým ročníkem snížilo předplatné na 80 korun a jednotlivý výtisk stál nově pouhých devět korun. Vydavatelé se zavázali, že periodikum bude vycházet každý měsíc kromě letních prázdnin a každý svazek bude mít nejméně 64 stran. Minimálně u prvního čísla osmého ročníku svému slibu dostáli.

Již pod obsahem čtvrtého čísla z roku 1930 se dozvídáme, že ani snížení ceny ročního předplatného a další pravidelné vydávání měsíčních svazků nezvýšilo přírůstek odběratelů, kterých bylo pouhých 1500: „Přesto, že význam revue je všeobecně uznáván, neschází se potřebné finanční prostředky k jejímu pravidelnému měsíčnímu vydávání. Z řad odběratelů, ač počet těch, kteří si první svazek ponechali je na půldruha tisíce, sešlo se na předplatném sotva tolik, kolik si vyžádala expedice prvního ukázkového svazku letošního roku. Některými ministerstvy byly sice přislíbeny podpory ve formě předplatného, avšak zůstalo pouze při slibech. Na podané žádosti nedostalo se vydavatelstvu ani odpovědi. Přikročuje-li vydavatelstvo přesto k vydání svazku 2-4, činí tak pouze proto, že se chce své povinnosti i vůči zcela nepatrnému počtu předplatitelů čestně zhostiti a celý ročník dokončiti.“

---

<sup>141</sup> Parlament 4/1925, s. 34.

### 3.3.1 Financování časopisu

O tom, z jakých prostředků se revue vydávala, nelze zjistit podrobnosti v žádném z příslušných archivů. Přesto ale na tuto otázku odpovídá sám Sýkora na stránkách časopisu:

„A tu jsem právě u otázky, která pojednou začala zajímat některé také-vlastence a republikány: u finanční stránky svého časopisu a svého vydavatelství. Nešel jsem za žádnou politickou stranou, nešel jsem na stát, začal jsem vydávat časopis i knihy ze svých vlastních prostředků a na své vlastní riziko. Podle záznamů své administrace vydal jsem za tisk časopisu a knih až do dnešního dne Kč 400.028.22. Kromě toho zaplatil jsem na honorářích svým spolupracovníkům Kč 83.700. Tuto ohromnou sumu peněz opatřil jsem celou z předplatného a insertů a především ovšem insertů. Že v tom byly ze značné části i firmy německé a židovské, nepopírám, ale také se za to nestydím. (...) Tak se najednou ocitly v některých novinách zprávy o finančním hospodářství našeho časopisu – a ti, kteří si netroufali na obsah našeho listu se ani podívat, nebo ti, kteří nedovedli nic lepšího napsat a udělat, najednou se posadili na soudnou stolicí a soudili. Nejdál šla *Nová svoboda*, která naznačila, jakobych byl zneužíval dokonce jména parlamentu. Já měl z parlamentu krátkou dobu k dispozici jednu světnici, které nebylo v novostavbě používáno, a nějaký ten papír a lepidlo.“<sup>142</sup>

### 3.4 Ohlas na nové parlamentní periodikum

Vzhledem k akademickému zaměření revue a cílové skupině nebyla její existence příliš známa a ohlasů na její vydávání jsem v dobovém tisku příliš nenalezla. V Národní knihovně jsem nahlédla do čísel *Národních listů*, *Českého slova* a *Práva lidu*, které vyšly do dvou týdnů po vydání prvního čísla *Parlamentu*, avšak na žádnou zmínku o nově vycházející revue jsem nenalezla. Například *Právo lidu* se v srpnu 1921 poměrně často zmiňovalo o nových číslech socialistické revue *Akademie*, ale *Parlament* unikl její pozornosti. *České slovo* se věnuje spíše novým knihám.

Podle slov redakce revue bylo „Hlasů o *Parlamentu*“ poměrně dost, zejména prý přicházely „lichotivé projevy v soukromých dopisech“.<sup>143</sup> Já jsem ovšem úspěch

---

<sup>142</sup> Parlament 7-10/1925, s. 263.

<sup>143</sup> Parlament 5/1921, s. 254.

zaznamenala pouze u deníku *Venkov* a měsíčníku *Česká revue* Národní strany svobodomyšlné.

**Venkov:** Velmi pozitivně kvitoval vznik *Parlamentu* univerzitní profesor a přední člen Národního shromáždění MUDr. Otakar Srdínko<sup>144</sup>, který každý pátek přispíval do deníku *Venkov*, konkrétně do rubriky *Věda a vysoké školy*. Z jeho reakce je naprosto zřejmé, jakou oporu měli tvůrci revue u intelektuálních elit. Hodnocení časopisu uveřejnil Srdínko druhého září 1921 a nešetřil v něm chválou. Jeho znění je následující:

„Jest nesporno, že dobrá politika musí míti vědecký základ a že ji musí dělati politicky nadaný nebo politicky založený člověk. To však by nebylo ještě všecko. K těm dvěma podmínkám patří ještě třetí a tou jest osobní poctivost neboli charakter. Psal jsem již před 15 roky o těchto nezbytnostech pro úspěšnou českou politiku a volal jsem po zřízení školy politické, po vydávání politické knihovny a zvláště důležité pro politické vzdělávání nejširších vrstev lidových, po vydávání populární politické sbírky (...) A tu přicházím k vlastnímu jádru své dnešní stati, kde chci upozorniti stručně naši veřejnost, zvláště venkovskou, a všecku mládež na nový měsíčník, který pod názvem *Parlament* začal vycházeti v srpnu tohoto roku. Ihned řeknu, že jest to, soudíc podle prvního čísla, revue, jaké jsme dosud neměli a snad ani jako zotročený národ míti nemohli. Kdo poslechne mé rady a objedná si a přečte první číslo, jistě bude souhlasiti se mnou, že jest duševním požítkem pročísti články Chalupného, Bláhy, Krejčího, Kalandry, Sýkory, i ostatní myšlenky v těchto člancích obsažené rozvésti a v nich pokračovati. Možno říci, že první číslo *Parlamentu* se reprezentuje jako znamenitá revue politické theorie a že rozšíření její mezi politickými a ostatními veřejnými pracovníky přinese mnoho dobra naší politické praxi. Protože podklad článků je vědecký, budeme i o příštích číslech rádi referovati v této páteční hlídce.“<sup>145</sup>

**Česká revue:** Jan Kapras z *České revue* tak vstřícný není a vyjadřuje pochybnosti o budoucnosti *Parlamentu*:

---

<sup>144</sup> Srdínko byl poslancem od roku 1920 následujících pět let a poté od 15. 11. 1925 do 25. 9. 1929. Byl členem rozpočtového a kulturního výboru, od června 1920 byl předsedou kulturního výboru. Zdroj: MUDr. Otakar Srdínko. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=295&id=3942&l=cz>

<sup>145</sup> *Venkov* 205/1921, s. 2.

„Dojem prvních tří čísel je velmi pěkný, obsah bohatý, články velmi rozmanité, dobré politické přehledy a zvláště cenný přehled literatury politické francouzské, anglické, americké, německé a italské. Později jistě bude lze tu přihlídnouti i k literaturám slovanským. Nevím, v jakém poměru jest revue *Parlament* k našemu parlamentu, z revue samé dosti to nevyplývá. Mám však obavu, že revue stane se pouze hlasatelkou zásad státních a politických representovaných některými politickými stranami. Důvod proto nalézám ve dvou věcech: v obraně vázaných listin voličských a nedostatečném rozlišování nacionalismu a chauvinismu.“<sup>146</sup>

Reakce na Kaprasova slova sebe nenechala dlouho čekat: „Naše revue je podnikem neodvislým na všechny strany a slouží výhradně jen politické kultuře a ničemu jinému. Jen z tohoto stanoviska vyslovili jsme se pro vázané kandidátní listiny, připouštějící výslovně jejich změny. Z důvodů nacionálních byli jsme však vůbec pro zcela jiné volební řády.“<sup>147</sup>

O tom, že Kapras nebyl jediným „kritikem“ revue, svědčí také pozdější slova Hanuše Sýkory, kterými okomentoval vydání prvního čísla třetího ročníku (vyšlo 1. ledna 1924). V retrospektivním pohledu do předešlých čísel bilancuje:

„Revue *Parlament* má za sebou dva ročníky a vstupuje tímto sešitem do třetího. Redakce i vydavatelstvo mohou prohlásit, že udělali pro vypravení svého listu všecko, co bylo v jejich silách. Vydávání listu v takovém rozsahu není maličností – správně charakterisoval jeden hlas tento podnik jako veliký čin. Jsme hrdi na kritiku a přízeň, které se nám se všech stran dostalo a budeme se samozřejmě i v příštím ročníku snažit svědomitě o to, abychom svých přátel a příznivců nesklamali. (...) Snahou naší od počátku bylo, abychom ve všech otázkách politických, pokud se života a zájmů našeho státu dotýkají, uplatňovali stanovisko vědecky ověřené a sociologicky odůvodněné. Parlament v demokracii považujeme za nejvyšší tribunál a moc, o kterou se demokracie může a musí opírat. (...) Jdeme přes malichernictví a hnidopyšství, přes fráze (i nevědecktější) jako přes demagogii, jdeme za blahem celku a státu jakožto základu všeho ostatního.“<sup>148</sup>

---

<sup>146</sup> Česká revue 10/1921, str. 454-5.

<sup>147</sup> Parlament 5/1921, s. 254.

<sup>148</sup> Parlament 1/1924, s. 45.

Reakci na zánik listu jsem hledala v časopisech *Fronta*<sup>149</sup> a *Přítomnost*.<sup>150</sup> Žádnou zmínku jsem v nich však nenalezla. Přehled činnosti Národního shromáždění zřejmě již nebyl natolik zajímavý, aby stál za pozornost.

### 3.5 Inzerce v období první republiky a její výskyt v revue

Pokud přihlédneme k náročnějšímu obsahu a z něj vyplývajícímu malému množství odběratelů (například v roce 1930 už jich bylo pouhých patnáct set), byl *Parlament* finančně závislý na inzerci.

Komercializace tisku, soupeření politických stran a především tiskových koncernů vedly ke konkurenčnímu boji o získávání čtenářů. Jednou z forem tohoto boje byla právě inzerce. Akviziční úředníci zveličovali náklad listu, který zastupovali a tím snižovali význam dalších tiskovin.<sup>151</sup> Vzestup reklamy vedl k tomu, že se novinové stánky začaly plnit inzeráty a reklamní nápisy se hojně vyskytovaly i na domech v centrech měst. Logicky také stoupal počet reklamních agentur.

Československá reklama se postupem času začala inspirovat moderními trendy a přijímala dokonce nové podněty ze zahraničí. „Reklama vizualizovala moderního člověka, moderní město, moderní domácnost a v některých případech i nepřímo vyzývala společnost, aby se i ona modernizace spoluúčastnila – nákupem moderního účelového nábytku, módních praktických oděvů anebo aby občané racionalizovali své domácnosti. Reklama měla informovat společnost o nových výrobcích a trendech a společnost měla tyto produkty nakupovat, využívat a realizovat tak všeobecný pokrok.“<sup>152</sup>

Většina velkých československých průmyslových podniků uveřejňovala reklamy značně konzervativní, výjimkou byla například společnost Baťa, jejíž inzeráty mimochodem nalezneme i v revue *Parlament*.

---

<sup>149</sup> 1. až 50. číslo IX. ročníku, 1936 – 37.

<sup>150</sup> Ročník XIII až XIV, 1936 – 37.

<sup>151</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 57., il. na příl.

<sup>152</sup> POŽÁREK, Martin. *Reklamní inzerce v československém tisku v období první republiky*. Diplomová práce [online]. S. 13. Praha: NF VŠE, 2014.

„Jako základní dva způsoby umístění inzerce bylo uváděno buď umístění na zadních stránkách vyhrazených reklamě, kde se koncentrovaly pouze reklamy, anebo, v té době nový způsob, v celých novinách. Výhoda reklam v zadní části spočívala prý v tom, že čtenáři, kteří do sekce zamíří, mají větší zájem o inzeráty, protože vědí, že se tam nacházejí. Není pak nutné se je snažit nějak výrazně zaujmout a důležitá je hlavně čitelnost a srozumitelnost. Problémem však bylo, že čtenář tuto část novin někdy ani neotevřel. Proto se ujal nový způsob, kdy se inzeráty nacházely na téměř všech stránkách průběžně mezi články.“ Přesně tento trend lze postupně sledovat i v revue.<sup>153</sup>

Vlastní text se snažil čtenáře nalákat především na výhodnost, levnost a trvanlivost výrobku. Mnohdy musel čtenáři ukázat výhody nového výrobku a důvody, proč by si jej měl koupit. Důležitou roli v tomto ohledu hrála i vhodná volba nadpisu, který musel čtenáře upoutat na první pohled. Někdy proto byly formované otázkou nebo krátkým veršem.<sup>154</sup>

V *Parlamentu* se inzeráty nejčastěji nacházely na konci každého vydání, občas vydavatel ještě pod čarou persvazivně kladl důraz na doporučování inzerovaného zboží tvrzením: „Obstarávejte svoje potřeby výhradně u našich inserentů!“ Během prvního ročníku vyšlo na stránkách časopisu téměř 90 inzerátů, z toho některé opakovaně. Mezi největší inzerenty patřily Československá komise lihová v Praze, Kabaret Lucerna, mezinárodní doprava Čechoslavia, výrobce skla a porcelánu Karel Diamant, Agrární banka československá, Baťa a další. Nejčastěji šlo ale o bankovní domy. V každém čísle byla také uvedena reklama na tiskárnu, která v té době revue tiskla. Od roku 1922 však reklam významně ubývalo – v jednotlivých číslech už se objevovaly průměrně pouze čtyři, z nichž jedna se obvykle týkala upoutávky na novou publikaci na pultech knihkupectví a nebyla zřejmě nijak finančně významná.

---

<sup>153</sup> POŽÁREK, Martin. *Reklamní inzerce v československém tisku v období první republiky*. Diplomová práce [online]. S. 13-26. Praha: NF VŠE, 2014.

<sup>154</sup> ZEMANOVÁ, Andrea. *Prvorepublikový inzerát optikou stranického tisku*. Bakalářská diplomová práce [online]. S. 11. Brno: FF MU, 2014.



#### IV ANALÝZA OBSAHU REVUE PARLAMENT

První číslo nově vzniklé revue otevírá vyjádření předsedy poslanecké sněmovny Františka Tomáška s názvem *Několik slov úvodem*, které nejlépe odráží záměr vydavatelů periodika a důvod jeho založení:

„Slyším už slova: ‚Zase nová revue a dokonce revue jediné instituci parlamentní? Není to snad zbytečno?‘ Odpovídám hned: ‚Není‘. Ba, více: Vítám s opravdovou radostí nový sborník, poněvadž si vytyčuje úkol a věnuje se otázce s hlediska samostatného státního života mladé naší republiky nad jiné důležitější. Parlament jest ve státě na demokracii vybudovaném centrální osou života státního a jedním ze základních pilířů, na nichž samostatnost jeho spočívá. Jsme si toho u nás příliš málo vědomi. A parlament v myšlení, ve vážnosti, v hodnocení se strany nejširších vrstev ještě zaujímá místo neodpovídající vlastnímu jeho významu. (...) Je patrné, že nová revue vytyčila si úkol nad míru důležitý. A přitom nesnadný. Znamená: plovat proti proudu. Znamená: bořit starý vžitý způsob politického myšlení u nás. Znamená: vyhánět rakouskou minulost z duše převážné většiny národa. (...) Rozdílu podstatného ve psaní naproti dobám předválečným neshledáte. (...) Mezi českými stranami poměrně silná skupina zaujímá stanovisko zásadně protiparlamentní. Co zbývá stranám ostatním? Smějí v politice své, kterou pěstovali naproti vídeňskému parlamentu, pokračovati v Praze? Ať je to pro jednotlivce i celé strany sebe těžší dostati se ze zajetí zvyků vlastní minulosti, ze zajetí toho musí ven. A zůstává-li včerejškem stálým nepřítelem dneška, pak nová revue musí razit cestu dnešku i zítřku, odstraňovat ssutiny včerejška stojící v cestě a vychovávat z passivních lidí aktivní, z nezodpovědných zodpovědné. (...) Nová revue ctižádost svoji musí spatřovati v tom, aby vnašela do politiky vyšší a širší hlediska, obzory evropské a světové. A hlavně hlediska opřené o vědecké zkoumání a srovnávání. Jde tu v přední řadě o poznatky opřené výsledky studií sociologických. Jak snadno utone člověk v egocentrickém posuzování řízeném zájmy jednotlivé strany, ztrácije smyslu pro vlastní podklad vši diferenciace společenské, společný stát! (...) Novou revue čeká tedy mnoho práce. Přispěje-li činností svojí vedenou, jak zdůrazňuji, nestranickými vědeckými zřetely k hlubšímu pojmání politických úkolů v životě státním a jmenovitě k správnějšímu hodnocení parlamentu samého, pak si dobude opravdové zásluhy.

A k takové práci zaslouží si plné podpory všech lidí dobré vůle a k takové práci přeji jí plného zdu.‘‘<sup>155</sup>

Abychom dokázali vystihnout povahu revue *Parlament*, je třeba charakterizovat její hlavní přispěvatele, způsob, jakým přistupovali k práci, a konečný výsledek jejich snažení. Již samotná definice revue odráží povahu obsahu a specifickou formu periodika.

„Sloužil-li denní tisk dni a okamžiku, pak jakousi vyšší a mnohdy náročnější složku tisku tvořily různé revue. Měly mnohem různorodější zaměření než deníky.“<sup>156</sup> Nejvýznamnější z nich měly charakter celospolečenský a kulturně politickým což odpovídá i definici revue *Parlament*, jak o ní referuje tato kapitola. „Občas revue představovaly dokonce to nejlepší, čím meziválečná publicistika českých zemí mohla společnosti sloužit.“<sup>157</sup> Podstatné otázky vývoje politiky, kultury a hospodářství v zemi by se na stránkách revue měly dočkat reakce a zhodnocení, což se v případě *Parlamentu* naplňuje.

#### **4.1 Osobnosti elitních přispěvatelů**

V redakčním kruhu nelze mezi hlavními přispěvateli přehlédnout některá významná jména, která si zaslouží pozornost. Dokazují, jakým směrem se *Parlament* ubíral a rozmanitost témat, jimiž se společenská elita té doby zabývala. Následující osobnosti také mnohé napoví o tom, z jakých řad se autoři „rekrutovali“ a svědčí o vzájemném propojení mezi nimi.

Vzhledem k tomu, že není tolik prostoru pro to, abych uvedla všechny autory, zaměřila jsem se pouze na některé z nich. V potaz jsem brala frekvenci jejich příspěvků, odborné zaměření a společenský dopad jejich práce. Podkapitola věnovaná těmto osobnostem činí část práce věnující se obsahu revue komplexní – kdo jiný než osoby přispěvatelů formují tvář periodika.

---

<sup>155</sup> *Parlament* 1/ 1, str. 1.

<sup>156</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 334-5. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

<sup>157</sup> KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, s. 334-5. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

#### 4.1.1 Alfred Fuchs (1892–1941)

Velmi trefně charakterizuje Alfreda Fuchse literární historik Martin C. Putna, když o něm ve svém díle *Česká katolická literatura v kontextech* uvádí, že jde o masarykovského Žida a člověka smířlivějšího ducha. „Alfred Fuchs je v evropském kontextu typickým příkladem elitního židovského konvertity, který bere svůj křest nikoli jako formální stvrzení asimilace, ale jako osobní duchovní volbu. Na duchovní scéně první republiky však stojí jako takový zcela sám.“<sup>158</sup>

Jak vyplývá z předchozích slov, Fuchs byl židovského původu a konvertoval ke katolicismu, což vedlo k jeho působení v katolických kulturních, společenských, politických i literárních titulech. Během své novinářské kariéry prošel několika redakcemi a měl bohaté žurnalistické zkušenosti. Byl kmenovým autorem *Lidových listů*, participoval na akcích Družiny literární a umělecké, tisknul překlady či texty z latiny v *Arše* a ještě zvládl kromě revue *Parlament* přispívat také do revue *Na hlubinu*. Tento formát mu byl zřejmě blízký.

Své akademické schopnosti uplatňoval Fuchs na půdě Svobodné školy politických nauk. V tomto směru lze najít podobnost s Arnoštem Bláhou, Emanuele Chalupným nebo Václavem Verunáčem a dalšími. Všichni navíc sympatizovali s prezidentem Masarykem, tudíž si byli názorově blízcí.

Přispíval také do listu *Tribuna*, který vznikl roku 1919 a byl publicistickou platformou Židů. Fuchsovou doménou bylo vyjadřování se k náboženským otázkám – když *Přítomnost* nebo *Křesťanská revue* potřebovaly katolické stanovisko, kontaktovaly právě jeho.<sup>159</sup>

„Kam Fuchs vstoupil, okouzloval erudicí, rozhledem, důvtipem a slovní elegancí. (...) Navazoval přátelství s Jakubem Demlem a dalšími ultramontánními katolickými literáty – ale přitom právě tato část katolické scény ho soustavně stíhala

---

<sup>158</sup> PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, s. 306-7. ISBN 978-80-7215-391-6.

<sup>159</sup> PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, s. 295, 306-7. ISBN 978-80-7215-391-6.

úsměšky a nedůvěrou.“<sup>160</sup> Fuchsův původ a pozdější vyznání mu v mnoha chvílích způsobovaly společenské potíže.

Na jeho textech v *Parlamentu* je zřejmé to, co mu podle Putny ultramontánní katolíci vyčítali – jeho strategie smířlivosti a snaha vycházet vstříc liberalismu a moderní mentalitě. „Byla to bezpochyby i ona nesmírná lehkost a hbitost jeho psaní a její odvrácená strana – povrchnost. A v podloží všeho toho ošklíbání se nad Fuchsem byl bezpochyby i podprahový antisemitismus.“<sup>161</sup> Ten byl v meziválečném období v ČSR silný a nevyhnul se ani *Parlamentu* v souvislosti např. s postavou Rudolfa Hudce.

Židovský původ byl nakonec tím, co se výjimečnému novináři stalo osudným. Roku 1940 byl zatčen a umučen v Dachau. „Věděli jsme, že člověk, jehož popel jsme v nepatrné rakvičce ukládali do posvěcené půdy, je obětí strašné nenávisti, pronásledující jeho štvanou židovskou rasu, nenávisti zběsilé a vystupňované, protože to byl ještě navíc žid katolický,“ vzpomínal břevnovský opat Anastáz Opasek na pohřeb Fuchsových ostatků v břevnovské klášterní zahradě, který se udál o rok později.<sup>162</sup>

Co se týče jeho působení v *Parlamentu*, zmapovala jsem nejčastější témata jeho příspěvků. V prvním ročníku (1921/22) jich bylo čtrnáct, často se opakovala zamyšlení nad definicí autorit či psychologií novináře. Fuchs se nevyhýbal ani glosám a poznámkám věnujícím se politickému humoru (v čemž ho na stránkách *Parlamentu* občas následovali i další katolíci, například jeho přítel Deml), úvahu věnoval i světové válce v satíře a Švejkovi. Antisemitské otázce se věnoval například v hodnocení časopisu *Pravda – Wahrheit*, který byl vydáván česky i německy a dal si za úkol bojovat proti antisemitismu. Fuchsovi však vadily jeho jednostranné tendence.<sup>163</sup> Katolicismu se pro změnu věnoval jeho článek s názvem *Francouzský hlas o českém životě náboženském*.

---

<sup>160</sup> PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, s. 306-7. ISBN 978-80-7215-391-6.

<sup>161</sup> PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, s. 308-9. ISBN 978-80-7215-391-6.

<sup>162</sup> PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, s. 310. ISBN 978-80-7215-391-6.

<sup>163</sup> Parlament 4/1921, str. 216.

Důvod, proč do *Parlamentu* Fuchs přispíval, můžeme spatřit v jeho vlastních slovech: „Popularisace zákonů i parlamentní práce, při níž má nejdůležitější úlohu tisk, jest v demokracii vždy nutna, jinak by se mohlo snadno státi, že vůdcové by ztratili snadno kontakt s masami, takže nimbus a autorita mandátu by jim v kritické chvíli nepomohla. (...) Novinář je v demokracii spoluvladařem.“<sup>164</sup>

Jeho doménou byla též kritika české i zahraniční literatury, svou pozornost často věnoval knihám Maxe Broda nebo autora Františka Kahánka. V dalších ročnících jeho texty nevycházely s takovou intenzitou, avšak tematicky zůstal konzistentní. V posledních ročnících se i nadále věnoval otázkám autority ve státě a religiózním úvahám.

#### 4.1.2 Emanuel Chalupný (1879–1958)

Sociolog Emanuel Chalupný působil již během studií na právnické a filosofické fakultě jako publicista. Od roku 1903 pracoval v redakci časopisu *Čas*, mezi lety 1906 a 1910 řídil týdeník *Přehled*. Byl známým stoupencem Masarykova realismu, člen výkonného výboru pokrokové strany a později i jejím odpůrcem. Ačkoli po odchodu z *Přehledu* vykonával advokátní praxi v rodném Táboře, nepřestal se věnovat publicistice. Roku 1925 se s Arnoštem Bláhou podílel na založení Masarykovy sociologické společnosti, o tři roky později působil mimo jiné jako profesor Svobodné školy politických nauk. Od roku 1940 byl předsedou Sociologické společnosti. Objektem jeho zájmu byl výzkum české národní povahy.<sup>165</sup>

Již v prvním čísle *Parlamentu* apeloval na nutnost potřeby sociologického studia, vyjadřoval se k jeho organizaci, uveřejňoval komparaci studia sociologie u nás a ve Spojených státech. Do glos a poznámek přispíval texty *Pro sociologickou knihovnu* a ve svém sociologickém úsilí nepolevil ani v dalším ročníku. Uveřejňoval sociologickou bilanci a podroboval kritice díla spolupracovníků z oboru. V poznámkách neopomenul ani souvislosti mezi dílem Komenského a sociologií. Po třech letech ovšem Chalupného aktivita v *Parlamentu* upadala a další odborné články publikovali jeho kolegové.

---

<sup>164</sup>FUCHS, Alfréd. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, s. 52. Knihovna dneška.

<sup>165</sup> KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: kdo byl kdo [za první republiky]*. Vyd. 1. Praha: Pražská edice, 1998, s. 106. ISBN 80-901509-8-5.

### 4.1.3 Inocenc Arnošt Bláha (1879–1960)

Český sociolog Inocenc Arnošt Bláha studoval dva roky teologický seminář v Hradci Králové a poté odjel za vzděláním do Prahy a Vídně. Od roku 1921 byl mimořádným profesorem sociologie na tehdy ještě mladé Masarykově univerzitě. Odborníci Bláhovi přičítají velkou zásluhu v institucionalizaci sociologie. Stejně jako Chalupný byl sympatizantem pokrokové strany, sám dal dokonce impuls k jejímu obnovení a stal se jejím předsedou. Strana však měla životnost pouhé tři roky a ve společnosti se nedočkala ohlasu.

V prvních třech ročnících byl Bláha veden jako hlavní spolupracovník *Parlamentu*. V prvním ročníku hovořil o politice a morálce, veřejném mínění a především se se čtenáři revue dělil o své názory na kvalitu nově vydaných literárních děl. Jeho pozornosti neunikli autoři jako T. G. Masaryk, Karel Engliš, Josef Král, Richard Horno a další. Ve čtvrtém a pátém ročníku byl Bláha v redakčním kruhu, od sedmého ročníku jeho jméno mizí.<sup>166</sup>

Je zřejmé, že výše zmínění hlavní spolupracovníci *Parlamentu* byli profesně spjatí a spojuje je hned několik prostředníků: Putna Bláhu označuje za bývalého katolického modernistu, což ho spojuje s Fuchsou, sociologie je zase jeho pojítkem s Chalupným a Verunáčem. Všichni navíc patřili mezi nejvýznačnější autory masarykologických textů.<sup>167</sup>

### 4.1.4 Jaroslav Krejčí (1892–1956)

Český právník a politik byl mezi lety 1928 a 1938 členem zemského zastupitelstva v Čechách za Československou stranu národně socialistickou. Poté se stal předsedou Ústavního soudu a profesorem práv na Masarykově univerzitě. Redigoval časopis *Moderní stát*.

Jaroslav Krejčí byl ministrem spravedlnosti ve vládě Rudolfa Berana (1. 12. 1938–15. 3. 1939) a stál v čele vládní komise zabývající se postavením německé menšiny v našich zemích. Ministrem zůstal i ve všech vládách Protektorátu, navíc byl

---

<sup>166</sup> KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: kdo byl kdo [za první republiky]*. Vyd. 1. Praha: Pražská edice, 1998, s. 20. ISBN 80-901509-8-5.

<sup>167</sup> PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, s. 222. ISBN 978-80-7215-391-6.

roku 1940 jmenován náměstkem předsedy vlády a do ledna 1942 byl pověřen vedením ministerstva zemědělství. Od září 1941 byl čtyři měsíce úřadujícím náměstkem předsedy vlády za premiéra Aloise Eliáše. Poté byl až do ledna 1945 předseda protektorátní vlády a od května 1944 do ledna 1945 vyřizoval současně všechny záležitosti spojené s úřadem protektorátního prezidenta. Následně byl opět náměstkem předsedy vlády. V červenci roku 1946 ho Národní soud odsoudil k 25 letům vězení za kolaboraci s německými okupanty.<sup>168</sup> Jeho minulost je tedy podobně temná jako Hudcova.

Krejčímu však nelze vytknout jeho schopnosti. Jak vyplývá přímo z informací Ústavního soudu, „přínos Krejčího prací spočíval ve shromáždění a uspořádání velkého množství informací, vztahujících se k jím zkoumaným otázkám a využitelných při tvorbě nových právních předpisů i v aplikační praxi. Pozdější studie ústily i do jasné formulace vlastního řešení, zpravidla ovlivněného západoevropskými koncepty.“<sup>169</sup>

Na stranách *Parlamentu* se často zabýval ústavními problémy a situací Srbů, Chorvatů a Slovinců. Stál u zrodu revue a již od prvního ročníku byl veden v redakčním kruhu. Z jeho nejobsáhlejších článků lze jmenovat *K ústavnímu postavení předsedy vlády*, *Presidentovo právo veta*, *Před zřízením ústavního soudu*, *O zodpovědnosti prezidentově*, *Ústava království SHS nebo Právní odpovědnost hlavy státu a její francouzský vzor*. Objektem jeho zájmu bylo také téma poslanecké imunity.

Od pátého ročníku je Krejčí v tiráži označen jako redaktor pro státovědu a v šestém ročníku redakci pomáhal řídit. V sedmém už jsem jeho příspěvky nenalezla.

#### **4.1.5 Antonín Jarolímek (1878–1926)**

Významným přispěvatelem revue byl také středoškolský profesor s doktorským titulem Antonín Jarolímek, který se zabýval historickými a pedagogickými pracemi. Když zemřel, Hanuš Sýkora svému kolegovi v prvním čísle pátého ročníku věnoval přátelskou vzpomínku: „Nový, pátý ročník revue *Parlament* zahajujeme smutně: odešel nám hlavní spoluredaktor, nadšený spolupracovník, vynikající vědecký člověk, profesor

---

<sup>168</sup> KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: kdo byl kdo [za první republiky]*. Vyd. 1. Praha: Pražská edice, 1998, s. 139. ISBN 80-901509-8-5.

<sup>169</sup> Soudci Ústavního soudu ČSR 1921-1939. 2012. In: *Ústavní soud* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/soudci-ustavniho-soudu-csr-1921-1939/>.

a redaktor Jarolímek. Prof. Jarolímek vrátil se z ruského zajetí se zdravím úplně podlomeným. Byl mezi prvními, kteří se dostali do ruského zajetí a prožil prvé doby jeho klidně a radostně. Ale přišly těžké chvíle převratu v Rusku a Jarolímek postižen byl skvrnitým tyfem a malárií (...) Svou myšlenkovou a vědeckou práci soustředil od roku 1921, kdy jsem založil tento list, výhradně v revue *Parlament*. Na pozvání dr. Krejčího, svého žáka, dal se se vši energií, nadšením a láskou do práce a setrval při ní až do poslední chvíle.<sup>170</sup>

V prvním ročníku se Jarolímek snažil nastínit pokus o řešení českoněmeckého problému, zabýval se vědeckou politikou, vzděláním nebo osobností švédského politologa Rudolfa Kjelléna. Jeho specializací bylo zejména hodnocení literatury, napsal desítky kritik literárních děl. V redakčním kruhu časopisu působil do čtvrtého ročníku.

## 4.2 Tematické vymezení obsahu

Jak je zřejmé z kompletního názvu periodika *Parlament: revue věnovaná otázkám politickým a státním* i pozdější změny podnázvu na *Revue pro státovědu, sociologii a hospodářskou politiku*, časopis v měsíčních intervalech přinášel zejména teoretické články a recenze z oblasti politiky, sociální politiky, ekonomie, práva a žurnalistiky. Nechyběly ani články o životě zahraničních myslitelů.

Co se týče programového prohlášení, Hanuš Sýkora v *Glosách a poznámkách* v prvním čísle vydal text s názvem *K programu*, z něhož vyplývá mimo jiné potřeba demytizace parlamentu a osvěta veřejnosti v otázce působení sněmovny a senátu. Revue chtěla interpretovat, co parlament sděloval a být jakýmsi prostředníkem mezi lidmi a vládou:

„Ne snad jen proto, že mají Francouzi svou *Revue politique et parlementaire* a Němci *Zeitschrift für Politik*, nýbrž prostě z věcné a naléhavé potřeby měsíčníku, jenž by vědecky pěstoval politiku theoretickou i praktickou a spolupomáhal na výstavbě mladého našeho státu vážnou výchovou politickou, vydáváme tento časopis (...) Mezi politické bludy našeho života počítáme zejména a především ony, jež souvisejí s naším mladým parlamentem a parlamentarismem. Není skoro otázky, vázanými kandidátními

---

<sup>170</sup> *Parlament* 1/1926, s. 21-22.



listinami počínaje a vládní koalicí konče, jež by nebyla mylně chápána nebo falešně vykládána. (...) Sněmovní řeči musejí býti – doslovně – mluveny z oken parlamentu k veřejnosti. (...) Jelikož ve svobodném národě parlamentarismus je jádrem vědecké politiky, chceme právě tomuto orgánu politického života a vývoje věnovati péči a pozornost.<sup>171</sup>

Jak tištěná média maximalizovala v meziválečném období svou kvantitativní expanzi, souběžně se zlepšovala jejich kvalita. „Příznivě je ovlivňovala demokratická politika ustavené republiky, otevřená a uvolněná duchovní atmosféra, solidní ekonomický potenciál země, sociální vzestup nižších středních a nižších vrstev a kulturní a intelektuální rozmach projevující se ve vědě a umění. Tištěná média také vstřebávala vlivy přicházející ze Západu a snažila se s nimi vyrovnat.“<sup>172</sup> Tato definice zcela odpovídá trendům, které lze sledovat také v tvorbě *Parlamentu*. Západní země jsou ve zveřejněných člancích často dávány za vzor, pozornost je věnována především Spojeným státům a Británii, historii jejich vzniku, právním normám a osamostatnění. Na stránkách revue se opakovaně objevila též analýza amerického školství. Václav Verunáč si navíc dopisoval s prezidentem Wilsonem, což svědčí o jeho přátelských vztazích se zemí, o níž se tak často v této tiskovině mluvilo. Demokratické státy zkrátka sloužily jako cenný vzor pro mladou republiku, jež se snažila vybudovat si pevné základy. Autoři se navíc svými články v *Parlamentu* vymezovali vůči rakouské minulosti a snažili se s ní vyrovnat proklamováním „čerstvé“ samostatnosti a jejich přínosů (i negativ).

Ve stejné době prošel proměnou také jazyk, jímž média zprostředkovávala svým čtenářům informace. Nabyl na srozumitelnosti a střízlivosti.<sup>173</sup> V tomto směru se však *Parlament* do určité míry vymyká. Ačkoli snahou revue „bylo orientovati a vzdělávati ve věcech ústavních a politických tak, jak jest si toto přáti v zájmu správné občanské výchovy,“<sup>174</sup> svým specifickým politicko-společenským rozsahem si získala především akademiky a zástupce intelektuálních kruhů. Tomu také odpovídá seriózní ráz obsahu

---

<sup>171</sup> Parlament 1/1921, s. 28-29.

<sup>172</sup> KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 32., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>173</sup> KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 38., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

<sup>174</sup> Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk183/12 Parlament, KA 266.

časopisu a způsob vyjadřování jeho přispěvatelů, kteří se mohou pochlubit vysokým vzděláním a používáním odpovídajícího akademického slovníku. To by mohlo znamenat v určitém smyslu problém, neboť „noviny mohou hájiti rozličné ideje, ale jejich první ideou musí býti idea novin podávaných zajímavě, jinak se stanou nestravitelným traktátem. Čím budou méně hádavé, zvláště po stránce politické, tím budou zajímavější.“<sup>175</sup> Přesto jsou však publikované problémy popsány v rámci možností srozumitelně a s potřebnou erudicí.

O tom, že revue neměla kvůli svému specifickému a poněkud náročnějšímu obsahu příliš odběratelů, svědčí kromě snížení ceny (viz str. 41) také skutečnost, že se o *Parlamentu* nelze dočíst v téměř žádných oficiálních zdrojích a věstnicích. Informace o něm jsou v odborné literatuře velmi stručné, pokud se je vůbec podaří nalézt. Malý počet čtenářů však nesnižuje vliv politicky zaměřeného periodika, jak by se mohlo zdát. Potvrzují to slova Alfreda Fuchse: „Zkušenost učí naopak, že noviny, které mají hojně čtenářů, mívají politicky dosti málo vlivu. (...) Tím ovšem není řečeno, že by tisk vysoké úrovně byl politicky bezvýznamný. Neobrací se přímo k masám, ale mluví k těm, kteří masy vedou nebo povedou. (...) Tisku mluvícímu ke vzdělancům náleží budoucnost.“<sup>176</sup>

Na druhou stranu, o témata politiky a činnosti parlamentu byl v té době velký zájem a bylo třeba veřejnost v tomto směru vzdělávat: „Pomalu, ale častěji v poslední době objevují se v našich listech úvahy, jež by bylo možno nazvat kapitolami politické výchovy.“<sup>177</sup>

Nejčastěji se čtenářům předkládala témata z oblasti práva, politiky, zákonodárství (ústava, funkce sněmovny a její častá komparace se zahraničím - zejména Rakouskem, Francií a Anglií) nebo řešení českoněmeckého problému v ČSR (viz str. 9). Při komplexním zpracování témat a jejich rozšíření by revue mohla s trochou nadsázky sloužit jako učebnice historie parlamentu ČSR mezi světovými válkami.

---

<sup>175</sup> FUCHS, Alfréd. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, s. 39. Knihovna dneška.

<sup>176</sup> FUCHS, Alfréd. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, s.35. Knihovna dneška.

<sup>177</sup> Parlament 2/1922, str. 114.

Všechny tyto charakteristiky časopisu se příliš nezměnily ani po změně názvu počínaje sedmým ročníkem, kdy se za nástupu Václava Verunáče revue začala více orientovat také na národohospodářskou problematiku. Nejlépe vyzdvihnul zaměření revue na první straně prvního čísla tohoto ročníku (vyšlo v květnu 1928) tehdy ještě prezident Nejvyššího správního soudu Emil Hácha: „Změnila-li tato revue svůj vzhled v tom směru, že obsah svůj rozšiřuje též na otázky hospodářské a sociální politiky, pokud souvisí s posláním parlamentu, chce tím dokázat, že vedle státovědy ryzí plyne život v tak širokém toku a takovém tempu, že je třeba nalézt nějaký vzájemný souzvuk mezi vědeckým bádáním státovědeckým a praktickými snahami, jichž jádro dnes je po většině hospodářské a sociální (...) Chceme mít s této revue věc živou, prakticky potřebnou, pestrou, aby byla obrazem skutečného parlamentu, jaký si ve velkém stylu pak představujeme v novém státě za nových poměrů světových.(...) Nemáme úmyslu rozšiřovat zbytečně počet periodických časopisů u nás, hledali jsme pouze cestu, jak časopis s nesporným oprávněním své existence vpravit do rámce potřeb dnešního našeho čtenáře, tak aby obsah byl pro něho nejen prospěšným, ale i stravitelným, životným.“<sup>178</sup>

Revue kladla důraz především na aktuální státovědecké problémy. V sedmém ročníku (1928) se dokonce objevuje samostatná rubrika *Časovosti*. V úvodu osmého ročníku stojí zpráva, že revue chce věnovat pozornost aktualitám, jako jsou reforma veřejné správy, dopravní a bytová otázka, obchodní politika, či školství.

Mezi důležité a především zajímavé události, které se během jejího vydávání udály a netýkají se přímo činnosti parlamentu (viz kap. 4.5), můžeme ve stručnosti zařadit následující:

– Smrti Charlotty Masarykové<sup>179</sup> se věnuje článek obsahující rodokmen a původ „paní prezidentové“, její církevní příslušnost, literární a uměleckou činnost, politické a sociální přesvědčení. „Jest jistě zajímavé, že ačkoliv její manžel byl spoluzakladatelem středostavovské strany pokrokové a lidové, paní Masaryková se za členku této strany nikdy nepovažovala, ale byla přímo členkou organizací dělnických. Říkávala také o sobě, že není realistkou, nýbrž socialistkou. (...) Všichni, kdo se s paní prezidentovou stýkali, vydávají svědectví o její nesmírné lásce a pochopení pro chudé

---

<sup>178</sup> Parlament 1/1928, s. 1.

<sup>179</sup> Charlotta G. Masaryková zemřela 13. 5. 1923.

a ochrany potřebné. (...) Poslední slova její byla ,Tak snadno se zapomíná, že je ještě tolik lidí, kteří nemají co jíst a kde řádně bydlet.“<sup>180</sup>

– Naprosto zásadní aktualitou byla tzv. Lihová aféra, jíž se revue věnovala poměrně intenzivně. Vybírám úryvek z poznámky Hanuše Sýkory. „Když nedávno propukla aféra lihová a byl do ní zapleten předseda našeho senátu, napsali jsme, že by každý na místě tak exponovaném jako je toto, měl přísně dbáti dobré pověsti našeho mladého parlamentarismu a státu. Usnesením koalovaných stran v senátě byl předseda Prášek donucen k demisi, ale útoky a polemiky mezi koaličními a opozičními listy nabyly mezitím takového rázu, že ostuda, která se stala, způsobila značné škody mravní. Je chvalitebné, že veřejné mínění žádalo se vší rozhodností vysvětlení, ale je víc než nespravedlivé, že podezření zůstalo na politických stranách, jako by se ony prodávaly za nějaké lihovarnické peníze. Bohudíky není u nás politické korupce a politických afér, jak je vidíme často na západě, i když jsou jednotlivci, kteří korumpují a dávají se korumpovat, a je proto nesvědomitostí nadouvat aféry jednotlivců na aféry stran a všeho veřejného života.“<sup>181</sup>

Jedna z největších afér první republiky začala v době, kdy při oslavě Masarykových sedmdesátin padl návrh na utvoření Masarykova fondu, jehož účelem bylo dát prezidentovi k dispozici finance, s nimiž by mohl nakládat podle uvážení, tedy na kulturní a humanitární akce. Podnikatelé tehdy věnovali úctyhodné sumy, ředitel Družstva hospodářských lihovarů Berka dokonce daroval tři miliony korun. Družstvo pomáhalo na mnoha místech, ale bylo nejasné, kde získávalo tolik peněz. Několik dní po vzniku republiky převzalo od bývalého Syndikátu 120 tisíc hektolitrů lihu s tehdejší cenou 200 korun za hektolitr a než se první litr vůbec dostal na trh, stoupla cena o 150 korun. „Berka byl spokojen, však byl také předsedou lihové komise, na jejíž návrh ministerstvo financí určilo novou cenu. Osmnáct milionů už tvořilo slušný základ dispozičního fondu firmy. Opravdu jen základ. Kde se určovaly nové základní ceny, bylo Družstvo opět ve střehu. Za pár let existence nahospodařilo čtyřicet milionů. Kdo a za kolik pomáhal Družstvu každoročně prosazovat výhodné ceny lihu na trhu?

---

<sup>180</sup> Parlament 6/1923, s. 368.

<sup>181</sup> Parlament 2/1924, s. 101.

Předsedou Družstva byl bývalý ministr zemědělství a předseda senátu Karel Prášek, titulárně třetí muž ve státě – zajímavá postava české agrární politiky...<sup>182</sup>

Ukázalo se, že Prášek jako správce lihovarnického dispozičního fondu zneužil asi 30 milionů korun, z nichž desetinu použil k uplacení komunistického odborářského předáka a vedení kina, které patřilo národně-socialistickým odborům. Kam zmizely zbylé miliony, nevysvětlil. Navíc vyplulo na povrch, že za první světové války udával rakouské policii české vlastence.

– Sympatie s moderními Spojenými státy dokazuje:

1. Reakce na smrt Thomase Woodrowa Wilsona (3. 2. 1924), jež obsahovala čtyřstránkový rozbor jeho politického působení.<sup>183</sup>

2. Oficiální gratulace Václava Verunáče tehdy právě zvolenému prezidentovi Herbertu Hooverovi, s nímž si vyměňoval korespondenci. V tiráži revue poté Verunáč otiskl Hooverův vzkaz: „Drahý Dr. Verunáči, jsem Vám vděčen za Vaše blahopřání. Hluboce oceňuji přátelství, které je provází. Váš Herbert Hoover.“<sup>184</sup>

#### 4.2.1. Jednotlivé rubriky a jejich zaměření

Schéma časopisu bylo léta neměnné, každé číslo obsahovalo rubriky *Články* (původní texty přispěvatelů), *Literatura* (recenze na odborné knihy), *Glosy a poznámky* (filozofická zamyšlení či reakce na aktuální události – velmi obsáhlá část, což vypovídá o subjektivnějším zaměření periodika), *Z našeho i cizích států* (události ze zahraničí, ale i z domova) a v neposlední řadě také *Bibliografie* (většinou československá, anglická, americká, francouzská, italská a německá).

Rubrika *Z našeho i cizích států* však šestým ročníkem zanikla. V posledním, osmém čísle, pátého ročníku redakce na konci v poznámkách píše: „Tímto sešitem vypouštíme z našeho listu rubriku *Z našeho i cizích států*, kde jsme glosovali a zachycovali politický vývoj a život domácí i zahraniční, budeme na příště zařazovati úvahy o parlamentním životě, politických stranách a ostatních významných zjevech

---

<sup>182</sup> HRUBÝ, Jan. *Aféry první republiky*. 1. vyd. Praha: Práce, 1984, s. 23-35. Kamarád (Práce).

<sup>183</sup> Parlament 2/1924, str. 113.

<sup>184</sup> Parlament 7/1924, s. 1.

politických a parlamentních podle povahy věci buď mezi články, nebo v glosách a poznámkách. Zato rozšiřujeme zejména rubriku literární.“<sup>185</sup>

Další změny přišly se sedmým ročníkem a nástupem Václava Verunáče, který časopis redigoval. Po hlavních člancích, které byly obsáhlejší, ale bylo jich méně (kolem tří), následovala nová rubrika *Sociologická tribuna* (viz str. 57), *Úvahy* a krátce *Přehledy*, *Literatura*, *Bibliografie* a *Různé*. Osmý ročník opět podléhal změnám, rubriky sestávaly z *Rozprav*, *Metod*, *Doby*, *Otázek dne*, *Dokumentů*, *Poznámek*, *Mladých*, *Laborethismu*, *Literatury* a *Bibliografie*. Číslo už nebyla příliš obsáhlá, celý ročník měl kolem 180 stran, což je oproti 482 stranám v prvním ročníku značný rozdíl.

### 4.3 Parlament jako sociologické médium

*Politický žurnalista by měl trochu popularizovat sociologii. Nemíníme tím snad učené výklady o demokracii a rozjímání, zda jest politika vědou nebo uměním. Doba učených úvodníků již minula. Ale praktická sociologie musí vésti především k tomu poznatku, že nic není osamoceno ve vesmíru, ani politika.*

*Alfred Fuchs*

Z předchozí kapitoly je zřejmé, že širší redakční kruh čítal také sociology (viz Bláha nebo Chalupný), kteří přispívali svými odbornými články, recenzemi z oblasti sociální politiky a texty o zahraničních sociálních myslitelích. „Sociologicky relevantní bylo postupné vydávání částí připravované *Sociologie revoluce*, na níž již během svého československého pobytu pracoval P. A. Sorokin.“<sup>186</sup>

V sedmém ročníku (roku 1928) Václav Verunáč zavedl rubriku *Sociologická tribuna*, kterou vedl Břetislav Foustka. „Stala se první společnou publikační platformou nastupující pražské sociologické školy (O. Machotka, J. Mertl, Z. Ullrich), jejíž členové přispěli také do následujícího – posledního vědeckého – ročníku časopisu (1930);

---

<sup>185</sup> Parlament 8/1926, s. 208.

<sup>186</sup> Nešpor, Zdeněk R.: Časopisy v dějinách české sociologie a příbuzných oborů: Parlament. Ex: Edice českých sociologických časopisů [CD ROM]. Nešpor, Zdeněk R. – Kopecká, Anna (eds.). Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7330-190-3.

v tomto ročníku již samotná *Sociologická tribuna* nebyla uvedena.<sup>187</sup> Po svém odchodu z *Parlamentu* založili sociologové roku 1930 *Sociologickou revue*. Její vydávání však narušoval spor mezi pražskými a brněnskými sociology. „Faktickým nástupcem *Sociologické tribuny* časopisu *Parlament* se proto stal časopis *Sociální problémy* (1931), a to i personálně – Václav Verunáč se spolu s Josefem Králem stali jeho prvními redaktory“ uvádí sociolog Zdeněk Nešpor.<sup>188</sup> Časopis, do něhož Verunáč „přeběhl“, vycházel mezi lety 1931 až 1947 a měl podtitul *Revue pro sociální teorii a praxi*. Verunáč v něm ale vydržel pouze do roku 1933.

Uvedení sociologové se v *Parlamentu* zabývali především studiem oboru a jeho optimalizací, tematickou literaturou a propojením sociologie a politiky.

#### 4.4 Politická nezávislost revue

„Naše revue je podnikem neodvislým na všechny strany a slouží výhradně jen politické kultuře a ničemu jinému,“<sup>189</sup> hájil zarytě nezávislost *Parlamentu* Hanuš Sýkora, podle něhož bylo periodikum objektivním komentátorem dění v Československu (viz kap. 3.4). Jenže bylo to vůbec možné? Neměl Kapras v *České revue* pravdu, když na základě některých textů usoudil, že agenda *Parlamentu* není příliš zřejmá, a vyjádřil obavu nad pouhým hlásáním zásad reprezentovaných politickými stranami určitého zaměření?

Na základě známých faktů můžeme jeho obavy do jisté míry potvrdit. Nelze opomenout zásadní skutečnost, že objektivitu a úplnou nestrannost přirozeně nelze hledat v žádném médiu. Jakékoli hodnocení nebo sdělení názoru na danou problematiku a jejich proklamace se navíc od společensko-politického periodika očekává. Odborníci zkrátka musí zastávat určitá stanoviska, jinak by nemohli správně konat svou práci. A legislativních otázek, jimž se revue věnuje, se to obzvláště týká. Vždy, když se

---

<sup>187</sup> Nešpor, Zdeněk R.: Časopisy v dějinách české sociologie a příbuzných oborů: Parlament. Ex: Edice českých sociologických časopisů [CD ROM]. Nešpor, Zdeněk R. – Kopecká, Anna (eds.). Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7330-190-3.

<sup>188</sup> Nešpor, Zdeněk R.: Časopisy v dějinách české sociologie a příbuzných oborů: Parlament. Ex: Edice českých sociologických časopisů [CD ROM]. Nešpor, Zdeněk R. – Kopecká, Anna (eds.). Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7330-190-3.

<sup>189</sup> Parlament 5/1921, s. 254.

profesionálové vyjadřují k určitému tématu, přizvukují tak sympatizantům stejného stanoviska, čemuž se nelze vyhnout.

V *Parlamentu* také hraje roli stranická angažovanost některých autorů, kteří mnohdy byli i poslanci a členy politických stran. Za všechny můžeme jmenovat Jaroslava Krejčího<sup>190</sup>, Františka Weyra<sup>191</sup> nebo například poslance Josefa Patejdlu z České strany národně sociální. Kolem *Parlamentu* se tedy pohybovali politici, jejichž činnosti byl obsah revue věnován především. K politickým záležitostem a věcem vedení státu přirozeně nelze mít neutrální přístup bez subjektivního zabarvení.

Nestrannost a nedostatek kritického projevu se v některých textech rozhodně nevyskytují a konceptu nezaujatosti neodpovídá ani osobní boj Sýkora (potažmo celé revue) s profesorem Josefem Gruberem.<sup>192</sup> V červnu 1923 píše Sýkora: „Naše revue nepěstuje také, jak je známo, žádných polemik osobních, a pokud se musí některými osobnostmi zabývat, činí tak jedině ze zájmu čistě vědeckého a věcného. Bývalý československý ministr ze smutné éry úřednické vlády ve svém časopise *Obzor národohospodářský* otiskuje v nenávisti proti republice a demokracii i takové věci, jako že existence našeho státu je pochybnou.“<sup>193</sup>

Nezávislost, ať už finanční nebo ideová, se nevyhnula žádnému tisku, ačkoli to někteří tvůrci mohli popírat. „Proklamovaně nezávisle na politických stranách stálo v buržoazní republice několik významných deníků. Byly to *Lidové noviny*, *Národní osvobození*, *Tribuna* a *Národní politika*. Je sice pravda, že je nevydávaly politické strany, ovšem všechny měly politické zaměření, všechny stranily určitým politickým zásadám, jež pak rovněž tlumočily a propagovaly.“<sup>194</sup>

Důležité je však zmínit jednu zásadní skutečnost, která stojí nad individuálním přístupem každého novináře. Hovoří o ní spolupracovník *Parlamentu* Alfred Fuchs ve svém díle *Zákulisí novin*: „Zjišťujeme-li psychologické znaky novinářů, jež jsou

---

<sup>190</sup> Viz kap. 4.1.4.

<sup>191</sup> Právník, poslanec a známý demokrat, který se v revue nezdíka vyjadřoval k ústavě a jejím zákonům.

<sup>192</sup> FUCHS, Alfréd. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, s. 51. Knihovna dneška.

<sup>193</sup> Parlament 6/1923, s. 374, 381.

<sup>194</sup> BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, s. 176, il. na příl.



společné všem, ať jsou jejich politické názory jakkoli různé a ať jsou jejich individuality, jejich vzdělání, funkce a zájmy sebe rozličnější, nemůžeme pomlčeti ještě o jednom: Jest to solidarita s listem. (...) Cítění s listem se často rozšiřuje i na administraci a na zřízence.” A u revue *Parlament* to platí dvojnásob – ať je například Sýkora jakkoli zaujat, jeho oddanost listu je bezmezná, což vyplývá i z jeho „zповědi“ (viz str. 43). Podobná sounáležitost s listem jistě stojí za pozornost.<sup>195</sup>

„Bez přesvědčení není možno dobře sloužit novinám. (...) Čtenář chce od novin stanovisko. Stanovisko musí být jasně stylizováno. Noviny se staly orgánem, jímž myslí veřejné mínění. Novinář veřejného mínění sám netvoří, ale vydatně pomáhá je formulovat. Funkce veřejného mínění jest nejcharakterističtějším znakem nové doby po stránce politické. Masy dříve nezasahovaly do politiky,“ uzavírá Fuchs.<sup>196</sup>

---

<sup>195</sup> FUCHS, Alfréd. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, s. 22. Knihovna dneška.

<sup>196</sup> FUCHS, Alfréd. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, s. 23-25. Knihovna dneška.

#### 4.5 Historická analýza obsahu revue a jeho návaznosti na parlamentní činnost

*Parlament dodává tisku náplň materiálu a idejí, parlamentarismus přispěl velmi mnoho k rozšíření a posílení tisku tím, že zpolitizoval masy. Tisk byl průkopníkem parlamentarismu, má značný podíl na jeho vzniku a vývoji a jest jeho nejmocnějším pomocníkem a oporou.*

*Alfred Fuchs*

Slova již několikrát citovaného Alfreda Fuchse odrážejí podstatu důležité role *Parlamentu* a důvod, proč se věnoval právě zprávám a úvahám z oblasti parlamentní činnosti.

Klasifikovat obsah revue *Parlament* je možné pouze na základě jeho analýzy a vzhledem k tomu, že v tomto případě text vnímám coby historický pramen, jde o analýzu historickou. Mým primárním zájmem bylo zjistit, jak se revue, jež patřila ke sněmovně a měla o ní referovat, svého údělu zhostila – tedy jak často a v jakém smyslu odkazovala k parlamentu jako celku. Věnuji-li se totiž parlamentní instituci a jejímu obrazu na stránkách revue, věnuji se tak podstatě jí samotné.

Účelem bylo také zhodnocení avizované nezávislosti časopisu a především shromáždění historických skutečností o tehdejší činnosti zákonodárského sboru. Ve výsledku jsem na *Parlament* nahlížela jako na ukazatele toho, jakých forem parlament za první republiky nabýval. Tyto podoby jsem označovala nadpisem, aby byla zřejmá geneze jeho obrazu v průběhu vydávání revue.

Potřebné informace jsem zjišťovala v jednotlivých vydáních časopisu. Při zkoumání obsahu článků jsem měla k dispozici všechna čísla celkem z osmi ročníků. Soustředila jsem se tedy na všechna vydání, která mezi lety 1921 až 1930 k odběratelům doputovala. Vzhledem k tomu, že šlo o měsíčník, bylo možné zanalyzovat všechny dostupné podklady.

Jelikož se revue skládala z několika rubrik, jež měly její obsah tematicky členit (viz str. 63) a mnohdy se nevztahovaly k mou vyhledávané problematice, rozhodla jsem se zaměřit pouze na dílčí texty z rubriky *Články*, které nabízely původní obsáhlejší materiály z oblasti politiky a sociálních věd, a případně *Glosy a poznámky*. Jednotlivé

texty věnující se at' přímo, nebo pouze přeneseně parlamentu, jsem pro přehlednost členila podle ročníků. Rubrika *Literatura* se parlamentarismu též dotýká, ale většinou nikoli v návaznosti na české podmínky – mnohdy jde o autory zahraniční. Zaměřila jsem se především na témata výhradně politická, sociologický pohled na věc do mého okruhu požadovaných zjištění nepatří.

V některých případech ovšem byla revue o témata týkající se vlády, ačkoli měla být jejím hlavním objektem zájmu, poněkud ochuzena. Těm jsem pozornost nevěnovala a zmiňuji pouze texty, jejichž sdělení odpovídá mým požadavkům na popis podob parlamentní vlády v tehdejší Československu. Celkově vyšlo v rubrice Články za celých osm ročníků přes 200 textů a já jsem vybrala pouze ty nejdůležitější, které se explicitně vyjadřují k působení parlamentu.

#### **4.5.1 PRVNÍ ROČNÍK**

##### **Parlamentní přesah legislativy**

První číslo otevírají slova předsedy poslanecké sněmovny Františka Tomáška (viz str. 51), v nichž oceňuje poslání revue, která si dala za cíl „odstraňovat sutiny včerejška stojící v cestě a vychovávat z pasivních lidí aktivní, z nezodpovědných zodpovědné.“ A zakladatel revue Hanuš Sýkora v jeho výkladu pokračuje článkem *Parlament, jeho podstata a úkol*, v němž odkazuje nejen k etymologii samotného slova, ale i ke kontextu jeho používání. Pokládá si zásadní otázku, co vlastně moderní parlament vymezuje. Důraz na edukaci veřejnosti je v jeho textu zřejmý a odkazuje k opakující se hlavní ideji prostupující celým časopisem, podle níž by se na parlament nemělo pohlížet pouze jako na zákonodárny sbor: „Parlamentem rozumíme zastupitelský sbor, nikoli toliko sbor zákonodárny, jak někteří myslí, sbor, jímž organisovaný národ projevuje svoji vůli zákonodárnou a správní, popřípadě také soudní. V našem státě rozumíme parlamentem Národní shromáždění, složené ze sněmovny poslanecké a senátu. Není tedy jméno parlament názvem úředním.“

Následně Sýkora otevírá prostor pro rozbor hlavního poslání parlamentu: „Základní myšlenkou systému zastupitelského či reprezentativního je právě idea, aby vedle nositele exekutivy státní byla tu ještě representace celého národa, jež by zastupovala a hájila obecná práva a zájmy národa. Subjektem, v jehož jménu parlament určitá práva a povinnosti vykonává, je národ, lid, voličstvo. Vůle parlamentu je vůli

lidu, třebaže mezi parlamentem a lidem neexistuje žádný svazek a závazek právní, nýbrž jen mravní. Lid a zastupitelstvo, národ a parlament, tvoří ovšem právní jednotu. (...) Podstatným elementem parlamentu není jednotlivý poslanec, nýbrž politická strana.”

Dále vyzdvihuje partikulární roli stran a vzdělanosti, které mají značný vliv na podobu samotného parlamentu. „Je-li tedy voličstvo podle státovědeckého pojetí orgánem prvotním a parlament orgánem druhotným, pak je elementem všeho politického života politická strana – jak ostatně bylo vždycky a bude do té doby, odkud společnost lidská bude trvat. (...) Čím jsou národ a jeho politické strany pokročilejší a vzdělanější, tím dokonalejší je ovšem i parlament a zastupitelský sbor (...) Politiku parlamentární určují v každém případě strany a jejich výkonné výbory, ať už je systém volební jakýkoliv. (...) Žádný poslanec nevystupuje v parlamentě za svou osobu, nýbrž za stranu a ideu, což zajisté dodává jeho úřadu a poslání jen vyšší hodnoty a posvěcení a správně tak odlišuje s prospěchem moderní parlament od starých sněmů stavovských a zájmových.” Parlamentární vláda pro něj jako politického zpravodaje představuje zavedení spravedlivých řádů, udržení pokojného rozvoje země a zajištění blaha občanů i jejich svobody.<sup>197</sup>

Jaroslav Krejčí na Sýkorova slova navazuje textem o ústavním postavení předsedy vlády – jako ústavnímu soudci mu je téma blízké. Článek se parlamentu dotýká v oblasti mého zájmu pouze vzdáleně a jeho hlavní přínos spočívá ve sdělení, že postavení ministerského předsedy Československé republiky jakožto parlamentární vlády nebylo dosud přesně vyhraněno.<sup>198</sup>

### **Parlamentární vláda jako ochránce společnosti**

Interdisciplinární přístup revue potvrzuje článek Břetislava Kalandry *Sociologie politických stran*. Základní myšlenka sociologa je nepopiratelná a poukazuje na bazální úkoly parlamentu: „Každá vláda musí za všech okolností, za každou cenu opatřit tři hlavní státní nutnosti: bezpečnost a pořádek uvnitř, obranu na venek, finanční prostředky, musí uhájit státní zájem: udržení a rozvoj státu. I vláda parlamentní, ať vláda jediné majoritní strany, ať vláda koaliční nebo koncentrační.“ Univerzalita

---

<sup>197</sup> Parlament 1/1921, s. 6-8.

<sup>198</sup> Parlament 1/1921, s. 8-11.

hlavních cílů jakékoli vlády je nepopíratelná.<sup>199</sup> Druhé číslo nabízí ještě pohled na parlamentní „pětku“, nutnost zpracování parlamentní literatury (odtud role knihovny Národního shromáždění) a pohled na to, co následovalo po vzniku shromáždění, kdy ještě nebyl zřízen ústavní soud.

Způsobu vzniku a složení shromáždění se věnoval ve třetím čísle časopisu profesor František Weyr ve svém článku *Pojem ústavy „oktrojované“*. Analyzoval v něm své dřívější prohlášení, že Národní výbor mohl zcela libovolně stanovit způsob vzniku a složení pozdějšího Národního shromáždění, tudíž došel k dedukci, že ústava daná takto vzniklým a složeným shromážděním je oktrojovaná. Ústavní problematice se však detailně nevěnuji.<sup>200</sup>

### **Princip systému dvou sněmoven**

Třetímu číslu opět vévodí článek *Systém dvou sněmoven* zarytého obránce parlamentu Sýkory. Jde o elementární text takového charakteru, jaký čtenář podobného periodika očekává. Osvětluje, jak funguje parlament a neopomíná jeho prospěšnost, unikátní systém a funkčnost, což dokazuje komparací se zahraničím. „Naše Národní shromáždění skládá se ze dvou sněmoven: sněmovny poslanecké a senátu.(...) Srovnáme-li zásady a složení našeho dvojkomorového systému parlamentního se sněmovními útvary zahraničními, můžeme prohlásiti, že jsme svou domácí ústavou vytvořili systém zcela původní a samostatný, ode všech jiných ústav odlišný a rozdílný – a což ovšem je hlavního – systém zdravý a prospěšný, jak si možno vůbec představití.“

Svou pýchou nad systémem, který se tu ustavil, Sýkora nešetří a chválí revolučnost ústavy: „Ale v každém případě zůstane nesmrtelnou zásluhou tvůrců ústavy, že dali mladému státu a osvobozenému národu v neklidných dnech revolučních zákon, jehož přednosti a výhody byly v zemích parlamentárních – Anglii nevyjímaje – vybojovány boji a zápasy staletými. My se můžeme po bedlivém a svědomitém studiu ústavních řádů cizích dokonce odvážiti tvrzení, že naše ústava, třebaš vytryskla

---

<sup>199</sup> Parlament 2/1921, s. 49.

<sup>200</sup> Parlament 3/1921, s. 77.

z revoluce a revolučního chvatu, má přes své nedostatky tolik krásného a zdravého, že se jí můžeme pochlubit před celým světem.“<sup>201</sup>

### **Vláda jako původce nesrovnalostí v ústavě**

Pokud o objektivitu a kritické hodnocení by se měly objevit v každém periodiku a Jaroslav Krejčí se o to snaží v pojednání *O zodpovědnosti a nezodpovědnosti hlavy republikánského státu*. Sýkora mu k tomu dává prostor, což nasvědčuje pokusu o vyváženost periodika. Autor se pustil do kritiky ústavy, ale vzápětí hájil její kontroverzní a kritizovaný bod, jenž se znelíbil i německému deníku *Bohemia*, v němž 19. srpna 1921. Fr. Adler kritizoval příslušná ustanovení ústavní listiny a charakterizoval je jako odporující zásadám demokraticko-republikánského státního práva. Nedemokratické se mu zdály především předpisy ústavní listiny, dle nichž prezident republiky nemůže být trestně stíhán za nic jiného než velezradu.

Krejčí mu nabídl odbornou odpověď: „Rozhodlo-li se ústavodárné shromáždění republiky československé po zralé úvaze, aby úřad presidenta republiky nebyl stržen do víru volebního, a aby byl obsazován způsobem, byť i politicky méně pronikavým než volbou národem, tedy jistě způsobem důstojnějším, tj. volbou Národním Shromážděním, a bylo-li současně vědomo požadavku, že president republiky musí býti nezávislým na sborech zákonodárným, pak nemohlo rozhodnouti jinak, než učiniti presidenta politicky nezodpovědným.“<sup>202</sup>

### **Parlament jako regulátor veřejné správy**

Čtvrté číslo obsahuje shrnující článek *Český parlamentarism* od doktora Bohumila Baxy. Někdejší ústavní právník, senátor a děkan právnické fakulty Masarykovy univerzity byl v redakčním kruhu *Parlamentu* a často do něj přispíval. Člen Československé národní demokracie také pocházel z inspirativního prostředí, byl

---

<sup>201</sup> Parlament 3/1921, s. 90-91.

<sup>202</sup> Parlament 3/1921, s. 92-93.

synovcem Karla Havlíčka Borovského a jeho bratrem byl předseda Ústavního soudu a pražský primátor Karel Baxa.<sup>203</sup>

Baxa přiznává skutečnost, o níž jsem hovořila v první kapitole, a sice že by bylo téměř naivní předpokládat zdravé fungování nově budovaného státu. „Od politického osamostatnění nebylo, doufám, u nás nejmenší pochybnosti o tom, že náš stát bude státem parlamentárním. (...) Parlamentarismem či vládou parlamentní můžeme prostě nazývat vládu parlamentu ve státu. Jest to soustava vládní, kde parlament jakožto sbor zastupitelský celého národa vykonává nejen moc zákonodárnou, nýbrž vyvíjí i tak značný vliv na veškeru správu veřejnou, že stává se ve skutečnosti regulátorem státního života.“ Baxa prokazuje své zaměření a hovoří o ústavním ustanovení, ústavních zvyklostech a politických poměrech obecně.

Do jisté míry odporuje Sýkorovi, když poukazuje na potřebu optimalizace vládního působení: „Lze tedy vším právem doufat, že se i u nás v brzké době ujme a ustálí pravá parlamentní soustava, že si vybudujeme zdravý český parlamentarism. Jeť parlamentarism pravá vláda národa a vládní forma, nad kterou dosud nic lepšího se nepodařilo nalézt.“<sup>204</sup>

### **Dvě komory jakožto nefunkční dělba práce**

Některé články s parlamentní tematikou se v revue objevily „na pokračování“, což se týká i prosincového pátého čísla. Sýkora se vrátil k *Systému dvou sněmoven*, a aby zachoval určitou nezájatost v prosazování svých názorů, uveřejnil anketu se čtyřmi senátory, zda se dvoukomorovým systémem souhlasí. Ani jeden z nich překvapivě jeho existenci nekvitoval příliš pozitivně. Cyril Horáček diplomaticky uvedl, že druhou komoru je nutné respektovat, Vladimír Fáček už je více nekompromisní: „Senát v naší ústavě jest dílem kompromisu ne zrovna šťastného, neboť ztratilo se při něm to, nač strany požadující dvě komory kladly největší váhu, aby totiž každá z obou komor měla jiné složení.“ Ludwig Spiegel zastupuje stejné stanovisko jako Fáček a Luděk Pik je dokonce zásadně proti systému dvou sněmoven s tím, že by sněmovna mohla pro

---

<sup>203</sup> Soudci Ústavního soudu ČSR 1921-1939. 2012. *Ústavní soud* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/soudci-ustavniho-soudu-csr-1921-1939/>.

<sup>204</sup> Parlament 4/1921, s. 129.

hospodářské otázky zřídit zvláštní odbory. Tato kritika vnáší více světla do nefunkčních základů prvorepublikové vlády a dodává tak revue do jisté míry na validitě.<sup>205</sup>

### **Česká politika jako konkurenceschopná následovnice Západu**

Komparace politického stranictví bylo dominantní téma šestého čísla prvního ročníku, které vyšlo 1. února 1922. Sýkora srovnává soustavu tehdejšího politického stranictví v ČSR se stranickými útvary jinde ve světě, především pak v Anglii – kolébce politických a parlamentních řádů. „Aby ze srovnání toho vynikla – podle našeho přesvědčení – radostná skutečnost, že politické stranictví naše, přes své nepopíratelné nedostatky,<sup>206</sup> je v mnohém ohledu značně pokročilé a vyvinuté a že při dobré vůli bude možno snadno a brzo odstranit nedostatky jeho, pokud tu jsou.“ Nevyhýbá se komplexnějšímu pohledu na dějiny politického stranictví v Československu, odkazuje k jednáním zemských a stavovských sněmů a zmiňuje i staročechy. „České strany politické vznikly vesměs z určitých programů a názorů světových a založeny jsou na programech kulturních. Že jsou snad mladšího data než strany anglické, není jim ani k necti ani ku škodě. Ostatně nejsou jen naše politické strany produktem 19. století.“<sup>207</sup>

### **Sněmovna v roli přecitlivělé instituce pod tlakem**

Ani tomuto číslu se nevyhýbá úvaha o tolik diskutované „nadbytečnosti“ dvou komor, tentokrát je jejím autorem senátor František Veselý a její vyznění je pozitivní a po vzoru dnešních dní akcentuje roli senátu jakožto „hlídacího psa“ demokracie a sněmovny. „Ve mladých, neustálených, teprve se tvořících poměrech naší republiky, jejíž život státní nemá starých tradic, jest moudré, že ústava nesložila všecku zákonodárnou moc jen do jediných rukou sněmovny poslanecké, a že neučinila poslaneckou sněmovnu jedinou, neomezenou a neomylnou zákonodárkyní.“

Za zmínku také stojí zajímavý dodatek dokreslující atmosféru, v níž poslanci pracovali. „Za krátkou dobu trvání našeho Národního shromáždění ukazuje se skutečnost, že ve sněmovně poslanecké jsou politické debaty delší a rušnější než v senátě, že tam politické protivy na sebe prudčeji dorážejí, a že tam jednotliví poslanci

---

<sup>205</sup> Parlament 5/1921, s. 193-5.

<sup>206</sup> Konkrétní nedostatky jako obvykle nezmiňuje.

<sup>207</sup> Parlament 6/1922, s. 234-8.



mají někdy na mysli více zájem stran, než se projevuje v senátě.“ V této návaznosti Veselý hovoří o politické přecitlivělosti sněmovny.<sup>208</sup>

Jaroslav Krejčí se v březnovém sedmém čísle opět zaměřil na právní odpovědnost hlavy státu – toto téma bylo zřejmě palčivě diskutované a žádalo si pozornosti. Krejčí tuto odpovědnost srovnává s francouzským vzorem a na samotný parlament se zaměřuje v souvislosti s úlohou sněmovny jakožto žalobce prezidenta a senátu, jenž vystupuje jako trestní soud. Podle něj ani francouzský ústavní zákon, ani zákony trestní neznají definici velezrady, a proto by nám Francouzi z mnoha důvodů nemohli sloužit v tomto směru za vzor. Na toto vyjádření reaguje v devátém čísle docent Václav Joachim, což demonstruje otevřenost revue k polemikám a názorovým variacím. Uveřejněné intelektuální střety nabízí odběratelům odlišné pohledy na věc, což vnímám jako přidanou hodnotu časopisu.<sup>209</sup>

### **Sněmovny v roli nedostatečných „žalobců“ poslanců**

Do dalších článků, které stojí za zmínku, řadím ve spojitosti s parlamentní činností Krejčího text z desátého čísla prvního ročníku s názvem *Poslanecká imunita u nás i v cizině*. Nabízí pohled na parlament z hlediska poslanecké imunity a vnímá poslance jako individuality, jejichž nepostižitelnost by mohla narušovat demokratické ideály. „O účelnost imunity nelze vysloviti paušální úsudek. (...) Účelem této úvahy jest všimnouti si, zda právě naše předpisy o imunitě nejdou dále, než je účelno, a zda jimi skutečně demokratické principy nebyly porušeny.“ Nakonec, po ohlédnutí do zahraničí, konstatuje následující: „Máme-li tudíž předpisy o imunitě, jež svým obsahem znamenají nad skutečnou potřebu jdoucí výjimky ze zásady rovnosti občanů, jest třeba, aby sněmovny ve věcech imunity postupovaly rigorosně, zejména odepírají-li souhlas k vydání svých členů stíhání.“<sup>210</sup>

---

<sup>208</sup> Parlament 6/1922, s. 238-9.

<sup>209</sup> Parlament 7/1922, s. 279.

<sup>210</sup> Parlament 10/1922, s. 432-4.

## 4.5.2 DRUHÝ ROČNÍK

### **Parlament jako centrum rétorického úpadku**

Neobvyklé hodnocení dění v parlamentu a v jistém ohledu také jeho úpadku přinesl v prvním čísle druhého ročníku Arne Novák, jenž se pozastavil nad dekadencí parlamentního řečnictví, a vyvolal tím údajně odezvu široké veřejnosti. Ovšem „až na ojedinělé zjevy zůstalo ve sněmovně vše při starém a nikdo svou mluvu nezlepšil. Jakoby se měl postupný úpadek našeho politického řečnictví dovršiti právě v začátcích státního osvobození našeho. Jediný klad, který přinesl v oboru rétorického umění tento nový a závažný sbor zákonodárný, budující politické a právní základy národního státu na století, byl zároveň zahanbením.“<sup>211</sup>

### **Sbor nevyplňující očekávání**

Velkým přínosem je shrnutí vývoje parlamentní tradice, jímž ve druhém čísle druhého ročníku přispěl ve svém článku *K vývoji naší parlamentní tradice* doktor J. B. Novák. „V denním i revuálním tisku často vyskytují se hlasy, poukazující na různé zjevy v našem parlamentním životě, jež jsou v rozporu s předpisy ústavní listiny a jednacích řádů sněmoven, nebo s posláním, jež tyto předpisy našim zákonodárným sborům vytyčují a jehož plnění od svých parlamentních plnomocníků očekávati má veřejnost právo.“

V textu Novák rozebírá též povahu sněmovních rezolucí „Pojem parlamentní resoluce u nás nenavázal na původní politicko-právní význam slova, jež značovalo vížící, směrodatné rozhodnutí panovníka, nebo ústavní korporace, nýbrž daleko spíše vynoří se při něm vzpomínka na náš předválečný život politický, kdy každá schůze politického zbarvení končila přijetím rady usnesení – resolucí, jež obyčejně překypovaly vypjatými požadavky – a k jejichž provedení nebyl nikdo povinen. (...) O stanovisku celého Národního shromáždění lze mluvit pouze v těch případech, kdy též druhá sněmovna přijme vlastní resoluci téhož obsahu, aneb, jak se často stává, navrhovatel opíše i doslovný text.“ Jenomže i když rezoluci přijaly obě sněmovny, stále se nestaly právní normou. „Rozhodně nejsou závazny pro vládu v poměru k třetím osobám, která určují pouze právní normy ve formě zákona, vládního nařízení nebo

---

<sup>211</sup> Parlament 1/1922, s. 17.

výnosu ministerského. (...) Rezoluce přijatá sněmovnou je výzvou pro vládu,“ upozorňuje Novák.<sup>212</sup>

### **Svrchované postavení parlamentu a vymezení vůči absolutismu**

Aktuální téma řeší dva roky po vzniku SSSR Sýkora v článku *Soustava parlamentární či sovětská?* Definuje v něm moderní československý parlamentarismus v opozici vůči sovětskému zřízení. „Parlament je sbor, jenž ve jménu národa vykonává práva, původně i nyní jedině národu příslušející, krátce: vůli jeho. Proto skutečným suverénem ve státě může být jen parlament jako zastupitelský sbor všeho občanstva státního – parlament jako takový ztělesňuje veškerou moc, kterou společnost státní má.“

Lid a zastupitelstvo, národ a parlament pro Sýkoru představují jedno a totéž. „V parlamentárním a demokratickém státě na rozdíl od absolutistického nezáleží tak na tom, jaké jsou zákony – ty přece nemohou být protilidové – jako na tom, jak jsou plněny. Parlament v parlamentární demokracii – a to je u nás – nesmí se tedy omezovati na moc a činnost zákonodárnou, nýbrž musí se snažiti o moc a možnost, kontrolovati co nejvíce provádění zákonů a odstraňovati všecko, co by v tomto směru bylo na závalu.“<sup>213</sup>

### **4.5.3 TŘETÍ ROČNÍK**

#### **Potřeba ochrany parlamentních majorit**

Mezi další osobnosti, jež se na stránkách *Parlamentu* věnovaly parlamentní tradici, patřil doktor Ferdinand Kahánek. Předmětem jeho zájmu bylo poměrné volební právo: „Jest otázkou, pokud jest vhodná vůbec přímá reprezentace do různých sborů, klubů, zvolených dle poměrného volebního práva. Jisté zkušenosti ukázaly se již při volbě členů Stálého výboru, kde vládní majorita disponuje většinou jednoho nebo dvou hlasů a kde volbami provedenými podle poměrného zastoupení ze sboru dle poměrných voleb konstituovaného bita jest parlamentní majorita. Nastává otázka, zda není potřebí v parlamentě poměrně voleném chrániti vlastně majoritu před neúměrným zastoupením minorit, které svou roztržitostí mají možnost na podkladě zlomků na ně připadajících získati zastoupení jich faktické síle ve státě neodpovídající.“<sup>214</sup>

---

<sup>212</sup> Parlament 2/1922, s. 66.

<sup>213</sup> Parlament 7/1923, s. 397-9.

<sup>214</sup> Parlament 3/1924, s. 136.

## **Nečinnost parlamentu v budování zdravotnictví**

Na zásadní nedostatek státu poukazuje po dvou letech od jeho vzniku doktor Stanislav Růžička v článku *Položení základů zdravotní kultury našeho národa a státu naším parlamentem*. Apeluje mimo jiné na vznik efektivního zdravotního ústavu. „Pro naši státní organizaci a její vytváření naším Národním shromážděním je důležité na prvním místě na to poukázati, že vůdčí role autoritativní ve pěstění a rozvíjení kultury zdravotní a její praktické aplikace případně odborným ústavům vědeckým a výchovným. V tomto směru spočívá na parlamentu nejen veliká povinnost, ale jest mu dána na druhé straně příležitost historická nejen s našeho individuálního stanoviska národního, ale i se stanoviska mezinárodního.“ Situace byla, co se kvality zdravotní péče, zřejmě stále nedostačující. „Nezbývá nám než konečně apelovat na parlament, aby svým svrchovaným hlasem zjednal platnost zásadě, že vybudovávání zdravotní kultury ve státě (a speciálně též vybudování nového Státního zdravotního ústavu<sup>215</sup>) – nesmí se díti proti hlasům korporace universitních profesorů zdravotnictví, nýbrž naopak za jejich vedení.“

### **4.5.4 ČTVRTÝ ROČNÍK**

#### **Nepřesné nazírání na parlament**

Čtvrtý ročník zahájil svým subjektivně zabarveným článkem *Postavení parlamentu v demokracii* Hanuš Sýkora. Jeho hodnocení pramení mimo jiné z dělení státní moci na tři složky, o nichž soudí, že jsou neoddělitelné. „Když jsem se před pěti léty chystal k vydávání revue *Parlament*, měl jsem na mysli nejen otázku parlamentu a parlamentarismu vůbec, nýbrž vrcholné postavení parlamentu v lidovládě zvláště. Přířknul jsem parlamentu v našem státě nejvyšší postavení, jaké vůbec který činitel organizované společnosti může, a obšírněji odůvodnil jsem pak roku 1923 toto své stanovisko v knížce *O parlamentu, poslancích a voličích*, odmítnuv nejen definici parlamentu jakožto sboru zákonodárného, nýbrž zejména i proslulé Montesquienovo učení o dělení tří mocí státních, odkud nesprávné nazírání na parlament pramenilo.“  
(...) Klasifikovati parlament jako sbor zákonodárný znamenalo prostě degradaci zastupitelského sboru lidu, jenž je jediným pramenem všech práv a mocí, a dáti mu jen moc a právo více méně formální, v každém případě omezené a okleštěné. (...) Státní

<sup>215</sup> SZÚ byl otevřen 5. listopadu 1925.

moc neprojevuje se přece nikde pouze zákonodárstvím. Pravomoc zákonodárná byla před válkou většinou jen koncesí, kterou absolutní panovníci dávali ve větší nebo menší míře národům proto, aby je uklidnili a aspoň na chvíli upokojili. Nejdemokratičtější parlament neznamena nic pro národ, nemá-li tento vlivu na moc správní a soudní.“ Koalici, která v parlamentě a státě vládla, Sýkora vnímá jako ideální rovnováhu státních funkcí.<sup>216</sup>

### **Návrh propracování federalismu**

Nad územním rozdělením státu se zamýšlí profesor Viktor Dvorský v textu *Stát a země*. Nesouhlasí s laxním postupem parlamentu a navrhuje úvahy o federalismu: „Revoluční Národní shromáždění postavilo se na stanovisko dosti podivné, aby se země rozplynuly a zanikly, jakoby od nich hrozila nějaká nebezpečí nebo svízele. Toto úporné stanovisko většiny našeho prvního parlamentu vůči zemím je tím méně pochopitelné, že současně byla mírovými smlouvami výslovně a nezrušitelně tvořena nová, pátá naše země: Podkarpatská Rus. Těžkosti, jimiž náš stát trpí, plynou z veliké části z toho, že stále ještě kompromisujeme s rozkladným heslem autonomie národnostní a lekáme se federalismu, ačkoli na této zdravé basi vyrostly nejen Spojené státy, nýbrž i vlastně Švýcarsko. Je dobře uvažovati o federalismu a propracovati jej jako ústavní program již teď a nečekati až snad nebude vůbec jiného východiska.“<sup>217</sup> K problému se *Parlament* vrací v následujících číslech.

### **Letargický senát a jeho potřebná aktivizace**

Sýkora hodnotil také postavení senátu, jeho opomíjení i nečinnost: „Senát našeho Národního shromáždění přihlásil se konečně resolutně o účast a podíl na správě tohoto státu a jeho rozhodnému požadavku bylo také se strany vlády vyhověno: Senát obdržel několik vládních předloh a návrhů, aby je projednal před sněmovnou poslaneckou. Považuji rozhodné vystoupení senátu za zdravý čin v zájmu našeho parlamentarismu a považuji za ještě zdravější, že se vláda rychle rozhodla žádosti senátu vyhovět. Senát je koordinující součást zastupitelské moci národa a jeho postavení v naší demokracii nemůže býti jiné než postavení parlamentu v demokracii vůbec: Senát s poslaneckou

---

<sup>216</sup> Parlament 1/1925, s. 3-4.

<sup>217</sup> Parlament 2/1925, s. 49-50.

sněmovnou tvoří svrchované zastupitelstvo lidové, jež jménem národa projevuje a vykonává jeho vůli a moc státní v plném rozsahu a bez jakéhokoliv omezení.“

Jak již bylo řečeno v prvních číslech, i zde se opakuje zásadní problém neefektivity práce ze strany obou komor. „Oba – senát i sněmovna – projednávají všechny zákony stejným způsobem, oba vynakládají na tentýž zákon stejnou energii – zkrátka: jedna a táž věc dělá se dvakrát. Na to rozhodně senátu nemáme, takhle by byl věru úplně a naprosto zbytečný a já bych byl první, který bych za těchto poměrů žádal a volal po jeho zrušení. Odpomoc je snadná a jednoduchá: Máme-li dvě sněmovny se stejným složením a se stejnou pravomocí, ať nedělají každou věc dvakrát, nýbrž ať si prostě práci rozdělí!“<sup>218</sup> V tomto směru se všichni předchozí zúčastnění polemiky na toto závažné téma shodnou.

### **Politické strany jako bojovníci o parlament**

Páté a šesté<sup>219</sup> číslo čtvrtého ročníku bylo obzvláště sledované, protože vyšlo jako první po volbách (viz str. 10). Překvapivě se jim však příliš komentářů v časopise nevěnuje. Hlavním článkem čísla byla *Nejlepší soustava zastupitelské lidovlády* od poslance za Národní sjednocení Františka Schwarze. Kritické reakce ho však příliš nedoplňovaly. Jako další můžeme jmenovat pouze nadčasový článek o *Politických a volebních stranách* z přednášky doktora Stiebera na právnické fakultě. „I parlament má zisk z politických stran. Stanou se parlamentními tělesy. V nich vyjasní se různý názor a určí pevná směrnice. Pro boj v parlamentě vybere se schopný bojovník. Rozkol stran vyrovná se státní myšlenkou. Strana stane se strážcem pořádku.“<sup>220</sup>

---

<sup>218</sup> Parlament 4/1925, s. 130-131.

<sup>219</sup> Šlo o dvojčíslo.

<sup>220</sup> Parlament 6/1925, s. 169, 209.

## Počátky boje o zákonodárny sbor

Nechybí ani obecný příspěvek profesora státního práva na Vídeňské univerzitě Hanse Kelsena s názvem *Problém parlamentarismu*. Kelsen se zamýšlí nad kořeny boje za parlamentarismus a datuje ho do konce 18. století. „Boj, který byl koncem 18. a počátkem 19. století veden proti autokracii, byl v podstatě bojem o parlamentarismus. Očekávalo se, že ústava, zaručující zástupcům lidu podíl na tvorbě státní vůle, ústava, která znamená konec diktatury absolutního monarchy nebo privilegií stavovského právního řádu, vytvoří spravedlivý společenský pořádek a bude začátkem nových, lepších časů.“

V demokraticko-parlamentární republice (jako byla v tehdejší ČSR) je dle něj problém parlamentarismu osudovou otázkou a na tom, zda je parlament vhodným prostředkem k řešení sociálních otázek naší doby, závisí existence moderní demokracie. „Nejsou sice demokracie a parlamentarismus identické, je možno myslit si demokracii také bez parlamentu: takovou je tzv. bezprostřední demokracie. Ale v moderním státě je bezprostřední demokracie, vytváření státní vůle shromážděním lidu, prakticky nemožné.“ Parlamentarismus Kelsen definuje jako tvoření směrodatné státní vůle kolegiálním orgánem voleným lidem na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva, tedy podle demokratického principu většiny.<sup>221</sup>

## Vláda a doporučená opatření vůči Slovákům

Opožděné reakce na výsledky voleb se konečně dočkáváme v článku *Státní centralisace a zemské sněmy*. Odkazuje k výraznému problému složení státu a nespokojenosti Slováků. „Výsledek voleb do Národního shromáždění ukazuje náladu a přesvědčení Slovenska proti Praze a pro autonomii Slovenska. Máme za to, že by bylo hrubou chybou, kdyby vedoucí politikové přešli nečinně tento palčivý problém, jenž by se snadno mohl státi osudným státu, kdyby se ponechalo i nadále volné pole těm, kdož pod pláštěm autonomie sledují jiné cíle. Bylo by chybou nepokusiti se vůbec o nějaké vyřešení. I vládní poslanci a senátoři vytýkají v poslední době často Praze neporozumění a netečnost k slovenským problémům. Animosita Slovenska by se snadno změnila postupem doby v nepřátelství a v živou snahu po odluce.“

---

<sup>221</sup> Parlament 7-10/1925, s. 255-6.

Možný postup navrhuje autor zcela oprávněně trojí: 1) nic nečinit a čekat, 2) zavést ostrý postup proti autonomistům, 3) dojít k dohodě a dát Slovensku autonomie tolik, kolik lze rozumně sloučit s celostátním zájmem. Autor by volil dohodu a třetí možnost, dal by Slovensku autonomii ve formě zemského sněmu nebo alespoň zemského výboru. „Tím, že se všude zavedou zemské sněmy a zemské výbory, zmizí i nápadný rozdíl mezi Podkarpatskou Rusí a ostatními částmi republiky.“<sup>222</sup>

U problému nespokojenosti ze strany opomíjených Slováků je třeba se pozastavit. Na Slovensku nabývaly na významu autonomistické tendence po dobu několika let, přispívala k nim chudoba a nespokojenost místního obyvatelstva. To vyústilo v posílení vlivu Hlinkovy slovenské lidové strany. „I když její vliv mezi slovenským obyvatelstvem nebyl srovnatelný s vlivem Sudetoněmecké strany mezi Němci, představovala hlavní směr usilující o autonomii Slovenska v ČSR.“<sup>223</sup>

### **Parlament bez sympatií**

Výjimečně se v *Glosách a poznámkách* Sýkora snažil zjistit, proč si parlament nezískal sympatie a navrhoval zamyslet se nad imunitou poslanců. „Nezískal-li si parlamentarismus za dlouhou dobu svého trvání sympatií nejenom širokých mas, nýbrž ještě méně vzdělanců, tedy je to v neposlední řadě pro zneužívání imunity, k němuž toto naprosto nečasové privilegium vede.“<sup>224</sup> Stejně tak se v revue zdůrazňuje potřeba změny činnosti senátu, což bylo další nepopulární téma. Měl by plnit roli jakéhosi hospodářského parlamentu.

## **4.5.5 PÁTÝ ROČNÍK**

### **Kritika zásady poměrného zastoupení**

V pořadí již pátý ročník otevírá článek s výmluvným názvem *Demokracie a volební řády* od Františka Weyra, který svým zásadním kritickým obsahem poukazuje na obrovský nedostatek tehdejšího systému. Weyr býval nadšeným ctitelem zásady poměrného zastoupení a v podstatě jím zůstal, avšak jako právní odborník musel uznat, že s sebou nese významné nedostatky.

---

<sup>222</sup> Parlament 7-10/1925, s. 230-31.

<sup>223</sup> BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 155. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

<sup>224</sup> Parlament 7-10/1925, s. 256.



„Co po krušných sedmiletých zkušenostech přivedilo změnu ve mně, jest bolestné přesvědčení, že se tato zásada pro národ, jako je náš, nehodí. Toto přesvědčení vzniklo v bolestech, poněvadž jinakým způsobem neztrácíme své staré ideály. Hned s počátku viděl jsem, že tato zásada byla u nás žalostně nepochopována. Neváhám prohlásiti, že ani mně, když jsem ji jako člen revolučního Národního shromáždění a jeho ústavního výboru pomáhal prováděti v nových volebních řádech, nebyly jasny všechny její praktické důsledky. Znal jsem ji sice již tehdy z theoretických spisů a pojednání, ale co bude znamenati v praktickém politickém životě, nedovedl jsem si náležitě představit. (...) Musím být natolik spravedlivý, abych prohlásil, že sklamal jsem se více v jeho vůdcích, o nichž předpokládal jsem, že budou míti poněkud více rozumu, než v něm samotném. Prvním varovným signálem pro můj přílišný optimismus v této věci byl urputný a vši politické soudnosti prostý odpor proti tzv. vázaným listinám, který neprováděl snad v první řadě prostý lid, nýbrž členové Národního shromáždění, učení a sebevědomí pánové, kteří na politické nováčky mého rázu pohlíželi s despektem.“

Weyrova výpověď nabízí zajímavou reflexi meziválečné politiky. „To, co se odehrávalo těsně po posledních volbách do Národního shromáždění, dodalo podle mého soudu smrtící ránu soustavě poměrného zastoupení u nás.“ Míni tím vystupování ze stran a přestupování do jiných, často ideově protichůdných. Přeběhlictví v tehdejší parlamentu ho eticky znepokojovalo. „Avšak nejskvělejším dosud příkladem naší povšechné centrifugální tendence, která nás na konec hrozí zahubit, je autonomistické hnutí na Slovensku (viz předchozí příspěvek). Řešením by podle Weyra bylo, kdyby Národní shromáždění zavedlo župní zřízení.“<sup>225</sup>

### **Vymezení vůči Sovětskému svazu**

Vymezení parlamentární demokracie vůči SSSR nabízí Sýkora ve druhém čísle v návaznosti na vyjádření Zdeňka Nejedlého, jenž označil parlamentarismus za přežitý a sovětské zřízení za lepší formu lidovlády. Sýkora svým stanoviskem vystihl situaci ve východní zemi a definoval tak pomocí označení protikladu demokratický systém tehdejšího Československa. „Náš demokratický parlamentarismus má proti sovětskému zřízení plus: I když s bolestmi a obtížemi, žije přece jen svou vlastní vnitřní silou

---

<sup>225</sup> Parlament 1/1926, s. 1-2.

a schopností, kdežto sovětské zřízení ruské je udržováno jen silami a prostředky vnějšími. A kdyby se tyto síly a prostředky nejmenovaly ani terror a násilí, přec zůstává faktem, že voličské právo v Rusku není dáno a umožněno všem, nýbrž jen jednotlivcům, kteří jsou v poměru k ostatnímu obyvatelstvu v mizivé menšině a že tedy v tomto případě nelze mluvit o lidovládě vůbec.<sup>226</sup>

Jednání parlamentu se významně dotkla též hospodářská krize. Jak píše Karel Kříž v článku *O novou hospodářskou politiku československého státu (jak z hospodářské krise?)*, nezaměstnanost rostla, drahota stoupala, odbyt zboží klesal, továrny omezovaly práci a sociální protiklady rostly. „Jsme v hospodářské krizi, ale naše dnešní krize má dle našeho mínění ráz docela jiný než měla krize, kterou jsme prodělali v roce 1923. Tehdy to byla dočasná deprese, dnes jsme v krizi chronické.“ Křížovy predikce jsou špatné a snaží se najít příčiny neutuchající situace. Možné řešení vidí nakonec ve „zhospodárnění“ výroby moderními cestami. „Továrníci musí přemýšlet, jakým způsobem by snížili svéstojné ceny zboží.“ Dále doporučuje hospodářské sblížení se sousedními zeměmi.<sup>227</sup>

### **Československý volební soud a parlament**

Doktor Zdeněk Peška upozorňuje v článku *Československý volební soud* na posun v rozhodování o volebních otázkách – ty již nerozebírá parlament, ale soudci, kteří jsou mnohdy ve střetu zájmů. „Od počátků moderního parlamentarismu pozorujeme dvojí tendenci. Některé parlamenty snaží se rezervovati si rozhodování o všech záležitostech, týkajících se voleb a zachovati tak naprostou neodvislost ode všech jiných státních orgánů. V jiných státech zase tato snaha po autonomii jest zatlačována tendencí zabezpečiti co možno značnou nestrannost při rozhodování o volebních věcech, neodvislost na té či oné většině vyšlé z voleb. Rozhodování o volebních záležitostech tu bývá odkázáno neodvislým soudcům. Řada poválečných ústav - zejména ve střední Evropě - přinesla různé zkřížení oněch dvou principů. Rozhodování o volebních věcech tu bývá přikazováno ne již parlamentu, ani ne zcela soudcům z povolání, ale jsou vytvořeny různé typy soudů laických, ne zcela neodvislých, pokud jde o volbu, od parlamentu.“ Takový byl i československý volební soud, který na plenárních schůzích

---

<sup>226</sup> Parlament 2/1926, s. 63.

<sup>227</sup> Parlament 4/1926, s. 118, 121-22.

rozhodoval o stížnostech proti parlamentním a župním volbám, ztrátě mandátu, neslučitelnosti, ověřování voleb a disciplinární věci nad přísedícími. „Tedy všechny záležitosti, přikázané vůbec VS, mimo stížnosti proti výsledkům reklamačního řízení.“<sup>228</sup>

#### 4.5.6 SEDMÝ A OSMÝ ROČNÍK

Šestý ročník nebyl z hlediska referování o postavení parlamentu nijak zásadní, pokračují úvahy o volebním soudu a témata nejsou příliš rozmanitá. Zřejmě se zde projevil Sýkorův odchod.

Z čísel sedmého ročníku (1928/29), kdy texty redigoval Václav Verunáč, se explicitně parlamentu a jeho podstaty dotýkalo mnohem méně článků než v předchozích ročnících. Může za to Verunáčovo směřování k ekonomickým tématům a také zkrácení jednotlivých čísel. Pozornost se obrací ke krizi Nejvyššího správního soudu, reformě veřejné správy a organizování sociálně zdravotní péče, k úskalím mezinárodní arbitráže a především k sociologii. Textů je méně, ale jsou pregnančnější a jdou více do hloubky.

Za zmínku v tomto období jistě stojí rubrika *Přehledy*, jež se parlamentními otázkami intenzivně zabývala. Objevují se krátká pojednání se souhrnným názvem *Parlament a hospodářství* a *Parlament a strany*. V prvním případě byly středem zájmu zákony hospodářského významu, které parlament tehdy projednával – můžeme jmenovat zákony o státním předválečném dluhu či zákony bytové. Druhé podrubrice vévodí například kritika špatně nastavených důchodů pro penzisty apod. Popisuje spory mezi stranami a nutnost úpravy některých zákonů. Texty již nejsou tolik založeny na osobnosti jejich autora (dozvídáme se jen nicneříkající zkratky jejich jmen), což je oproti „Sýkorově éře“ značný rozdíl.

---

<sup>228</sup> Parlament 4-5/1928, s. 117, 127.

## Hospodářská nepřipravenost parlamentu a budoucí změny

Jeden z propracovanějších textů s názvem *Hospodářský parlament* nabízí ministr československých vlád Rudolf Hotowetz. Vizionářsky v něm upozorňuje nad nutností neopomíjení nebezpečí ze stran nebezpečných hnutí a ideologií. „Dnes boj lidu o moc ve státě je i zde vítězně skončen a vědomí toho je v lidu tak silné, že by ani největším násilím nebylo možno trvale udržeti jinakou úpravu státu než demokratickou. Změna by nastala jen tenkrát, kdyby lid sám byl demokracií zklamán tak, že by snesl nebo dokonce si vynutil úpravu jinou.“

Hotowetz hovoří o demokracii v tehdejší ČSR a vyjadřuje obavy ze stability nově nabyté demokracie. „Selže-li tentokrát naše mladá demokracie, náš národ stane se obětí buď reakce neb anarchických experimentů, kterým nutně bude následovat reakce ještě tižší. Není možno zavírat oči před tímto nebezpečím, neboť rozhled po celé nové Evropě ukazuje, že toto nebezpečí tu jest a že je bezprostředně hrozivé.“ Na mysli má fašismus a bolševismus.

Přestože Hotowetz věří v demokratické uspořádání, navrhuje parlamentu několik změn: „Aby zákonodárství bylo ve věcech hospodářských připravováno lépe, než se to děje v dosavadních parlamentech politických. Nejde tu nijak o odstranění dnešního parlamentu vzešlého ze svobodné volby všeho lidu, aniž o zkrácení jeho konečné rozhodovací kompetence i jen ve věcech hospodářských. Jakýkoliv pokus v tomto směru byl by beznadějným prostě proto, poněvadž reprezentativní demokracie parlamentární je zatím poslední stupeň našeho státního vývoje, vývoje toho, který nedovoluje sestoupiti níže, nýbrž žádá stoupati stále výše.“

Vyjadřuje také své přesvědčení o budoucích změnách ve složení parlamentu. „Snad dojde k odstranění volby stran a k opětné volbě poslance svobodného a nezávislého, snad i k přeměně senátu, který je dnes jen kontrfej poslanecké sněmovny, nikoli její protiváha; snad i k jiným změnám volebního řádu a kompetence parlamentu.“<sup>229</sup>

---

<sup>229</sup> Parlament 3/1928, s. 81-82.

Texty v následujících ročnících nebyly nikterak významné, týkaly se voleb do zemských a okresních zastupitelstev, nutnosti zřízení hospodářského parlamentu, novely zákona o pojištění apod. Když 28. října 1928 probíhaly desáté oslavy výročí vzniku státu, prezident Masaryk promluvil o zharmonizování dualismu parlamentu a byrokracie. Čtenářům *Parlamentu* redakce vzkázala, aby si zapamatovali především tuto část: „Demokracie znamená stálé vychovávání k demokracii, odsud v demokracii odpovědný a krásný úkol žurnalistiky.“<sup>230</sup>

---

<sup>230</sup> Parlament 7/1928, s. 333.

## Závěr

Diplomová práce *Sociálně-politická role časopisu Parlament (1921 – 1936) a jeho mediální ukotvení v meziválečném období* zachycuje proměny, jimiž prošel periodický tisk a především revue *Parlament* v meziválečném Československu. Nejprve jsem se zaměřila na tehdejší postavení parlamentu v demokratickém státě, historické souvislosti mapující období první republiky s důrazem na volby roku 1925 a celkovou situaci ve společnosti. Poté jsem popsala podobu mediální scény a její napojení na politické strany.

V poslední části jsem se zaměřila na podmínky vydávání sněmovní revue, její strukturální podobu, spolupracující podniky i vydavatele a redaktory. Zvláštní pozornost jsem věnovala činnosti zakladatele časopisu a politickému redaktorovi Hanuši Sýkorovi a pozadí jeho odchodu z periodika, jemuž předcházely spory ve sněmovně. V archívu jsem pak našla údaje k osobnosti Rudolfa Hudce, který se později neblaze proslavil svou kolaborantskou činností, za niž byl odsouzen Mimořádným lidovým soudem v Praze. Sociologické zaměření revue jsem zmínila ve spojitosti s Václavem Verunáčem. Práce také nastiňuje změnu obsahu revue za působnosti jednotlivých vydavatelů, její sociologické zaměření a klade důraz na oborové propojení přispěvatelů.

Samostatnou podkapitolou bylo materiální zajištění revue a cena jejích výtisků. Zpočátku ji svými financemi a ziskem z inzerce zastřešoval Sýkora, o pozdější ekonomické situaci je známo pouze to, že podléhala krizi, což v budoucnu vedlo k nepravdělnému vydávání.

Dostupné ohlasy na obsah a zaměření revue byly vesměs pozitivní. Elita národa oceňovala nové periodikum zaměřující se speciálně na činnost hlavního pilíře parlamentární demokracie.

Politickou nezávislost revue do jisté míry potvrzuje analýza obsahu. *Parlament* byl na stránkách stejnojmenného časopisu prezentován v různých podobách a nechyběla ani jeho konstruktivní kritika z řad angažovaných intelektuálů. Národní shromáždění na stránkách revue vystupuje jako regulátor veřejné správy a zastává úlohu společenského ochránce a strážce demokratických hodnot. Ovšem nelze zapomenout na neefektivní rozdělení kompetencí obou jeho komor, na něž autoři revue tak často upozorňovali.

Jejich pozornosti neunikla ani imunita poslanců, kterou jim intenzivně vytýkali, protože byla vnímána jako příčina antipatií vůči parlamentní instituci.

Dalo by se říci, že nečinnost a upozadění senátu a problém poslanecké imunity byly podstatnou součástí prvorepublikových politických debat. Na druhou stranu, poslanecká sněmovna podle některých myslitelů plnila roli přecitlivělé instituce pod tlakem a zásadní úlohou senátu byl dohled nad jejím působením, aby nedošlo k narušení demokratických principů.

Vytýkán byl parlamentu také jeho postup vůči Slovákům, kteří toužili po autonomii. Nedostatečné řešení problému podle některých podryvalo autoritu zákonodárního sboru. Nezajímavý není ani pohled na parlament jakožto místo řečnického úpadku – ačkoli by senátoři a poslanci měli být vzorem pro své obyvatele, jejich jazykové schopnosti tomu mnohdy neodpovídaly, což některé autority z řad autorů Parlamentu znepokojovalo.

Celkově však parlamentární demokracie v tehdejším Československu byla schopna konkurovat západním vyspělým předchůdkyním a dokázala je svižně následovat. Svou svrchovaností a principy se vymezovala vůči sovětskému modelu a těšila se všeobecně kladnému hodnocení i přesto, že jí mnozí odborníci vytýkali nesplnění očekávání, jež od nich na základě znalosti ústavních zákonů měli.

## Summary

The Diploma Thesis *Social and Political Role of the Revue Parliament (1921-1936) and its Position on the Media Market during the First Republic in Czechoslovakia* describes changes through which periodical journals and especially the revue *Parliament* went in the First Republic. At first I focused on the then position of the parliament in the democratic country, historical circumstances describing the First Republic period with emphasis on the election of the year 1925 and the general situation in the society. After that I described the image of the media scene and its connections with political parties.

In the last part I focused on the conditions of the revue publishing, its structural image, cooperating businesses and publishers and editors as well. I paid special attention on the activity of the revue's founder and political editor Hanuš Sýkora and the background of his exit from the journal which was preceded by disputes in the House of Commons. In the archives I found information about a figure of Rudolf Hudec who became famous for his collaborationist activities because of which he was sentenced by Special People's Court in Prague. I mentioned the sociologist specialization in conjunction with Václav Verunáč. The thesis also outlines the revue content change during the different publishers' activities, its sociological specialization and emphasizes field connections of contributors.

Material secure and the cost of copies was a separate subhead. In the beginning it was provided by Sýkora's own finances and advertising profits, about the next economical situation we only know that it was in crisis which lead to irregular publishing in the future.

Available responses for the content and specialization of the revue were mostly positive. The national elite appreciated a new journal focused on the activity of the main pillar of parliamentary democracy.

The content analysis pretty much confirms the political independence of the revue. In the homonymous journal the parliament was presented in various images, constructive criticism of committed intellectuals was not missing either. On the revue pages the National Assembly is presented as a governor of the public administration and plays a role of the protector of democratic values. We cannot forget the non-effective division of competences of both its houses about which the revue authors were warning



so often. Not even the privilege of the Members of the Parliament escaped their attention. It was heavily criticized as a cause of antipathy towards the parliament institution.

It could be said that the inaction of the senate and the problem of the privilege of the Members of the Parliament were a big part of the First Republic political discussions. On the other hand, the House of Commons plays a role of a hypersensitive institution under pressure and the essential task of the senate was its supervision so the democratic principles would not be disrupted.

The parliament action against the Slovaks, who longed for autonomy, was also reprehended. According to some the unsatisfactory problem solving undermined the authority of the legislature. The view on the parliament as a place of speaker decline is not uninteresting either – although the Senators and Members of the Parliament should be models for their citizens, their language abilities often did not correspond with that, which made some *Parliament* authors nervous.

In general the Czechoslovak parliament democracy was able to compete the West advanced predecessors and was able to follow them quickly. It was defined by its sovereignty and principals against the Soviet model and it was judged positively although a lot of professionals criticized the expectation failure which they had based on the constitutional law knowledge.

## Použitá literatura

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BENEDA, Ivo. *Reflexe problematiky tiskového práva v odborných časopisech První republiky*. Diplomová práce [online]. Brno: FSS MU, 2009.

BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: vysokoškolská učebnice pro posluchače fakult žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1988, 315 s., il. na příl.

BLODIGOVÁ, Alexandra. *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*. Vyd. 1. Praha: Matfyzpress, 2007, 159 s., xvi s. obr. příl. ISBN 978-80-86732-96-1.

DOBIÁŠ, Kazimír. *Sociální politika Československé republiky v prvním desetiletí jejího trvání*. Praha: O. Janáček, 1929, 77 s.

DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963, 552 s., obr. příl.

FUCHS, Alfred. *Zákulisí novin: psychologie novinářského povolání*. Praha: Václav Petr, 1931, 174 - [4] s. Knihovna dneška.

HÁLA, Vlastimil. *Univerzalizmus v etice jako problém: k otázkám univerzalizmu v některých etických koncepcích*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2009, 298 s. Filosofie a sociální vědy. ISBN 978-80-7007-306-3.

HRUBÝ, Jan. *Aféry první republiky*. 1. vyd. Praha: Práce, 1984, 207 s. Kamarád (Práce).

JANČÍK Drahomír a Barbora Stolleová. *Pivo, zbraně i tvarůžky: podnikatelé meziválečného Československa ve víru konjunktur a krizí*. Praha: Maxdorf, c2014, 368 s. ISBN 978-80-7345-422-7.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003, 803 s. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-119-1.

- KUBŮ, Eduard a Jaroslav Pátek. *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, 439 s. ISBN 80-7184-716-x.
- KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938: kdo byl kdo [za první republiky]*. Vyd. 1. Praha: Pražská edice, 1998, 302 s. ISBN 80-901509-8-5.
- KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.
- MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, 1021 s. ISBN 8072391801.
- MALÝ, Karel a Ladislav SOUKUP. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 2 sv. (594 s., s. 609-1173). ISBN 978-80-246-1718-3.
- Morava v boji proti fašismu*. Editor Jiří Mitáček, Libor Vykoupil. Brno: Moravské zemské muzeum, 2008, s. 171. ISBN 978-80-7028-317-2.
- OLIVOVÁ, Věra. *Československá republika v letech 1918-1938*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1994, 85 s. ISBN 80-85827-64-6.
- PROKŠ, Petr. *České země a moderní dějiny Evropy: studie k dějinám 19. a 20. století*. Praha: Historický ústav, 2010, 358 s. ISBN 978-80-7286-165-1.
- PUTNA, Martin C. *Česká katolická literatura v kontextech: 1918-1945*. Vyd. 1. Editor Martin Bedřich. Praha: Torst, 2010, 1390 s. ISBN 978-80-7215-391-6.
- PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2004, 578 s. ISBN 807239147x.
- RÁKOSNÍK, Jakub. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 461 s. ISBN 978-80-246-1429-8.

SCHELLE, Karel. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 314 s. ISBN 978-80-7380-203-5.

SÝKORA, Hanuš. *O parlamentu, poslancích a voličích*. Praha: Parlament, 1923, 106 s.

BLODIGOVÁ, Alexandra. *Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků: výstava k dějinám českého tisku na území České republiky : Státní ústřední archiv v Praze - archivní areál Chodovec, 12. listopad - 15. prosinec 2002*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002, 99 s.

### **Diplomové práce**

GELNAROVÁ, Jitka. *Stanoviska politických stran při projednávání mediálních otázek v Národním shromáždění první Československé republiky*. Diplomová práce [online]. Praha: FSV UK, 2008.

HORÁK, Karel. *Názor Tomáše Garrigue Masaryka na funkci náboženství v občanské společnosti*. Diplomová práce [online]. Praha: KTF UK, 2006.

JANDOVÁ, Hana. *Ke každodennosti novináře za první republiky*. Diplomová práce [online]. Praha: FSV UK, 2013.

POŽÁREK, Martin. *Reklamní inzerce v československém tisku v období první republiky*. Diplomová práce [online]. Praha: NF VŠE, 2014.

ŠIMÁNKOVÁ, Eva. *Stranický systém v Československu 1918-1938 a vliv volebního systému na jeho podobu*. Diplomová práce [online]. Brno: FSS MU, 2008.

ZEMANOVÁ, Andrea. *Prvorepublikový inzerát optikou stranického tisku*. Bakalářská diplomová práce [online]. Brno: FF MU, 2014.

### **Elektronické zdroje**

Časopis Svobodné školy politických nauk. 2012. In: *Kramerius 5* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://kramerius.fsv.cuni.cz/search/i.jsp?pid=uuid:be6694b7-d15f-4962-a705-86c10683414a>.

Fr. Ziegner - Beletristické nakladatelství při stejnojmenné knihtiskárně v Praze. 2014. In: *Slovník českých nakladatelství 1849 - 1949* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.slovník-nakladatelství.cz/nakladatelství/fr-ziegner.html>.

Hanuš Sýkora. FF MU Brno [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/sykora.html>.

Historický vývoj Hrotovic. 2012. *Hrotovice* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://hrotovice.unas.cz/historie/historie.htm>

Katalogizační lístek Václav Jaša. In: *Městská knihovna Znojmo - katalog Clavius* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://baze.knihovnazn.cz/katalog/l.dll?hal~1000139221>.

MUDr. Otakar Srdínko. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?org=295&id=3942&l=cz>.

Nešpor, Zdeněk R.: Časopisy v dějinách české sociologie a příbuzných oborů: Parlament. Ex: Edice českých sociologických časopisů [CD ROM]. Nešpor, Zdeněk R. – Kopecká, Anna (eds.). Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-7330-190-3.

Osobnosti. 2014. *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: [http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil\\_osobnosti&load=11419](http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=11419).

Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1936. IV. volební období. 4. Zasedání. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: [http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0710\\_00.htm](http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0710_00.htm).

Soudci Ústavního soudu ČSR 1921-1939. 2012. In: *Ústavní soud* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/soudci-ustavniho-soudu-csr-1921-1939/>.

Soudci Ústavního soudu ČSR 1921-1939. 2012. *Ústavní soud* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/soudci-ustavniho-soudu-csr-1921-1939/>.

Stenoprotokoly - 27. května 1926. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/024schuz/s024002.htm>.

Stenoprotokoly - 25. února 1926. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/011schuz/s011001.htm>.

Stenoprotokoly - 17. března 1931. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné

z:<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/111schuz/s111005.htm>.

Stenoprotokoly - 19. června 1931. 2013. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné

z:<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/129schuz/s129006.htm>.

Svobodná škola politických nauk. 2011. In: *Archiv hlavního města Prahy* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/page/docs/AP-528-svobodna-skola.pdf>.

Václav Verunáč. FF MU Brno [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/verun.html>.

Václav Verunáč. Národní autority ČR [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

[http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc\\_number=000040657&local\\_base=AUT](http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000040657&local_base=AUT).

Václav Verunáč, Bibliotheca Economica [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.bibliothecaeconomica.cz/library/author/detail/Verun%C3%A1%C4%8D,+V%C3%A1clav>.

Volby do Národního shromáždění 1920 až 1935. 2006. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://csugeo.i-server.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4219-06>.

VPM okres Třebíč - Hrotovice. 2006. *Spolek pro vojenská pietní místa* [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-okres-trebic/hrotovice.html>.

Významné osobnosti. In: *Horní Vilémovice* [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.hornivilemovice.cz/cz/vyznamne-osobnosti/>.

### **Archiválie**

Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, Tisk 183/12 Parlament, KA 266.

Národní archiv ČR, PŘ II – ODD, 2979 Revue Parlament, KA 17.

Národní archiv ČR, ASYN, členská evidence 1926 – 1939, KA 14.

SOA, MLS PRAHA, LS 7172/46, KA 644

SOkA Třebíč, i.č. 104, fond Místní národní výbor Hrotovice, 1948, pořadové číslo 21.

### **Periodika**

Česká revue: měsíčník Národní strany svobodomyšlné, věnovaný veřejným otázkám.

Praha: Zdeněk V. Tobolka, 1921.

Parlament: revue věnovaná otázkám politickým a státním. Praha: Kruh parlamentu, 1921-1930.

Venkov. Praha: Novina, 1921.

Dělnické listy. Znojmo: Tiskový výbor čsl. sociálně demokratické strany dělnické, 1926.

## Seznam příloh

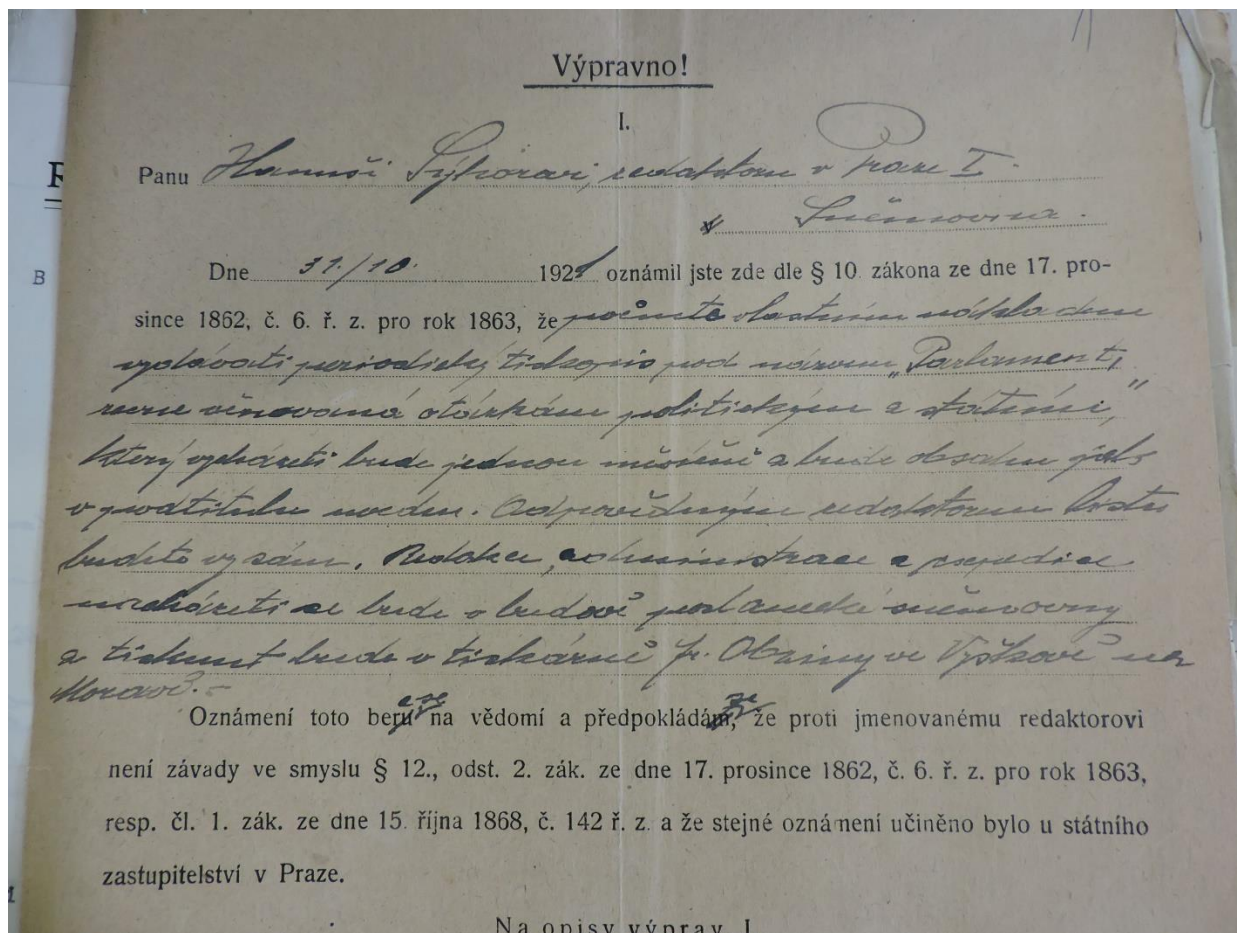
### Ukázky archiválií spojených s vydáváním revue **Parlament**

|   |     |
|---|-----|
| <b>Příloha č. 1:</b> Oznámení o počátku vydávání revue <b>Parlament</b> .....           | 104 |
| <b>Příloha č. 2:</b> Stížnost na podvodné jednání Zahraničního oddělení Parlamentu..... | 105 |
| <b>Příloha č. 3:</b> František Ziegner tiskovému odboru Policejního ředitelství.....    | 106 |
| <b>Příloha č. 4:</b> Hanuš Sýkora odchází z redakce.....                                | 107 |
| <b>Příloha č. 5:</b> Časopisecká tabulka revue <b>Parlament</b> .....                   | 108 |
| <b>Příloha č. 6:</b> Hudec upozorňuje na nepravidelné vydávání revue.....               | 109 |
| <b>Příloha č. 7:</b> Hanuš Sýkora ve finanční krizi.....                                | 110 |
| <b>Příloha č. 8:</b> Ukázka Hudcova propagandistického článku.....                      | 111 |
| <b>Příloha č. 9:</b> Členský průkaz Českého svazu pro spolupráci s Němci.....           | 111 |
| <b>Příloha č. 10:</b> Goebelsova kniha s věnováním pro Rudolfa Hudece.....              | 112 |
| <b>Příloha č. 11:</b> Protokol z 6. září 1946.....                                      | 113 |
| <b>Příloha č. 12:</b> Rozsudek Mimořádného lidového soudu v Praze.....                  | 114 |
| <b>Příloha č. 13:</b> Sýkora na seznamu zemřelých obyvatel Hrotovic.....                | 115 |

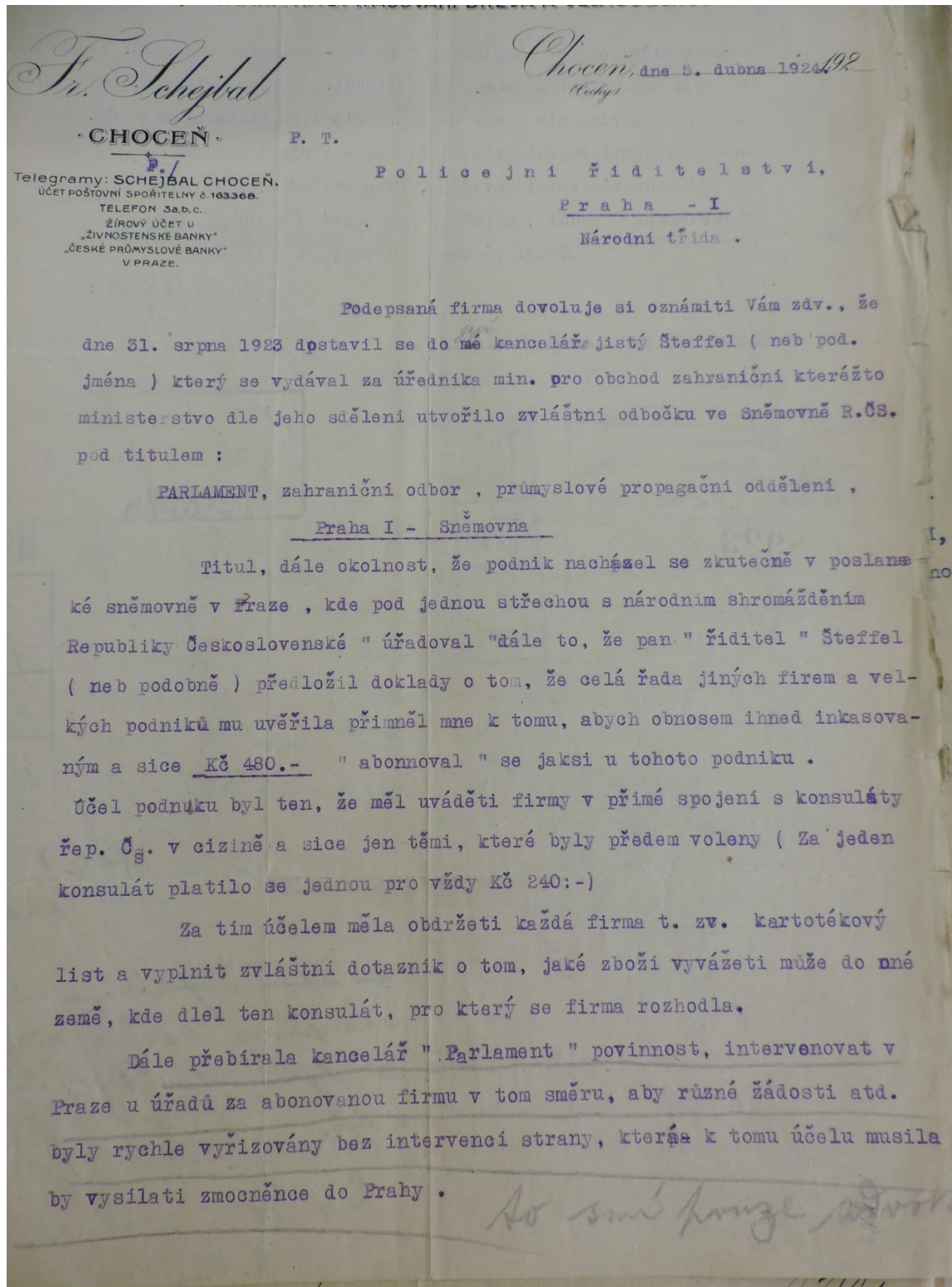


## Přílohy

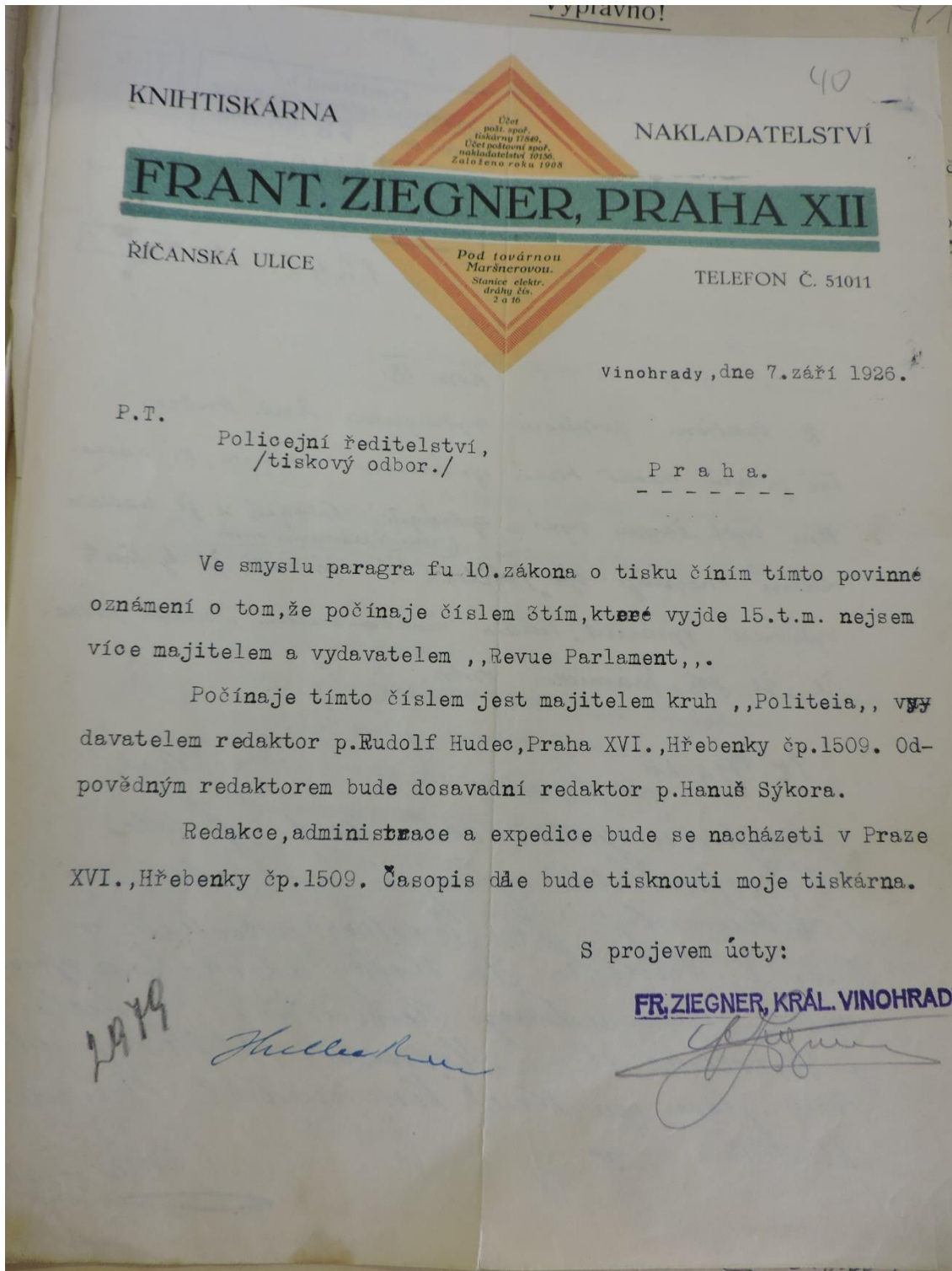
### Příloha č. 1: Oznámení o počátku vydávání revue Parlament



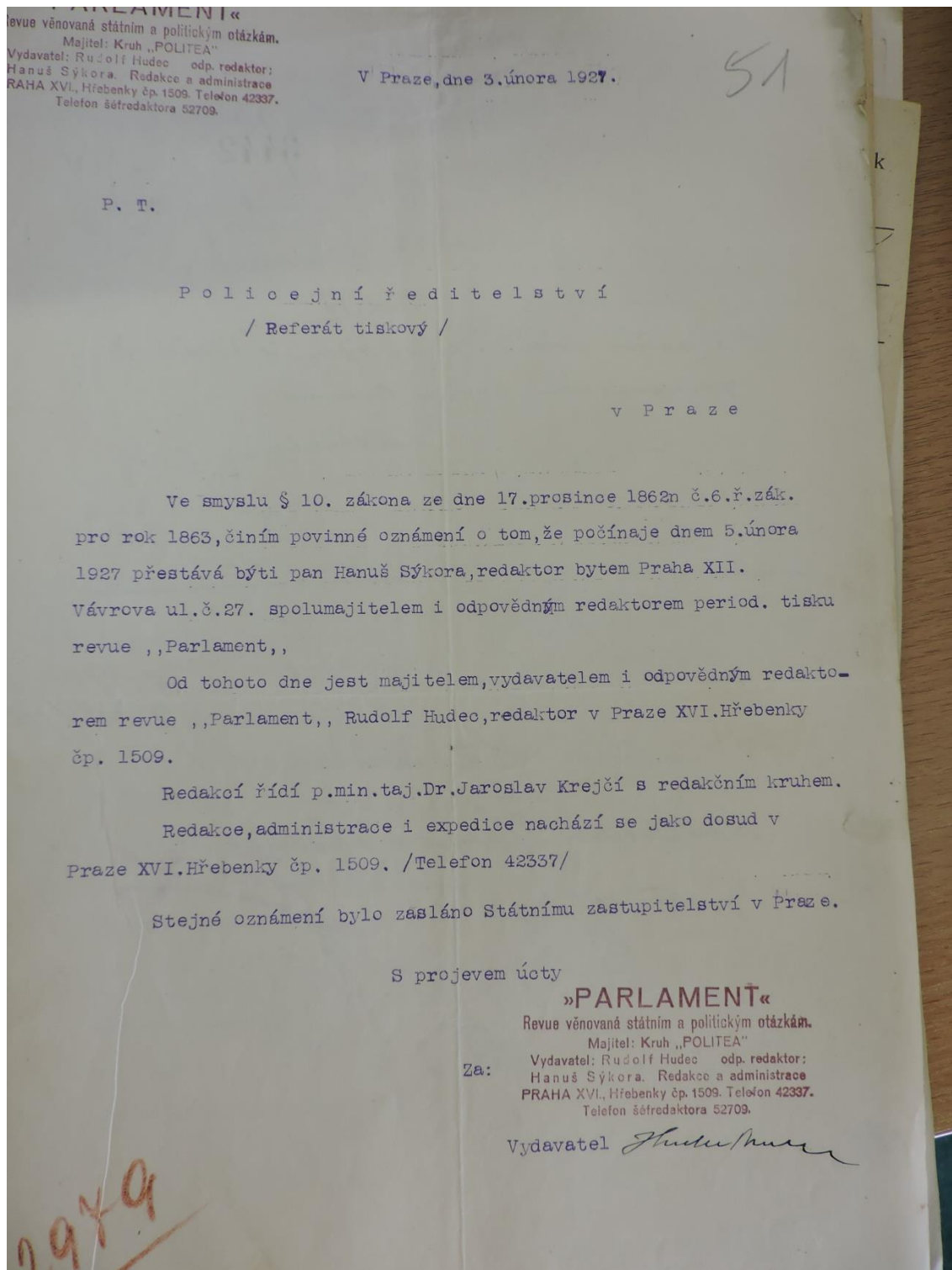
**Příloha č. 2: Stížnost na podvodné jednání Zahraničního oddělení Parlamentu**



**Příloha č. 3: František Ziegner tiskovému odboru Policejního ředitelství**



#### Příloha č. 4: Hanuš Sýkora odchází z redakce

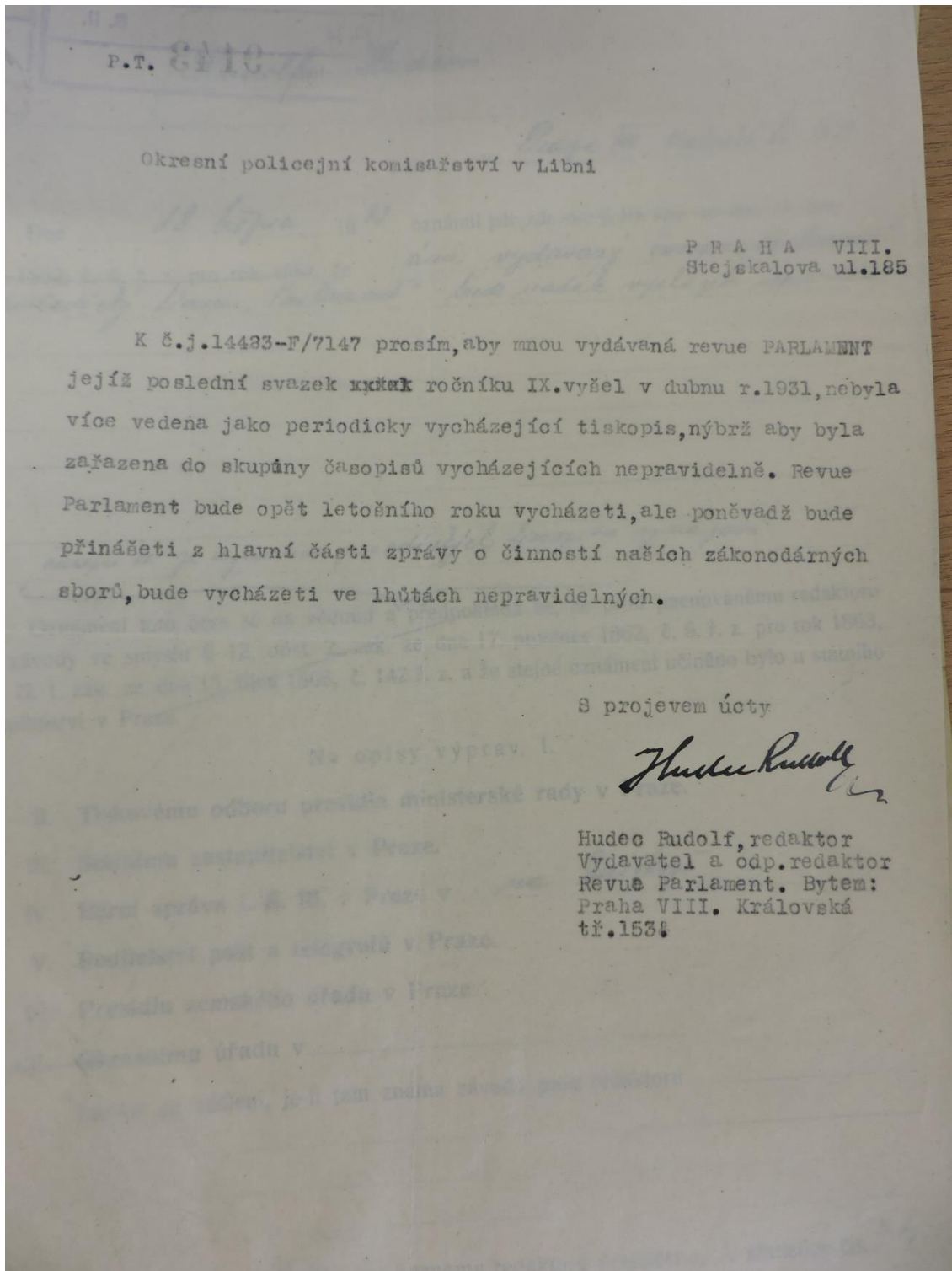


Příloha č. 5: Časopisecká tabulka revue Parlament

Ust. 69-1

| Den, jedn. číslo oznámení a počátek vydávání | Název a stručný obsah period. tiskopisu  | Vychází (kdy?)  | Jméno a bydliště                           |  |            |   | Poznámka (datum, číslo trestního oznámení se stručným udáním výsledku jiné případy) |
|--|--|---|--|--|------------|---|---|
|  |  |   | tiskáře                                    | redaktora  | vydavatele | nakladatele   |   |
| 4/4 24<br>2263<br>S. 2                       | Parlament nové usouzené Jedem oběhem polit. mínění Jm. a. bláznů.                    | V. Snajda Kladno.   | Hanus J. zora<br>Kral. Vrchlabí<br>nč. 21. |  |            | S. A. =<br>Pula II.<br>Karlshof č. 1.<br>E. = Karlshof  |   |
| 4/4 24<br>2263<br>S. 5                       | Půlka: Zahraniční vydání.  | M. Valpík<br>Kladno<br>M. K. Kral. /<br>/přím. 19. 2560 30/ |  |  |            | S. A. E. =<br>Pula II.<br>Karlshof č. 1.                |   |
| 24/10. 24.<br>19145<br>S. 5                  | Půlka: Zahraniční vydání pro programy, přím. přímoplyn, přím. a. stolice.            |   | Přestala vycházet dne 23. 11. 23           |  |            |   |   |
| 24/10. 24.<br>19146<br>S. 5                  | Parlament a příloha "Město a jeho podoba"  | V. Snajda Kladno  |  |  |            | S. A. E. =<br>Pula II.<br>Karlshof č. 1.                |   |
| 14/1. 1925<br>1123<br>S. II                  |  | M. J. J. Kladno<br>v. det. Krumlov                          |  |  |            | Red. admin.<br>a exp. v. 2. 1925<br>Karlshof č. 1.      |   |
| 7/8. 25<br>16691<br>S. II                    |  | St. J. Kladno<br>K. K. Kral.                                |  |  |            |   |   |
| 7/11. 25<br>18058<br>S. II                   |  | M. J. Kladno<br>"Sol. a. a. Kral."<br>K. K. Kral.<br>Č. 15. |  |  |            |   |   |
| <del>11/12. 25<br/>16054<br/>S. II</del>     | <del>Půlka: Zahraniční vydání pro programy, přím. přímoplyn, přím. a. stolice.</del> |   |  |  |            |   |   |
| 2/7. 1926<br>12459<br>S. II                  |  | P. J. Kladno<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral.                  | K. K. Kral.                                |  |            | K. A. =<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral.    |   |
| 8/9. 1926<br>14489<br>S. II                  |  |   | Rudolf Hudec<br>K. K. Kral.<br>1509        | K. K. Kral.<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral. |            | S. A. E. =<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral. |   |
| 23/12. 26<br>19242<br>S. II                  |  |   |  |  |            | K. K. Kral.<br>K. K. Kral.<br>K. K. Kral.               |   |
| 11/2. 1927<br>3442<br>S. II                  |  |   |  |  |            |   |   |

**Příloha č. 6: Hudec upozorňuje na nepravdělné vydávání revue**



**Příloha č. 7: Hanuš Sýkora ve finanční krizi**

V Praze dne 7. února 1940.

Pan

Hanuš S ý k o r a , spisovatel,  
H r o t o v i c e  
-----  
na Moravě.

Vážený pane !

Z příkazu kol.předsedy dr Františka Bauera poukážuji Vám dnes poštovní poukážkou Kč 500 jako dobročinnou jednorázovou výpomoc v tisíci.

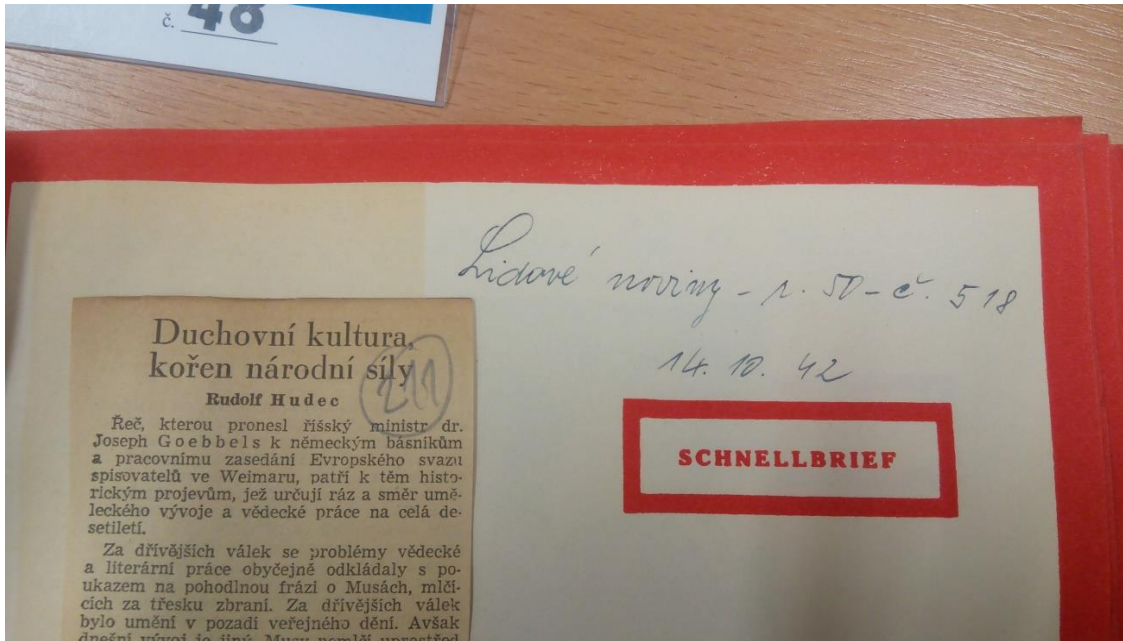
Dovoluji si Vás současně upozornit, že dispoziční právo předsedy je podle stanov Svazu omezeno nejvýše do 500 Kč.

Protože kol.předseda nemá jiných dispozičních prostředků a Národní svaz novinářů se musí starat především o své nezaměstnané členy, litujeme, že nám není možné poskytnouti Vám větší podporu.

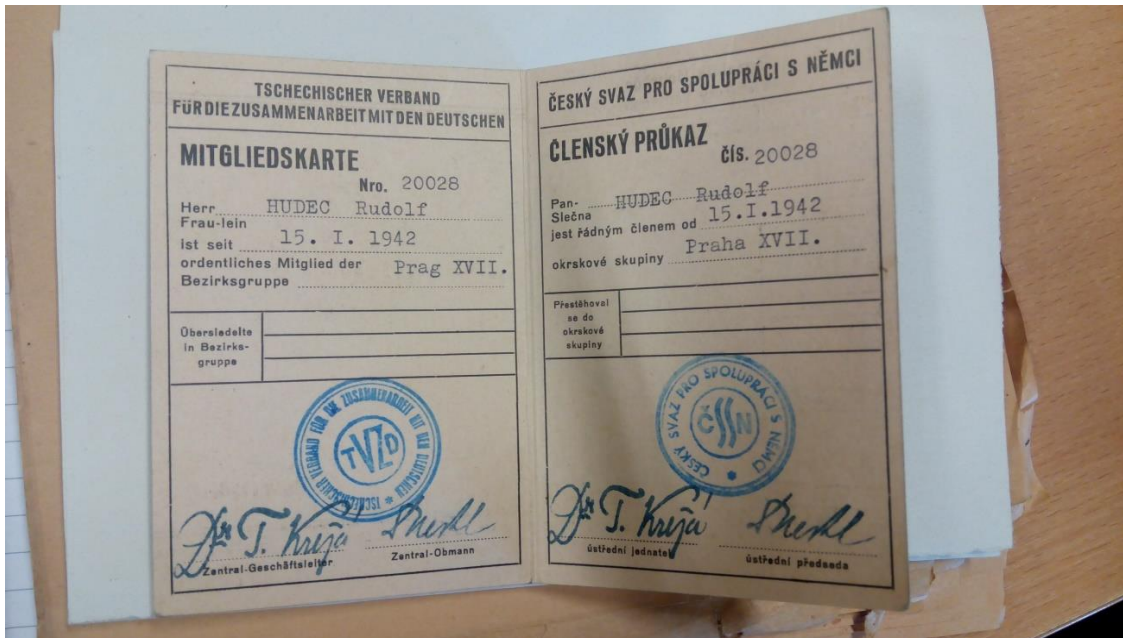
S veškerou úctou  
za

tajemník.

**Příloha č. 8: Ukázka Hudcova propagandistického článku**

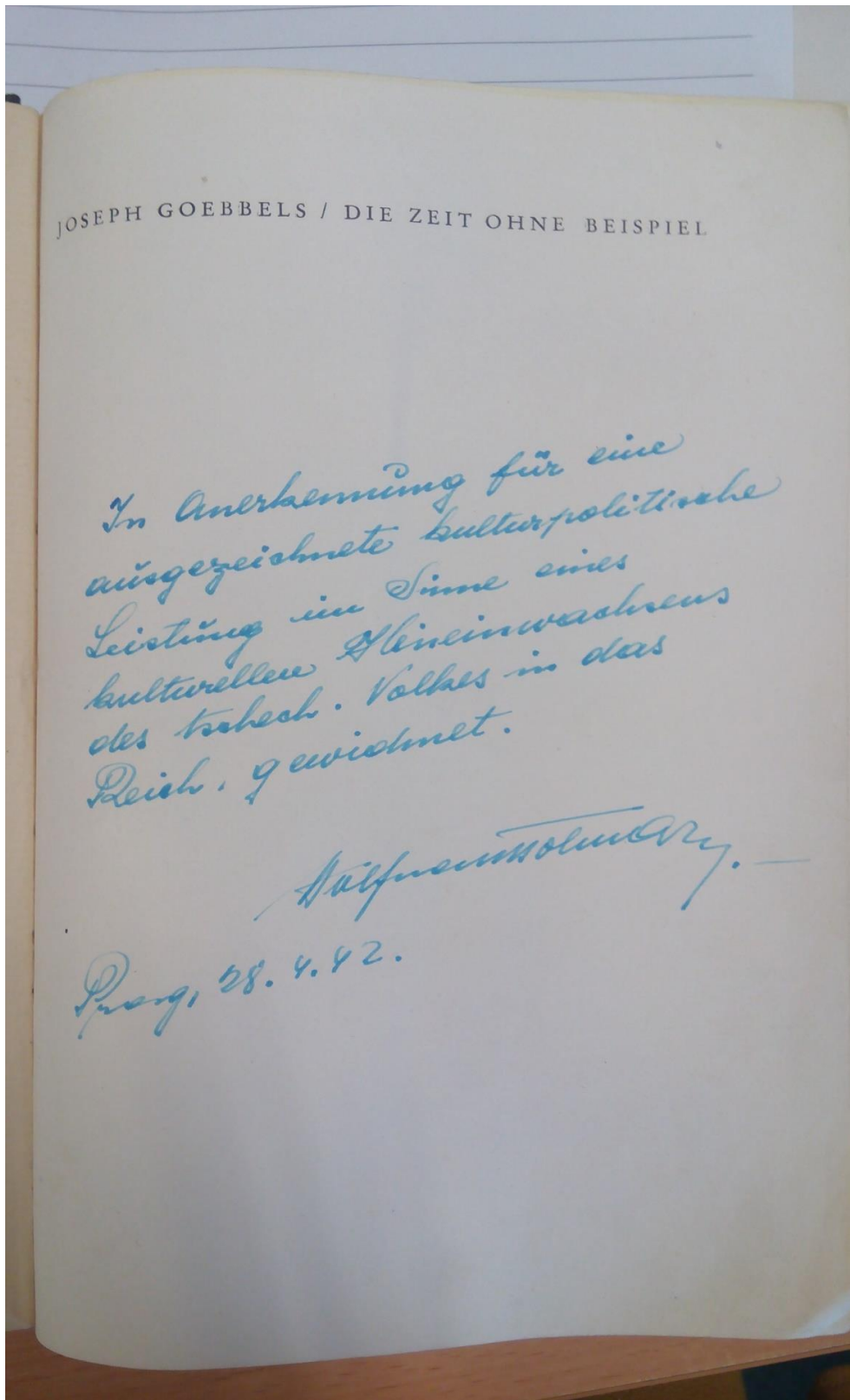


**Příloha č. 9: Členský průkaz Českého svazu pro spolupráci s Němci**

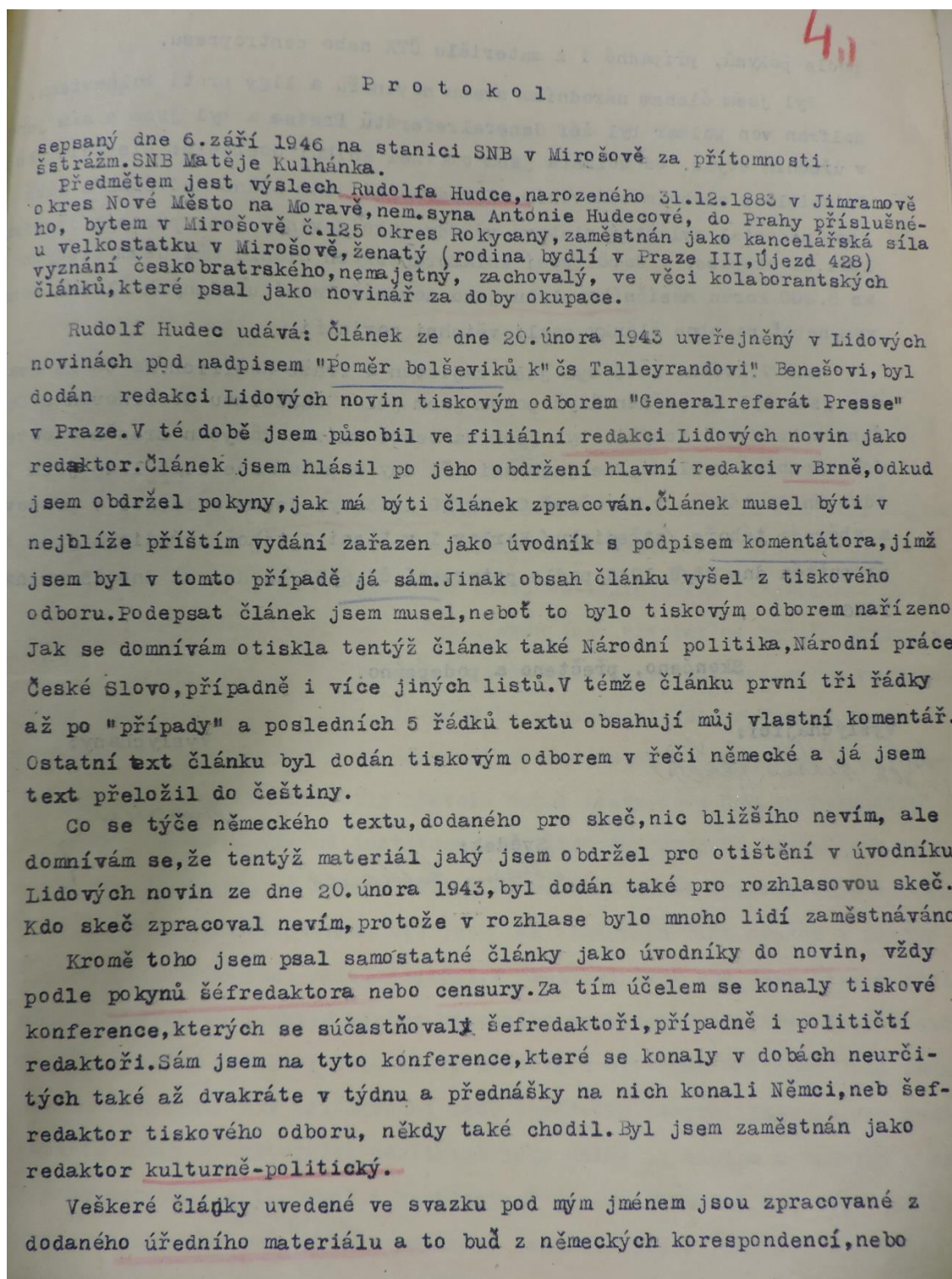




**Příloha č. 10: Goebbelsova kniha s věnováním pro Rudolfa Hudce**



## Příloha č. 11: Protokol z 6. září 1946



Příloha č. 12: Rozsudek Mimořádného lidového soudu v Praze

Č.j. Ls 7172/46.

Opis

Rozsudek.

JMÉNEH REPUBLIKY!

Mimořádný lidový soud v Praze,  
oddělení XI. uznal po provedené hlavní přelíčení konané dne  
3. ledna 1947.

takto práve:

Obžalovaný:

Rudolf Hudec,

dne 31. prosince 1886 v Jiravově na Moravě narozený, ženatý, novinář, české národnosti, posledně bytem v Wirošově č. 126, soud. okres Rokycany, t.č. v soudní vazbě mimořádného lidového soudu v Praze,

jest viněn:

že v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky tiskem a rozhlasem propagoval a podporoval nacistické hnutí a schvaloval a obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky tím, že jako člen redakce Lidových novin a od roku 1944, Poledního listu v úmyslu, aby rozvrátil rovní, národní nebo státní vědomí československého lidu, šval proti Dr. Benešovi a vládě republiky v zahraničí, hanil a tupil spojence, zejména Sovětský Svaz, vyzýval důrazně českou inteligenci, aby vedla český národ po nových cestách německého socialismu; za kteroužto činnost novinářskou a rozhlasovou na prospěch nacismu byl odměněn od Wolframa Wolwara knihou Goeblovou "Die Zeit ohne Beispiel" s věnováním za vynikající kulturně politickou činnost,

čiž spáchal:

zločin proti státu podle §u 3. odst. 1. dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945. číslo 16. Sb.

a odsuzuje se za to:

podle druhé sazby §u 3. odst. 1. téhož dekretu k trestu těžkého žaláře v trvání 10 /;deseti;/ roků zostřeného jedním tvrdým lůžkem čtvrtletně a podle §u 389 tr.ř. k náhradě nakladů řízení trestního a výkonu svého trestu.

Do trestu na svobodě započítává se obžalované u zajišťovací a řádná soudní vazba od 7. května 1945. - 12 hod. do 9. května 1945. - 12 hod., od 14. května 1945. - 12 hod., do 25. srpna 1945. - 12 hod.

2

./.

Příloha č. 13: Sýkora na seznamu zemřelých obyvatel Hrotovic

|    |                |        |         |      |               |    |     |    |
|----|----------------|--------|---------|------|---------------|----|-----|----|
| 18 | Jan<br>Sýkora  | 11     | 23.4.   | 1877 | nové<br>víc.  | 11 | 281 | 11 |
| 19 | Jan<br>Sýkora  | du Ter | 14.5.47 | 1854 | vst.<br>p. l. | 11 | 285 | 11 |
| 20 | Sepp<br>Sýkora | Novo.  | 20.2.   | 1853 | Jan.          | 11 | 160 | 11 |
| 21 | Jan<br>Sýkora  | Novo.  | 11.4.   | 1883 | Jan.          | 11 | 166 | 11 |
| 22 | Jan<br>Sýkora  | Novo.  | 18.7.   | 1876 | nové<br>víc.  | 11 | 285 | 11 |
|    | Jan<br>Sýkora  | 11     | 25.7.   | 1877 | 11            | 11 | 281 | 11 |
|    | Jan<br>Sýkora  | 11     | 14.5.   | 1854 | vst.<br>p. l. | 11 | 285 | 11 |
|    | Sepp<br>Sýkora | Novo.  | 20.2.   | 1853 | Jan.          | 11 | 160 | 11 |
|    | Jan<br>Sýkora  | Novo.  | 11.4.   | 1883 | Jan.          | 11 | 166 | 11 |
|    | Jan<br>Sýkora  | Novo.  | 18.7.   | 1876 | nové<br>víc.  | 11 | 285 | 11 |